

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPORDA PSİKO SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**KIRSAL ALANDA KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA
GÜÇLENDİRİLMESİ: EZİLER KÖYÜ ÖRNEĞİ**

Kayhan TURAN

**Eylül 2023
DENİZLİ**

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KIRSAL ALANDA KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA
GÜÇLENDİRİLMESİ: EZİLER KÖYÜ ÖRNEĞİ

SPORDA PSİKO SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAYHAN TURAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yeliz İLGAR DOĞAN

Denizli, 2023

Bu tezin tasarımı hazırlanması yürütülmesi araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birinci ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

Öğrenci Adı Soyadı : Kayhan TURAN

İmza :

ÖZET

KIRSAL ALANDA KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENDİRİLMESİ: EZİLER KÖYÜ ÖRNEĞİ

Kayhan TURAN

Yüksek Lisans Tezi, Sporda Psikososyal Alanlar ABD
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Yeliz ILGAR DOĞAN

Ağustos 2023, 86 Sayfa

Spor, hem sağlık yönünden fayda sağlayarak yaşam kalitesini arttıran bir güç, hem de dezavantajlı bireylerin yaşamında da bir güçlendirme aracıdır. Kent merkezleri dışında sportif imkanların kısıtlı olduğu daha küçük ölçekli yerleşim yerlerinde özellikle köylerde kız çocuklarının spor yapma imkanının incelenmesi, sporcuların yaşadıkları zorlukların değerlendirilmesi ve sorunlarına uygun çözümler getirilmesi önemlidir. Bu tez, sporun köylerde yaşayan kız çocukları üzerindeki güçlendirici etkisine odaklanmaktadır. Tezin ana konusu, Denizli Güney ilçesi, Eziler köyünde yaşayan sporcu kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesini engelleyen etkenleri, spor yoluyla güçlenmeyi kolaylaştıran etkenleri, spor yoluyla hangi yönlerden güçlendiklerini ve sporcu kız çocuklarının güçlü kadın algısının ne olduğunu belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak Eziler köyünde yaşayan, en az 5 yıl lisanslı olarak çim hokeyi ve kriket sporu yapan, 14-17 yaş aralığındaki 9 sporcu kız çocuğu ile yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde Maxqda 2022 ve veri analiz yöntemi olarak tematik analiz kullanılmıştır. Araştırma bulguları neticesinde, köyde yaşayan kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmelerinin önündeki engellerin daha çok aile ve çevre kaynaklı olduğu, beden eğitimi öğretmeninin spora teşvik eden ve onların gelişimine güçlenmesine etki eden en önemli aktör olduğu, sporcu kız çocuklarının hayatlarını olumlu yönde değiştirdiği, sporun psikolojik, sosyal, kültürel, bilişsel ve ekonomik yönlerden kız çocuklarının güçlenmelerine katkıda bulunduğu görülmüştür. Sonuç olarak bu araştırma, sporun kadınların güçlenmesinde önemli bir araç olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kız Çocukları, Güçlendirme, Spor, Eziler Köyü

Bu araştırma, PAÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir (Proje No: 2022SABE014).

ABSTRACT

EMPOWERING GIRLS IN RURAL AREAS WITH SPORTS: EXAMPLE OF EZILER VILLAGE

TURAN, Kayhan

M. Sc. Thesis in Psychosocial Areas in Sports
Supervisor: Assoc. Dr. Lecturer Yeliz ILGAR DOĞAN

August 2023, 86 Pages

Sport is both a power that improves our quality of life and provides benefits to health, and it is a means of empowerment in the lives of disadvantaged individuals. It is important for girls to be able to do sports, to evaluate the difficulties experienced by the athletes and to produce appropriate solutions for their problems, especially in villages, in smaller-scale settlements where sports opportunities are limited outside the city centers. This thesis focuses on the empowering effect of sports on girls living in villages. The main subject of the thesis is the reasons that prevent the athletic girls living in Denizli Güney town Eziler village from getting stronger through sports, the factors that facilitate their empowerment through sports, the empowering effects of sports and strong female perception of female athlete girls. A qualitative research method and in-depth interviewing techniques were utilized and interviewed with 10 female athletes aged 14-17, residing in Eziler village and playing field hockey and cricket for at least 5 years. Maxqda 2022 and thematic analysis was used in the analysis of the research data. As a result of the research findings, the obstacles to the empowerment of girls living in villages through sports are mostly family and environment. Physical education teachers are the most important actors that encourage sports and affect their development and empowerment. It has been observed that sports have positively changed the lives of girls and at the same time, sports contribute to the psychological, social, physical, cultural and economic empowerment of the sports girls living in the village. As a result, this research is important in terms of showing that sports are an important tool in women's empowerment.

Key words: Girls Children, Empowerment, Sport, Eziler Village

This study as supported by Pamukkale University Scientific Research Projects Coordination Unit through Project number 2022SABE014.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim ve tez çalışmam süresince tecrübelerinden yararlandığım başta tez danışman hocam Doç. Dr. Yeliz İLGAR DOĞAN' a,

Tez çalışmam sırasında gerek konunun belirlenmesi gerekse tezin uygulanması aşamasında bilgi ve tecrübeleriyle desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Arda ÖZTÜRK'e

Değerli jüri üyelerim Doç. Dr. Özgür MÜLAZIMOĞLU BALLI ve Dr. Öğr. Üyesi Funda AKCAN AMCA'ya,

Tezin uygulanması aşamasında katılımcılara anket verilerinin ulaştırılması kısmında yardımlarını esirgemeyen Beden Eğitimi Öğretmeni Suat ARI ve sporcularına,

Hayatım boyunca her koşulda yanımda olan desteğini esirgemeyen sevgili eşim Çağnur BİZATİ TURAN' a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ŞEKİLLER DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
SİMGELEr VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI	7
3. GEREÇ VE YÖNTEM	26
3.4. Veri Toplama Süreci.....	30
4. BULGULAR	34
4.1.1. Çevre	35
4.1.2. Eğitim	35
4.1.3. Psikolojik etkenler	36
4.2.1. Psikolojik Güçlenme.....	37
4.2.2. Sosyal Güçlenme	39
4.2.3. Kültürel Güçlenme	41
4.2.4. Fiziksel Güçlenme.....	43
4.2.5. Ekonomik Güçlenme	45
4.2.6. Bilişsel Güçlenme	46
4.3. Sporcu Kız Çocuklarına Algılarına Göre Güçlü Kadın Özellikleri	46
4.4.1. Aile	48
5. TARTIŞMA	52
6. SONUÇ	58
7. KAYNAKLAR	61
EKLER	67
EK 1. ETİK KURUL İZİNİ	68
EK 2. GÖRÜŞME SORULARI	69
EK 3. VELİ ONAY FORMU	72
.....	72
EK 4. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Spor yoluyla güçlenmeyi olumlu etkileyen etkenler hiyerarşik kod alt kod modeli	34
Şekil 2. Spor yoluyla güçlenmenin sağlandığı boyutlar	37
Şekil 3. Spor yoluyla psikolojik güçlenme.....	38
Şekil 4. Spor yoluyla sosyal güçlenme	40
Şekil 5. Spor yoluyla kültürel güçlenme.....	42
Şekil 6. Spor yoluyla fiziksel güçlenme	44
Şekil 7. Spor yoluyla ekonomik güçlenme.....	45
Şekil 8. Güçlü kadın özellikleri kod bulutu	47
Şekil 9. Spor yoluyla güçlenmeyi olumsuz etkileyen etkenler hiyerarşik kod alt kod modeli	48

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri.....	28
Tablo 2. Spor yoluyla güçlenmeyi olumlu etkileyen etkenlerden “çevre” temasına ilişkin kodlar ve ifadeler.	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 3. Sporun Psikolojik Güçlenme etkileri temasına ilişkin kodlar ve ifadeler	39
Tablo 4. Sporun Sosyal Güçlenme etkileri temasına ilişkin kodlar ve ifadeler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 5. Sporun Kültürel Güçlenme etkileri temasına ilişkin kodlar ve ifadeler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 6. Sporun Fiziksel Güçlenme etkileri temasına ilişkin kodlar ve ifadeler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 7. Sporun Ekonomik Güçlenme etkileri temasına ilişkin kodlar ve ifadeler ...	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 8. Sporun Psikolojik Güçlenme etkileri temasına ilişkin kodlar ve ifadeler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 9. Spor yoluyla güçlenmeyi olumsuz etkileyen etkenlerden “aileden kaynaklı zorluklar” temasına ilişkin kodlar ve ifadeler.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 10. Spor yoluyla güçlenmeyi olumsuz etkileyen etkenlerden “okul ve fiziksel koşullardan kaynaklanan zorluklar” temasına ilişkin kodlar ve ifadeler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BM	Birleşmiş Milletler
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda Ve Tarım Örgütü
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
SEPE	Spor Egzersiz Ve Beden Eğitimi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim Ve Kültür Örgütü
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	Dünya Sağlık Teşkilatı
WB	Dünya Bankası

1. GİRİŞ

Güçlendirme kavramının köküne bakıldığında güç kavramı gözümüze çarpmaktadır. Öncelikle bu kavramın açıklanması gerekir. Güç bireyin mevcut durumdan daha iyi bir duruma geçebilmek için yaşam alanı içerisinde kendisini etkileyen kuvvetleri etkileyebilme potansiyelidir (Pinderhughes 1983, Hegar ve Hunzeker 1988). Güce sahip olmak ise, bilgiye kolay erişebilme, olasılıklar arasından doğru tercihi yapabilme, tercihleri ve yaşamı üzerinde söz sahibi olma durumunu ifade etmektedir (Miley vd 1998). Güç kavramı hakkında farklı tanımlar karşımıza çıksa da unutulmamalıdır ki bu kavramın güçlendirme yaklaşımının incelenmesinde alt yapı oluşturduğudur. İngilizce karşılığı “empowerment” olarak ifade edilen kavram, zayıf ve güçsüz bireylerin mevcut durumlarını geliştirmeleri ve kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi olabilme durumu olarak tanımlanmaktadır (Üner ve Turan 2010).

Güçlendirme süreci için mevcut ortamda kontrol sahibi olma, kendi başına karar verebilme, bireyin yaşam koşulları üzerinde olumsuz etkiler yaratan sosyal güçlerin farkına varabilme gibi unsurları öne çıkarmakta, sosyal adaletin sağlanabilmesi ve kişinin özgürleşmesi sürecinde bireyler, gruplar ve toplumda yer alan her bir kişi için eşitlik felsefesine vurgu yapılmaktadır (Tuncay ve Erbay 2006). Güçlendirme yaklaşımında kişilerin zayıf yönlerine değil, güçlü ve başarılı yönlerine vurgu yapılarak, sorunların üstesinden gelebilen ve kendi kendine yetebilen role bürünmeleri öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Güçlendirmede teorisinde ki ana mantık kişinin mevcut durumunda ki olumlu yönlerinin farkına varması, olumlu yönlerinin gelişimini sağlayarak, bireyin başkalarından bağımsız yaşayabilme, karar alabilme ve hayatta kalabilme kabiliyetlerinin öğrenilmesini sağlayabilmektir (Özmete 2011).

1960'lı yıllardan günümüze kadar sosyal bilimlerden eğitime, psikolojiden, sosyal hizmet alanlarında dahil olmak üzere güçlendirme yaklaşımını ele alan çalışmalar yapılmıştır. Bu yaklaşımın temelinde bireylerin, ailelerin, toplulukların veya örgütlerin mevcut durum karşısında kontrol mekanizmalarını geliştirmeleri yaşamları üzerinde müdahale edebilme yeteneği kazandırmayı amaçlamıştır. 1995 yılı ve sonrasında ise Spreitzer'in yapmış olduğu çalışmaların sonucunda günümüz modern anlamda güçlendirme kavramının oturmasını sağlamıştır. Ülkemizde güçlendirme konusu ilk

olarak 2000'li yılların başında sosyal hizmet alanında yapılan çalışmalar ile literatürümüze girmeye başlamıştır.

Literatürde güçlenme faktörleri 4 boyutta tanımlanmaktadır.

1. Psikolojik güçlenme: Özerklik ve özsaygı, özel alanlar yaratma, bilgilenme, psikolojik iyilik hali.

2. Ekonomik güçlenme: Gelir elde etme, girişimcilik, mülkiyet edinme

3. Kültürel güçlenme: Mevcut durumdaki kalıp düşüncelerin ve kuralların düzenlenerek yeniden tanımlanması

4. Sosyal güçlenme: Sosyalleşme, birlikte hareket, haklar için çaba sarfetmek, eğitim (Filintan 2008).

Toplum içerisinde başta yoksul ve zor şartlar altında yaşayan gençlerimizin sosyal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerinin sağlıklı olabilmesi için eşit şartlarda imkanlar sağlanması, sosyal sorumluluk projeleri ve etkinlikler ile gelişim süreçlerine katkıda bulunmak önem arz etmektedir. Birçok genç birey okul dışı zamanlarında kendilerini geliştirecek verimli etkin programların olmaması, kişisel sorunlar, aile içi sorunlar ve olumsuz çevresel faktörlerin etkisi ile eğitim hayatlarına devam etmekte zorlandıklarını, kötü alışkanlıkları kazanmada, topluma ayak uydurmada zorlanma ve anti-sosyal davranışlar gösterme eğiliminde olabilmektedirler. Bu durum gençlerin bireysel gelişimlerini olumsuz etkilenebilmektedir. Bu olumsuzluğu ortan kaldırmak için öncelikle koruyucu ve gelişimlerine destek olabilecek programların planlanması gerekmektedir. Bu programların gençlerin yaş ve ilgileri dikkate alınarak gelişimlerine pozitif katkı sağlayacak nitelikte, sanat ve spor gibi sosyal faaliyetlerin etrafında programlanması onların gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan günümüz toplumlarında spor ve toplumun birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu kabul görmüş bir gerçektir. Spor bir süreçtir. Mevcut durumun şartlarına göre belirli bir süreç içerisinde mevcut yaşam koşullarının etkisi ile o günkü şartlarda gelişip yeniden şekil kazanmıştır. Sporun toplumda yer alan her bir birey için bedensel ve zihinsel bir çalışma sonrasında bir oyun, gündelik rutinden uzaklaşma, bireyler arasında karşılıklı etkileşim ve sosyalleşme aracı görevinin yanı sıra, sosyal bir ortam içerisinde bireyleri ve toplumları birleştirici ve bütünleştirici gücünün etkisiyle günümüzün en popüler faaliyet alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor sahasında kadınların güçlenmesi denildiğinde öncelikle kadınların bedensel olarak güçlenmesi, bedenlerini kontrol edebilme yetisinde gelişim göstermeleri spora katılımda eşit haklara sahip olmaları, özerkleşmeleri ve toplumsal yapıdaki rollerinin değişmesinin sağlanması şeklinde tanımlanmaktadır (Emir 2020).

Spor bireylerin aktif katılım gösterdikleri bir organizasyon olarak düşünülürken spor dışı hedefler doğrultusunda uygulamalar ile organize edildiğinde güçlendirmeye yönelik çalışmalarda etkili rol alabilir. Spor, bireylerin güçlenmesini destekleyen aynı zamanda kendi yaşam ve kararları üzerinde kontrol sahibi olabilmelerine yardımcı olabilecek becerileri geliştirmelerinde aracı olarak da kullanılabilir. Bazı kurum, kuruluş ve derneklerin sporu bireylerin güçlenmesinde aracı olarak kullandığı görülmektedir. Örneğin bir kadın fonu olarak 2006 yılında kurulan “Women Win” topluluğu spor yoluyla kadınları geliştirmek, toplum cinsiyete dayalı şiddet, ekonomik olarak güçlenme ve sağlık olanaklarına eşit erişim konularında çalışmalar yapmaktadır (Markula 2005). 2016 yılında kurulan Women’s Sports Foundation sivil toplum kuruluşu kız çocuklarının güçlenmesi konuları üzerinde çalışmaktadır. 20 yılı aşkın süredir faaliyetlerini yürüten Right to Play ise mülteci, göçmen, savaş mağduru, hastalıklardan etkilenen çocukların korunması ve sporla güçlenmesi konularında çalışmalar yapmaktadır (Right to Play 2017). Ulusal ve uluslararası birçok kuruluşun sporun güçlendirme programlarında kullanmalarının yanı sıra literatürde yapılan bazı çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan endüstriyel toplumlarda yetersiz hizmet alan kesimlerin sporla güçlendirilebileceğini konu alan bir çalışmada basketbol branşını temel alan çalışmada amaç, özellikle toplumsal düzeyde dezavantajlı gruptan alınan kız çocuklarının grup çalışmaları ile okulu bırakma, sosyal dışlanma ve suça sürüklenmelerini önlemek adına yapılan bu çalışmada odağında yapılan bu çalışmanın sonucunda olumlu deneyimlerin akademik devamlılık isteklerine, doğru karar verebilme kabiliyetlerine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır (Simard vd 2014).

1996 yılında İngiltere’de Royal Charter tarafından kurulan devlet destekli bir yapı olan Sport England; Dezavantajlı grupta yer alan bireyler, kadınlar ve engelli bireyler için farklı sosyal sorumluluk projeleri ile herkese eşit fiziksel aktiviteden yararlanma şansı vermektedir. Özellikle spor ortamlarında eşit şartlarda çocukların ortak hareket edebilme becerilerinin kazanabilmeleri için çocukların yetenek taramasına katılmalarına destek vermektedir. Bunun yanı sıra eşitsizliğe yol açabilecek tüm durumların ortadan kaldırılması ve sürdürülebilirliğini devam ettirmek adına Spor İçin Irk Eşitliği Sözleşmesi gibi koruyucu eylem planları hazırlamaktadır (Long vd 2005).

Lawson (2005) tarafından yapılan spor ve güçlendirmenin bir arada olduğu çalışmasında (SEPE) olarak adlandırılan spor, egzersiz ve beden eğitimi programında sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak ayrıca toplumun gelişimine katkıda bulunmak adına sporun yanında çevre sağlığı beslenme ve kişinin refah düzeyine etki edebilecek uygulamalar ile özellikle kırılğan ve dezavantajlı grupta yer alan bireylere uygulandığında

onların gelişimlerine katkı verebileceği, karşılaştığı zorluklar karşısında sorunların çözümünde yardımcı olabileceğini belirtmiştir.

Malik ve Courtney (2011) yapmış olduğu çalışmada yüksek eğitimin kadının güçlendirilmesinde ayrıca ekonomik özgürlüğünü kazanmasının ailelerine önemli ölçüde fayda sağladığı, diğer yandan kadınlara uygulanan pozitif ayrımcılık uygulamalarında gözle görülür ölçüde azalmaların olduğu sonuna varmıştır. Kandval vd. (2012) kadınların fiziksel etkinliklerde yer alma durumları, siyasi katılım ve istihdama erişimlerinin incelendiği kadınların güçlendirilmesi programına katılan kadınlarda fiziksel etkinlik, siyasi katılım ve istihdam alanlarında pozitif sonuçlara ulaşmışlardır. Sonowal (2013) Assamda (Hindistanda) eğitimin kadın güçlendirmesindeki rolleri konulu çalışmada, eğitim ve eğitim olanaklarının kadınların güçlenmesinde önemli etkisinin olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Günsoy vd. (2019) Anadolu Üniversitesinin kadınların güçlendirilmesi konusunda, hane içi kararlara katılma, ekonomik güven, hane içi kararlarda özgür olma, bireysel hareketlilik konusunda özgür olma konularında etkili olup bu göstergelerin kadınların güçlenmesinde önemli göstergeler olduğu sonucuna varılmıştır. Literatür incelendiğinde Güçlendirme ile ilgili olarak; özellikle kadının güçlendirilmesi davranışsal, yapısal, psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal güçlendirme olarak çeşitli boyutlarıyla ele alınan çalışmalar karşımıza çıkmaktadır (Ton 2008 Tayde vd 2010).

Türkçe literatürde daha çok iş yaşamında güçlendirme ve kadının güçlendirilmesini ele alan ve psikolojik güçlendirme boyutuna vurgu yapan çalışmalar yer almaktadır (Hancer 2005). Türkiye’de kız çocuklarının güçlendirilmesi, eğitim alabilmeleri ve eğitimlerini sürdürebilmeleri konularında gerek kamusal anlamda gerekse sivil toplum kuruluşları ve özel kurum ve kuruluşlar aracılığı ile tamamlanmış ve yürütülen projeler olmuştur (Baba Beni Okula Gönder, 2005; Haydi Kızlar Okula, 2001; Kardelenler, 2000; Kızlar Atakta, 2016; Kızların Eğitimi Projesi - KEP I, 2011, KEP II, 2017; Kızlar Atakta; 2017).

Topluluklar ve toplumlar, kadınlara ve kız çocuklarına spor yapmaları için fırsatlar yaratarak, özgüveni, liderliği, takım çalışması becerilerini ve başarı duygusunu teşvik ederek kadınları ve kızları bireysel düzeyde güçlendirir. Ayrıca toplumdaki cinsiyet normlarına ve rollerine meydan okurlar. Spor, kadınların kadınlık ve erkeklik kavramlarını yeniden müzakere edebilecekleri, kadınları zayıf ve aşağı olarak nitelendiren klişelere meydan okuyabilecekleri ve toplumlarına neler başarabileceklerini gösterebilecekleri bir alan sağlar. Bu nedenle, kız çocuklarının ve kadınların spora katılımını teşvik etmek,

toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesinde ve daha geniş anlamda kalkınma ve sosyal değişimde önemli bir araçtır.

Lutter (1994) tarafından yayınlanan Sporda Kadın Tarihi; Toplumsal Sorunlar başlıklı çalışmasında sporda kız çocukları ve kadınların yükselişi gözle görülür şekilde arttığı gözlenmesine rağmen, eşit şartlarda yarışma ve bu kazanımlar sonucunda aynı eşitliği kazanmanın önünde çeşitli engeller olduğunu ifade etmektedir. Bu tespitin üzerinden uzun yıllar geçmesine ve sporda büyük ilerlemeler kaydedilmesine rağmen, cinsiyet eşitsizliğinin kaldırılmasına yönelik henüz istenen düzeyde bir gelişim sağlanamadığı izlenmektedir.

Koca'ya (2006) göre, sporun biyolojik farklılıklar üzerinden algılanması, spor alanlarında kadınların ikincil konumda yer almasının temel sebebidir. Kadının toplumdaki statüsünü ortaya koyan önemli unsurlardan birisi de kadının spora katılım düzeyidir. Orta (2018) toplumlarda kadın ve spor kavramının gelişim ivmesinin sürdürülebilirliği, spor kültürünün toplumda tabana yayılmasını sağlamaktan geçtiğini ve bunu başarabilmek için de sporun, eğitimin hayatımızın vazgeçilmez unsurları arasında olması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda planlanan tüm spor faaliyetlerinde erkek sporcular kadar kadın sporcularda göz önünde bulundurularak faaliyetlerin yapılması konusuna dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Son dönemde spor bilimlerinde kadınlar hakkında geçmiş yıllara nazaran daha fazla oranda bilimsel yayın yapılmaktadır. Spor ve cinsiyet konusuna odaklanan araştırmacılar, araştırmalarında erkeklere oranla 4 kat daha fazla kadınlara odaklandığı görülmektedir (Knoppers ve McDonald 2010).

Güçlendirme ve güçlenme durumu kadınların kendilerini motive olmuş hissettikleri, mevcut durumda kendilerinde var olan bilgi ve becerilerine güvenlerinin artmaya başladığı, sorumluluk alarak harekete geçme isteklerinin arttığı, mevcut durum ve olaylar karşısında kontrol mekanizmalarını kullanabildikleri, kendilerine inandıkları hem bireysel hem de aile üyelerinin beklentileri karşısında uygun olan durumu seçebilme, kendi işlerini yapabilmelerine olanak sağlayan koşulları ifade etmektedir. Güçlenmenin en önemli çıktılarından bir tanesi kadınların kendi bilgi ve becerilerini kullanarak kimseden onay almaksızın olaylar ve durumlar karşısında kendi kararlarını verebilme gücüne sahip olabilmeleridir.

Günümüz toplumlarında özellikle geri kalmış toplumlarda kız çocukları toplumsal yargılar geleneksel tutumlar karşısında özellikle kırsal alandaki kız çocukları erken evlilikler, eğitim olanaklarından yeterince faydalanamama veya çevresel faktörler düşünüldüğünde kız çocukları eğitim hakkından mahrum kalarak eğitimsiz kalmaktadırlar. Özellikle kız çocuklarının erkek çocukları ile eşit şartlarda almaları

gereken kaliteli eğitim, bilim ve teknoloji alanlarından almaları gereken eğitimden mahrum bırakılmaktadırlar. Bu durum altında yatan nedenlerden bir tanesi toplumumuzun kalıp yargılarından olan erkek çocuğuna daha çok değerli verilmesi kız çocuğunun değersizleşmesine ve ölüm oranının artmasına, eğitim hayatının devam süresinin kısılmasına, yaşlıları ile eşit oranda faydalanması gereken besleme, eğitim ve spor faaliyetlerinden yeterince yararlanamamasına sebep olmaktadır (Hablemitoğlu 2001). Bu durum kentsel alanlarda ekonomik gelirle birlikte daha az oranda gerçekleşmekte, kız çocukları kendileri için önemli olan eğitim, sağlık, spor, fiziksel aktivite ve teknoloji gibi imkanlara daha kolay ulaşım sağlayabilmektedir.

Kırsal alanda kadının güçlendirilmesi spor ve güçlendirme tanımları, içerikleri ve çalışmalarından yola çıkılarak, toplumların kadınlara ve kız çocuklarına spor yapmaları için fırsatlar yaratarak özgüven, liderlik, takım çalışması gibi becerilerini geliştirerek onları bireysel düzeyde güçlendirilmesine olanak sağlamalıdır. Ayrıca toplumdaki mevcut cinsiyet normlarına ve rollerine meydan okumalarına kadınlık ve erkeklik kavramlarını yeniden müzakere edebilmelerine, kendi kararlarını verebilme, eleştirel düşünme ve kendi ayakları üzerinde duran, toplumlarına neler başarabileceklerini göstermelerine imkân sağlamalıdır. Bu nedenle, kız çocuklarının ve kadınların spora katılımını teşvik etmek, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesinde daha geniş anlamda kalkınma ve sosyal değişimde önemli bir araç olacaktır.

Türkiye ve yabancı literatürde yapılmış araştırmalara bakıldığında kırsalda yaşayan kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesine odaklanan, yaşadıkları zorluklarla, güçlenme süreçleriyle ve hayatlarındaki değişimlerle ilgili deneyimlerini ve bunları çevreleyen olayları inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle Eziler köyü kırsalında kız çocuklarının spora katılımında karşılaştıkları engellerin ve spor yoluyla güçlendirilme süreçlerinin durum tespitinin yapılması, bu alanda yapılacak olan ilk çalışma olması ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara önemli bir kaynak teşkil edecek olması açısından önemli görülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı kırsal alanda yaşayan kız çocuklarında spor sayesinde meydana gelen güçlenme sürecini, değişimleri, hangi yönlerden güçlendiklerini kendileri ifadelerinden yola çıkarak incelemektir. Araştırmanın diğer bir amacı, sporun yarattığı değişimlerin güçlendirici etkilerini tespit etmek, bu süreçte güçlenmeyi destekleyici ve engelleyici faktörleri ortaya çıkarmak, bu alanda yapılacak olan çalışmalara ve literatüre katkıda bulunmaktır.

2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde yapılan çalışmayla ait konuyla ilgili alan yazında yer alan literatür çalışmalarından bahsedilecektir.

2.1. Güç ve Güçlendirme

Güç kavramının tanımı uzun yıllar boyunca yapılan birçok ulusal ve uluslararası çalışmada farklı şekillerde ifade edilmekle beraber kesin bir tanımlama yapılamamıştır. Genel bir çerçeveden değerlendirildiğinde zaman içerisinde değişebilen, belirli bir sınırı olmayan duruma ve bireye göre farklılık gösterebilen bir kavram olarak ifade edilmektedir (Dumankaya 2019). Güç kavramı yapılan çalışmalar sonucunda kimi araştırmacılara göre yetenek, kimi araştırmacılara göre etki bazen de bir kapasite olarak tanımlanmıştır.

Güç unsurlarını farklı çalışma alanlarında (politik, ekonomik, sosyal) ele alan kuramcılar gücü birey açısından değerlendirildiğinde güçlü olmanın koşullara göre değişebileceğini, değişen bu koşullar içerisinde bireyin sahip olduğu kaynakların ve mevcut durumun değişim için uygun olması güç kavramının etkinliği ve işlevselliği arttırmada önemli bir role sahip olduğunu ifade etmişlerdir (Cankurtaran vd 2020).

Bazı araştırmacılar güçlendirme kavramını mevcut durumun iyileştirilmesinin yanı sıra toplumda var olan bireylerin, ailelerin, toplulukların mevcut ilişkilerinde ve kişilerarası ilişkilerinde gelişim kat etmelerine bunun yanı sıra sosyoekonomik durum ve politik konulara katılımlarında güçlenmelerine mevcut durumun geliştirilmesine olanak sağlamak olarak ifade etmektedirler (Barker 1995, Pigg 2002). Güçlendirme kavramı bireylerin ve toplum üyelerinin kendi yaşamları üzerinde güç ve kontrol sahibi olma durumu ile istediğinde kaynaklara ulaşabilme becerisine sahip olma bununla beraber çevresini bu çerçevede etkileyebilme durumu olarak tanımlanabilmektedir. Bunun için insanda mevcut bulunan tam olarak ortaya çıkartılmamış ve bu becerilerin kullanılması için uygun ortamın sağlanmadığı zihinsel, sosyal ve manevi yetenekleri ortaya çıkarılmalıdır. Süreç içerisinde insanların ve toplulukların olumsuz durumları ortandan

kaldırmak yerine olumlu özelliklerinin ortaya çıkarılması konusu önem arz etmektedir (Kirst-Ashman ve Zastrow 2014, Weick vd 1989).

Güçlendirme süreci bireyin içinde barındırdığı mevcut yeteneklerinin kimseye bağlı kalmadan özgürce kullanabildiği içinde bulunduğu durumdan daha iyi bir duruma ulaşma olarak da tanımlanabilmektedir. Aynı zamanda bireylerin veya toplulukların belirledikleri hedefe veya amaca ulaşabilme sürecinde sahip oldukları gücün farkında olan birer birey olmalarını sağlamaktır (Erbay 2019). Topluluklar içerisinde barındırdıkları dezavantajlı grupta yer alan bireylerin gerçekleştirilen etkinlikler ve uygulanan müdahaleler sonucunda toplum içerisinde üreten topluma ve kendisine faydalı birer bireyler olmaları konusunda güçlendirme anlayışının önemli bir yere sahiptir. Güçlü birey güçlü bir toplumun zeminini oluşturmaktadır.

Güçlendirme kavramı ve boyutları üzerinde birçok çalışma yapılmasına rağmen fikir birliğine varılamamıştır. Kavram farklı araştırmacılar tarafından farklı konularda özellikle bireysel, sosyal ve toplumsal boyutları ile ele alınan çalışmalar literatürde sıkça görülmektedir. (Pigg 2002, Rappaport 1987, Askheim 2003, Breton 1994, Zimmerman 1990). Rappaport'a (1987) göre güçlendirme insanların, toplulukların ve örgütlerin kendilerine yeni veya mevcut bulunan fakat henüz keşfedilmemiş becerileri kazandırabildikleri bir süreç olarak ifade eden etmiş, aynı zamanda farklı insanlar ve farklı grupların güçlendirme içeriklerinin de farklılaşabileceğini belirtmiştir. Zimmerman'a (1990) göre ise güçlendirme toplumsal güçlendirme, örgütsel güçlendirme ve bireysel güçlendirme olmak üzere 3 farklı başlık altında analiz etmiştir. Toplumsal düzeyde güçlenmenin göstergesi olarak vatandaşların topluluk kararlarına katılabilme olanaklarını içerdiğini, örgütsel düzeyde güçlenmenin liderliğin paylaşılması ile beceri gelişiminde eşit fırsatların sağlanması gerektiğini, bireysel düzeyde güçlendirmenin ise duyguları kontrol edebilme durumu olarak ifade etmiştir.

Askheim'e (2003) göre güçlendirmeyi iki farklı yönüyle ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Bunlar yapısal ve bireysel olarak ifade edilmiştir. Güçlendirmenin yapısal boyutunda kişinin kendi hayatı ve çevresi üzerindeki kontrolü ele almasını engelleyen durumlar ile adaletsiz güç ilişkileri ve engellerle ilgilidir. Güçlendirmenin bireysel boyutunda ise kişinin daha fazla bilgi daha fazla beceri ve daha fazla özgüven kazanma durumu olarak ifade etmiştir. Bu olguların güçlendirilmesiyle beraber birey kendi hayatı ve çevresi üzerinde kontrol becerisini zayıflatan engellerden kurtulabilecek hayatı üzerindeki kontrolü ele alarak çevresi ve kendisi üzerinde yeni düzenlemeler yapabilecektir.

Breton (1994) güçlendirmeyi süreç olarak ifade etmiş, süreç boyunca belirli bir amaç doğrultusunda yapılan etkinlikler olarak değerlendirirken kişisel boyutta güçlendirmeyi bireyin mevcut durumun farkına varma yetisine sahip ve bu becerilerin geliştirilmesi olarak tanımlamıştır. Miley ve arkadaşları (2013) güçlenmeyi iki farklı boyutta ele almışlardır. Bu boyutlardan bir tanesi eylemde güçlenme diğeri ise düşüncede güçlenme olarak ifade edilmektedir. Düşüncede güçlenme terimini tüm insanları, toplulukların ve sistemi gücün bir parçası olarak görürken, eylemde güçlenme boyutunda ise dilin gerçekleri ifade etmedeki gücüne odaklanmışlardır.

2.2. Güçlendirme Yaklaşımını Ortaya Çıkaran Etmenler

Günümüz toplumlarında bireyler karşılaştıkları olumsuz durumlar ve olaylar sonucunda yaşadığı toplumlukta tedirginlik güvensizlik ve değersizlik duygularını yaşamaktadır. Bu durum bazen çevresel faktörler bazen de bireyin kontrolü dışında gelişen olaylar neticesinde meydana gelmektedir. Bireyin içinde bulunduğu olumsuz koşullar karşılaştığı güçlükler dirençlerinin kırılmasına veya en ufak olaylar karşısında umutsuzluğa kapılmasına neden olabilmektedir.

Bu zor dönemlerde insanları doğru şekilde anlamak içinde buldukları durumu doğru değerlendirmek aynı zamanda bireyin sahip olduğu güçlü yönleri geliştirerek gelişimlerinin önünde olan engellerin kaldırılması aynı zamanda olaylar karşısında zayıf ve güçsüz hissetmesine neden olan olay ve durumları engelleyici ve destekleyici program ve faaliyetler düzenlenmelidir. Bu konuda özellikle sosyal hizmet alanında görev alan kişilerin güçlendirme yaklaşımından hareketle kişilere sağlanması planlanan destek sürecinde kalıp düşünce ve değerlerden uzak hareket ederek toplum tarafından kabul görmemiş ve dışlanmış birey olmaya itilmiş bireylerin öncelikli çalışma sahası olması sosyal hizmet alanının öncelikli sorumluluk alanlarından birisi olmalıdır (Erbay 2019).

Bunun yanı sıra toplumumuzda var olan kadınlar, yaşlılar, çocuklar ve engelli bireylerde göz önünde bulundurulması gereken dezavantajlı gruplar içerisinde yer alabilmektedir. Bu grupların dezavantajlı grupta yer almaları her zaman desteğe ihtiyaç duyacakları anlamına gelmemelidir. Hayatın olan akışı içerisinde karşılaştıkları durum ve olaylar bazen onların kontrolünde gelişmemektedir. Bu durum ve olaylar sonucunda kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelli bireyler kontrolleri dışında veya yaşadıkları olaylar sonucunda dezavantajlı gruba dahil olma durumları meydana gelmektedir (Kara 2020).

Bireylerin veya ailelerin içerisinde buldukları mevcut durumdan kurtularak mevcut durumdan daha iyi bir iyilik haline sahip olabilmesi için sahip oldukları

kaynakların, sosyo-ekonomik güçlerinin doğru bir şekilde irdelenmesi ileride yapılacak doğru ve etkili çalışmalar için önem arz etmektedir. Bunun sonucunda kişide var olan ve henüz ortaya çıkartılmamış güçlü yönlerin ön plana çıkartılması aynı zamanda bireyleri desteklemeye yönelik faaliyetler ile bireylerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bireylerin, aile bireylerinin, toplulukların veya gurupların mevcut durumda sahip oldukları potansiyellerinin ortaya çıkartılması bu potansiyellerinin sürdürülebilir bir şekilde planlı çalışmalar neticesinde güçlendirilerek karşılaştıkları problemler karşısında çözüm üretebilen birer birey olabilmeleri adına güçlendirme kavramı perspektifinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Duyan 2003).

Çoban (2011)'a göre güçlendirme yaklaşımının ana mantığı 3 maddede toplanmıştır. Bunlar:

1. Her insanın güçleri ve kendini geliştirme, daha iyi koşulları isteme ve bunlara ulaşma kapasitesi vardır.
2. İnsanlarının kapasitelerini kullanmama nedenleri her zaman doğrudan kendileriyle ilgili değildir, aksine çevresel koşullar, yasalar, hizmetler gibi diğer sistemler kimi zaman bireyin kapasitesini kullanmasını engelleyebilir.
3. Duruma bağlı olarak, bireyler var olan kapasitelerini geliştirebilir veya yeni beceriler öğrenebilir.

Şahin (2019)'e göre güçlendirme yaklaşımının ana mantığı aşağıda ki maddelerdeki gibidir. Bunlar;

- Bireyler karşılaştıkları soruna her ne kadar çözüm getiremiyorsa da bunun için gerekli kaynağa ve beceriye sahiptirler.
- Bireylerinin başaramadıkları değil başarabildikleri, güçlü oldukları yönlerinin vurgulanması ve geliştirilmesi gereklidir.
- Bireyin var olan güçlerine ek yeni güçleri keşfedebilmek için bireyle iş birliği içinde çalışılması gereklidir.
- Bireyler içinde buldukları durum içeresinden çıkabilmenin yolunu bilmekte ancak bunu nasıl kullanacağını bilememektedir. Danışmanın amacı danışanın zaten içinde var olan gücü bulmasını sağlamak ve sosyal işlevselliğini artırarak sorunlarla baş etme kapasitesini arttırmaktır.

2.3. Güçlendirmenin Boyutları

Farklı boyutlarda ele alınan güçlendirme kavramı kendi içerisinde birçok alanı barındırmaktadır. Konu literatürde bireyin güçlendirilmesi süreci ile başlamış ve daha sonra süreç kişilerin ve toplumların güçlendirilmesi alanlarına kadar etkisini göstermiştir.

Lee (2001) yapmış olduğu çalışmalarında güçlendirme sürecini 3 farklı boyutta ele almıştır. İnsanların kendisi ve çevresi ile yaşamış olduğu olay veya durumların bireylerin üzerinde baskı yaratabileceğini belirtmiştir. Yaşanılan ve deneyim edilen bu durumlar karşısında bireylerde istenilen düzeyde güçlenme gerçekleşmesinin zor olabileceğini, bu tür durumlar karşısında kişisel güçlendirme seviyesinde stres yaratan durumlara müdahale etmek yerine serbest bırakılması gerektiğini belirtmiştir. Stres yaratan durumlar karşısında bireylerin mevcut potansiyellerini geliştirerek baskı altında kalmayı reddetmesi ve bununla mücadele ederek kendilerini güçlendirmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Birçok birey bu stresli ve zor durumlar karşısında nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Bunun için bilgi ve birikim gereklidir. Bu bilgi ve beceri seviyesine ulaşmış kişilerin kendilerini nasıl güçlendirdikleri olaylar karşısında nasıl davrandıkları tecrübeleri içerir.

Rowlands (1995) da güçlendirme kavramını üç boyutta olabileceğinden bahsetmiştir. Yapmış olduğu çalışmalarında güçlendirmenin kişisel, içsel ve kolektif boyutta olabileceğinden bahsetmektedir. Kolektif güçlenme sürecinde bireylerin durum ve olaylar karşısında daha fazla etki yaratabilmesi için topluluk ile birlikte hareket etmesinin gücüne olumlu katkı sağlayacağını, ortak hareket etme ve ortak eylemlerde bulunabilme becerilerinde olumlu etkiler olabilme durumunu ifade etmektedir. İçsel güçlenmenin (yakın ilişkilerde güçlenme) bireyin içinde bulunduğu toplulukta kurmuş olduğu yakın ilişki bağlarını güçlendirme mevcut durumu değerlendirme ve durumlar karşısında karar verebilme potansiyelinin geliştirmekle ilgili olabileceğini, kişisel güçlenmenin ise bireyde özgüven ve benlik duygusunda gelişim baskı altında karar verebilme seviyesinin artırılması (güçlendirilmesi) durumunu ifade etmektedir.

Güçlendirme çalışmalarında birçok farklı boyutta ele alınmasına rağmen genel olarak birey-topluluk ve topluluk-kişisel veya politik-topluluk alanlarında uygulanabilmektedir. Ancak bu süreçler incelendiğinde süreçte birey ve topluluk olarak katılımcıların aktif olduğu alanlarda yer aldığı görülmektedir.

2.3.1. Birey Odaklı Güçlenme

Zimmerman (1988) yapmış olduğu çalışmalarında güçlendirmeyi irdelemiştir. Güçlendirme kavramının bireylere, topluluklara ve sosyal politikalara uyarlanabileceğini, özellikle psikolojik güçlendirme sürecinde bireyde kendine güven, öz yeterlilik, olaylar ve durumlar üzerinde karar verebilme becerisi ve arzusunun gelişebileceği bu durumun birçok toplumsal olaylar organizasyonlarla iç içe olabileceğinden bahsetmiştir. Bu anlamda güçlendirme sürecinde bireyin aktif katılımının önemine vurgu yapmıştır. Aynı zamanda bireyin belirlenen hedeflerine ulaşabilmesinde durumları anlama ve yorumlayabilme becerilerine sahip olması, aynı zamanda eleştirel düşünebilme kaynaklara ulaşımında zorlanmama ve problem çözebilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. İnsanların kendi belirlemiş olduğu hedeflere ulaşma konusunda mevcut durumda sergilenecek en uygun davranışın seçilmesi ve bu davranışı bilinçli yapması gerektiğini belirtmiştir (Zimmerman 1990).

Bireylerin, kendilerini güvende hissettikleri ortamlarda birey için önemli olabilecek durumlarda kendilerini etkili bir şekilde ifade edebilme ve bunun yanında etkili iletişim kurabilme becerileri yanı sıra mevcut durumu analiz edebilme aynı zamanda eleştirel bakış açısı kazanmaları durumunun zorunlu olduğundan bahsetmiştir. Eleştirel farkındalık, belirlenen hedefe ulaşmak için mevcut durumdaki kaynaklara nasıl ulaşabileceğini bilmesi ve ulaştıktan sonra bu kaynakları nasıl kullanması gerektiğini öğrenme becerisi olarak ifade etmiştir. Güçlendirme sürecinde kazanılan bu becerilerin çerçevesinde diğer topluluk üyeleri ile birlikte hareket edebilme becerisi ile birlikte sosyal çevresini genişleterek çevresine liderlik yapabilecek aynı zamanda bu becerilerini geliştirebileceği ortamları fırsata çevirebilmesi gerektiğinden bahsetmiştir (Zimmerman 1995).

2.3.2. Grup Odaklı Güçlendirme

Grup odaklı yapılan güçlendirme yaklaşımı ilk olarak 1983 yılında Ruby Pernell'in gruplarda sosyal hizmetin geliştirilmesi sempozyumunda ifade edilmiştir. Bireylere uygulanacak olan grup faaliyetleri güçlendirme için en uygun ortamlardır. Grubun doğasında birlikte hareket etme güdüsünün etkisi ile güçlendirme vardır (Lee ve Hudson 2017). Grup içerisinde yer alan bireyler artık o grubun sosyal ağına dahil olmuş olabilirler. Grup faaliyetlerinde yer alan bireyler ortak hareket etme grup içerisindeki kurallara uyma ve mevcut durumu irdeleme becerilerinin yanı sıra bir takım bilgi, beceri ve sosyal kazanımlar edinmektedirler. Bu becerileri sosyal ilişkilerinde kullanmaktadırlar. Grubun

bireyi onaylaması onun grup içerisinde eylem ve davranışlarının onaylanması ile gelişimine olumlu etki ettiği göz ardı edilmemelidir. Bu yönüyle gruplar aracılığıyla güçlendirme hem bir süreci hem de çıktılarını olan bir sonucu ifade eder.

Güçlendirme yaklaşımını grup çalışmalarında ortak hedefler doğrultusunda yapılan grup çalışmalarında bireylerin karar mekanizmasında yer alması kişide sosyal eylemlere katılımına grubun yaratıcılık, coşku ve enerjisini pozitif yönde harekete geçirebilir. Grup çalışmaları bireylerin mevcutta var olan potansiyellerinin ve güçlerini fark ederek onların gelişmesine fırsatlar sunar. Sosyal gruplar bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları zor durumlarda olayların üstesinden gelmelerinde yalnız olmadıkları ortamları ifade etmektedir. Aynı zamanda grup üyelerinin sorunlar karşısında ürettikleri çözümleri gördükçe kendilerinin de benzer durumlarda zorluklarla başa çıkabileceklerinin fark ederler. Akran desteğini gördüklerinde grup içerisinde yer alan bireylerin problemlerle başa çıkma becerisine olan inançları artar. Güçlendirme sürecinde karşılıklı etkileşim, beraberinde farkındalık ve sosyal eylem çalışmaları grup içerisinde bazı fırsatların fark edilmesine bunun fırsata çevrilmesine kaynaklık eder (Breton 1994).

2.3.3. Kolektif Güçlendirme

Hur (2006) ya göre güçlendirme belirli bir seviyeden başlayarak ilerleme gösterir. Bireysel seviyeden kolektif seviyeye doğru gelişim gösteren güçlenme sürecinde bireyin eleştirel düşünme sürecinden eyleme doğru geçtiği görülmektedir. Rowlands'e (1995) göre gelişimi yalnızca birey odaklı ele almanın doğru olmayacağını aynı zamanda bireylerin güçlendirilmesinin yanı sıra kolektif becerilerinin de geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Bir diğer araştırmacı Staples (1990) de kolektif güçlendirmenin bireysel güçlendirme ile yakından ilişkili olduğunu kabul ederken bireysel güçlenmenin gerçekleşebilmesi için her iki boyutunda güçlenmesi gerektiğini yalnızca bireysel güçlenmenin kolektif güçlendirmenin gerçekleşmesi için bir dayanak olmadığını belirtmektedir. Kolektif güçlendirme bireylerin ortak bir amaç için bir araya geldikleri topluluk içi ve dışı mevcut kaynaklardan azami ölçüde yararlanarak belirlenen hedef için ortak hareket etmeleri gerektiğini ifade etmektedir (Boehm ve Staples 2004).

Kollektif güçlenmenin grup içerisinde birey üzerinde gerçekleşebilmesi için karşılaşılan zorluklar karşısında birlikte hareket ettiklerinde meydana gelebilmektedir (Staples, 1990). Başka bir ifade ile topluluklarda meydana gelen kolektif güçlendirme kişilerin içinde buldukları problem durumundan çıkmak, sorunlarla baş edebilme

becerisi kazanmak, birlikte öğrenmek, birbirine yardım etmek gibi kazanımlar sonucunda sosyal bir hareket ile değişime ortak olmak için birbirlerini ortak bir amaç için bir araya getirdikleri süreci ifade eder (Boehm ve Staples 2004). Grup birlikte hareket ettiği sürece güçlenir fakat grubun karşılaşılan durumlar karşısında sergileyeceği davranış ve beceriler grubun karşı çıktığı güç unsurları tarafından engellenebilir (Staples 1990).

2.4. Spor

Spor kavramı bir süreci ifade etmektedir. İnsanlığın var oluşundan beri bu süreç devam etmekte olup toplumların yaşadıkları dönem içerisinde farklı koşullar altında şekillenmiş ve bu süreç içerisinde gelişimine devam etmektedir. Sporun hem bedensel bir çalışma olduğunu bunun yanı sıra bir oyun olduğunu unutulmamalıdır. İnsanların günlük yaşamdan uzaklaşma, toplum içerisinde diğer bireyler ile etkileşim ve sosyalleşme aracı olarak kullandıkları, bireyleri ve toplumları ortak bir amaç çerçevesinde bir araya getirci özelliğinin yanı sıra sosyal ortam ortamlar oluşturmada etkili olduğunu etkinlik ve faaliyet alanı olabileceği unutulmamalıdır. Spor eğitim hayatımızda, sosyal ilişkilerimizde ve günlük yaşantımızda ayrıca sağlıklı birer birey olma arzusu ile yaptığımız uygulamalarda sıklıkla karşımıza çıkmaya başlamıştır. Bunun sonucunda farklı spor branşları geliştirilmeye başlanmıştır. Sporun modern spor dallarına dönüştürülmesinde okullarımızın ve üniversitelerimizin önemli katkıları olmuştur. Gelişin dönem içerisinde özellikle spor yatırımları farklı alanlara yönelmeye farklı spor politikaları geliştirmek adına çalışmalar yapılmıştır. Modern spor faaliyetleri (Olimpiyat, Avrupa ve Dünya Şampiyonaları vb.) organizasyonlar sporun çok geniş kitlelere yayılmasında farklı felsefeler ile yorumlanmasına ve gelişmesine sebep olmuştur. Bu durum sporun gerek hizmet gerekse üretim açısından önemli bir faaliyet alanı yeni bir sektör olmasına sebep olmuştur (Basım ve Metin 2009).

Farklı tanımlamalar yapılsa da spor; bireylerin günlük yaşantısında hem fiziksel hem de zihinsel sağlıklarına katkı sağlamak amacı ile bireye olumlu katkılar sağlayacağı düşünülen sosyolojik olarak da kazanımlar sağlayan hareketler bütünü olarak ifade edilebilir. Sporun farklı branşlarda belirli kurallar ile üst seviye yapılması estetik bazı özellikleri beraberinde getirmektedir. Psikolojik ve fizyolojik gereklilikler çerçevesinde rekabet ortamında yarışmak ve kazanmak adına yapılan etkinlikler olarak da ifade edilmiştir (Aracı 2004).

Sporun asırlardır insan yaşamı ile bir bütün olarak günümüze kadar gelişimini sürdürmüş olması yadsınamaz bir gerçektir. Adeta hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Hangi yaşta ve hangi ortamda olursa olsun belirli bir sistem doğrultusunda

bilime dayalı bilinçli yapılan sporun tüm bireylerde yaşamları boyunca mutluluk, sağlık, başarı ve pozitif olmalarında etkin bir role sahip olduğu unutulmamalıdır (Yalçınkaya vd.1993).

2.5. Bir Uygulama Aracı Olarak Sporun Gücü ve Potansiyeli

Bu bölümde güçlendirme kavramının spor uygulamalarında nasıl kullanılabileceği, bunun yanı sıra sporun mevcut gücü ve potansiyeli hakkında literatürden hareketle bilgilere yer verilecektir.

Sporun bireylerin ve toplumların gelişiminde olumlu etkileri olduğu unutulmamalıdır. Özellikle bireylerin fiziksel, sosyal, psikolojik gelişimleri üzerindeki etkileri bulunmaktadır. Bireylerin toplum içerisinde yetkin, kendine güvenen birer üyeleri olmalarında olumlu spor deneyimlerinin etkileri görülmektedir (Fraser vd 2005). Spora katılım, bir uygulama aracı olarak kullanıldığında toplumun diğer kesimlerine göre dezavantajlı grup içerisinde yer alan bireyler ile risk altındaki gruplara uygulanacak olan spor etkinliklerinin, bireylerin ve grupların yaşamış oldukları problemleri aşmalarında veya çözüm yolu üretmelerinde etkili olabilir. Bununla beraber spor, spor dışı belirlenen hedefler ile (güçlendirme, eğitim vb.) unsurlar ile ortak hareket edildiğinde mikro-mezzo ve makro düzeylerde değişim yaşanmasına katkıda bulunabilir. İlgili literatür incelendiğinde farklı alanlarda sporun, güçlendirme, toplum tarafından dışlanmış ve suç işleme potansiyeline sahip bireyler ile topluma uymakta sorun yaşayan bireylere yönelik uygulamaların yapıldığı görülmektedir.

2.6. Güçlendirme ve Spor

Thompson'a (2013) göre güçlendirme, birey ile birlikte yapılan bir işi olduğunu, yapılan iş için iş birliği gerektirdiğini odağa alınan grup, birey veya toplulukların istekliliği ile aktif katılım göstermeleri gereken bir durum olduğunu güçlenmenin istenilmesi durumunda gerçekleşebilecek bir olgu olduğunu ifade etmiştir. Spor ortamlarında bireylerin aktif katılım gösterdikleri göz önünde bulundurulduğunda spor dışı hedefler ile birleştirildiğinde (güç ve güçlendirme) yapılacak bu organizasyonların etkili bir rol üstlenebileceği unutulmamalıdır. Özellikle güçlendirmenin farklı boyutlarında (kişisel, kültürel ve yapısal) spor entegre edilebilir. Son yıllarda Güçlendirme ve sporu içeren uygulamalara ve etkinliklere bakıldığında özellikle dezavantajlı gruplar, kız çocuklarına, yoksulluktan ve savaştan etkilenen çocuklara, kadınlara, mültecilere ve göçmenlere yönelik birçok proje ve organizasyon görülmektedir.

Bu organizasyonlara katılan bireylerin güçlenme süreçlerinde özellikle kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi olma becerisinin yanı sıra mevcut beceriler ile sonradan kazanılan becerilerinin gelişimi üzerinde de sporun bir araç olarak kullanılabileceği unutulmamalıdır. Ulusal ve Uluslararası bazı kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları yaptıkları bazı çalışma ve organizasyonlarda sporun bireylerin güçlenme sürecinde kullandıkları görülmektedir. Özellikle son 10-15 yılda kurulan bu kuruluşlar sporun etkin gücünden ve tüm dünyada hızlı bir şekilde yayılması ile gücü ve potansiyelinden yararlanarak sportif olmayan hedefleri doğrultusunda sporu bir araç olarak kullandıkları görülmektedir. Bunlara örnek olarak 2006 yılında kurulan “Women Win” sivil toplum kuruluşu kız çocukları ve kadınların haklarını spor yoluyla geliştirmeye adanmıştır. Bir diğer sivil toplum kuruluşu olan “Women’s Sports Foundation” kız çocuklarının spor ve fiziksel aktivite yolu ile yaşamlarını sürdürmelerini amaçlamaktadır. Bir diğer sivil toplum kuruluşu olan “Right to Play” ise sporun gücünü kullanarak karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmeleri için çocukları korumak güçlendirme ve eğitmek hedefleri doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedir. Özellikle mülteci, göçmen, yoksulluktan, hastalıktan ve savaştan etkilenen çocuklara sporun gücünü kullanarak organizasyonlarını gerçekleştiren bu kuruluşlar sporun mevcut durumu değiştirme, güçlenme ve sürdürülebilirlik konusundaki etkisinden yararlanmış ve bu konuya dikkat çekmişlerdir. Birçok sivil toplum kuruluşu her yıl raporlar ve veriler yayınlayarak ne kadar çok kitleye ulaştıklarını programlarına katılan özellikle savaş mağduru, kız çocukları, kadınlar ve yaşlıların seslerini duyurmalarına yardımcı olmaktadır. Örneğin Mali’de Right to Play programında yer alan öğretmenlerin %96’sı sınıfta her gün kız çocuklarının seslerini duyurmalarına fırsat vermektedir. Tanzanya’da yapılan bir programa dahil olan kız çocuklarının %59’u 18 aylık eğitim sürecinin sonunda istenmeyen cinsel ilişkiye hayır diyebileceğini düşünmektedir. Programa katılmadan önceki durum ise %13’tür. Burundi’de Right to Play programına dahil olan çocukların %83’ü barış inşası ve çatışma çözme becerilerinin beklenenin çok üzerinde arttığını Uganda’da Right to Play programına dahil olan çocukların %91’nin HIV virüsünün bulaşmasına yönelik ne tür önlemler alması gerektiği konusunda bilgi sahibidir. (Right to Play 2017).

Güçlendirme süreci içerisinde sporun bir araç olarak özellikle dezavantajlı gruplar üzerinde kullanılması kişilerin var olan potansiyellerinin ortaya çıkarılmasında aracı rol oynayabileceği unutulmamalıdır. Coalter (2005)’a göre kişisel ve sosyal gelişim boyutları ele alındığında sporun bu çerçevede etkili bir faktör olarak kullanılabileceğini söylemiştir. Spesifik bir örnek vermek gerekirse uygulamalarda bir tamamlayıcı olarak spor, feminist terapinin hedeflerine katkıda bulunabilir (Chrisler ve Lamont 2002). Farklı birey ve

topluluklara uygulanması planlanan spor ve fiziksel aktivite programları hazırlanırken bazı temel faktörlerin unutulmaması gerekir.

Paylor'a (2010) göre ilk yapılması gereken doğru bir eylem planının hazırlanmasıdır. Programın amaç ve hedefleri içerisinde eylem planında yer alan grupların ortak bir amaç üzerinde nasıl birlikte hareket etmeleri gerektiği konularında ortak hareket etmeleri gerektiği net bir şekilde ifade edilmelidir. Bir diğer faktör ise yapılacak olan etkinliğin maliyeti ile etkisi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Üçüncü ve son faktör ise uygulanan programın daha iyi hale getirilebilmesi için gelişim sürecinde yerel katılımın olmasıdır. Bu hususlar çerçevesinde planlanan organizasyonun belirlenen hedefler ve gruplara yönelik olması bu organizasyonlara ayrılacak olan bütçe için sivil toplum kuruluşları ve devlet desteği alabilme konusunda önemli adımlar atılmasına sebep olabilir (Paylor 2010).

2.7. Kadınların Güçlendirilmesi

Farklı tanımlar ile karşımıza çıkan güçlendirme hangi alanda çalışılırsa çalışılsın ister sosyal, ister kültürel, ister ekonomik tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Güçlendirmeyi sadece kadın boyutunda ele almadan kadın ve erkek fark etmeksizin aslında beklenen insanların kendi hayatları üzerinde kontrol sahibi olabildikleri, kimseye danışmadan kendi planlarını yapabildikleri, karşılaştıkları zorluklar ve problemler karşısında çözüm üretebilen var olan becerileri veya sonrada kazanılan becerileri geliştirebilmesi olarak açıklanabilir. Bazı uluslararası kuruluşlar örneğim BM kadınlar için güçlenmenin göstergesi olarak öncelikle öz-saygının geliştirildiği mevcut durumda üretebilen ve durumu irdeleyebilen ve bu becerileri kazanabileceğine olan inancını koruyan birey olarak ifade etmiştir. Bu tanım ve ifadeden güçlenme sürecinin sonucunda bireyde kendi başına karar alma ve bu kararı uygulamada kararlı olma ve irade gösterme gibi güç unsurunun nitelikleri belirtilmektedir. (Balkız ve Öztürk 2013).

Sachs'e (2010) göre güçlendirme; günümüz toplumunda birçok alanda katılım, eşitlik vb. gibi konular çerçevesi içerisinde güçlendirmenin yer alması sonucunda son dönemlerde kadınlara yönelik uluslararası alanda birde güçlendirme terimi kullanılmaya başlamıştır. Bu durum sonucunda kavram daha geniş boyutta ele alınarak toplum içerisinde söz sahibi kurum ve kuruluşlar ile siyasi ve ekonomik boyutları ile artık sık sık gündeme gelmeye başlamıştır (Zihnioğlu 2013).

Günümüz toplumunda kadınların güçlendirilmesi yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden değerlendirilmemeli aynı zamanda toplumun kalkınması,

kadınların eğitim hakkı, kadınların güvenliği, siyasi hakları açısından araştırılması bu doğrultuda konunun takip edilmesi aynı zamanda güncel konular arasında yerini alması gerekmektedir. Topluların farklı yapıları kalıp yargıları kalp düşünceleri çerçevesinde düşünüldüğünde güçlendirme kavramının tam olarak anlaşılabilmesi her bir etnik grup için (feministler, politik aktörler) arasında farklı tanımlamalara ve anlam farklılıklarına yol açmıştır. Kimi alan çalışmacıları kadınların güçlenmesinde ekonomik özgürlüğün kazanılması ile olacağından bahsetmiştir. Bu konuda Nelly Stromquist yoksul kadınların sürekli ev işleri ile meşgul olduğunu ailenin ihtiyaçları için fazla efor harcamadığını bunun yanı sıra aile içerisinde oteriter eş yaşantısı, yaşanan şiddet ve çevrenin beklentileri güvensiz çevre koşulları gibi fiziksel aktiviteye katılımı sınırlayabilecek olumsuz faktörler ile karşı karşıya kalabilmektedirler. (Stromquist 1955). Jo Rowlands ise kadınların güçlendirilmesi ile ilgili olarak “karar alma süreçlerine sadece erişimle sınırlı kalmamaları, yetkin ve yetenekli oldukları algısının da yaratılmasının gerekli olduğunun bilincine varılmasıdır” ifadesini kullanmıştır.

Naile Kabeer’e (1994) ise güçlenme sürecinin başlangıç ve bitiş evresinin kişinin içinde gelen arzu ile gerçekleşebileceğini söylemiştir. Çünkü toplum içerisinde kalıp norm düşünceler karşısında kadınlar evlenecekleri eşlerin seçilmesinden tutun, çocuk sahibi olmak isteyip istememesine kadar, hangi işte çalışması gerektiğine kadar kendi hayatı üzerinde verecek olduğu tüm kritik kararlarda özgür olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Konu ve olaylara bakılarak toplumun kalıp yargılarını da göz önüne göre aldığımızda kadınların güçlendirilmesi gerektiğini kişinin yaşamış olduğu hayatı ancak kendi kararlarını verebildiği sürece özgür iradesini kullandığı müddetçe mümkün olacağını ifade etmiştir. İlk olarak açık açık 1990’lı yıllardan itibaren kadın ve güçlendirme kavramları ön plana çıkmaya ve açık bir şekilde ifade edilmeye başlanmıştır. Artık kadınların gündelik yaşantılarında aile, iş ve sosyal hayatlarında kendi başlarına yaşantılarını sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olmaları gerektiği, kaynaklara ulaşmada engellemeler ile karşılaşmadan kendi gelişimine odaklanmalıdırlar. İlk başlarda eşitlikçi ve güçlenme yaklaşımları ortak bir amaca yönelik kavramlar olarak algılansa da aslında güçlenme kavramı kişinin kendi ayakları üzerinde durması kendi kararlarını verebilmesi hayatını kimseye bağlı kalmadan idame edebilmesi gibi farklılıklarının ortaya çıkması ile dikkat çekmiştir.

1990’lardan günümüz tarihine kadar güçlendirme kavramı ulusal ve uluslararası birçok alanda gündeme gelmiştir. Birçok kurum ve kuruluş sivil toplum örgütleri literatüre giren bu güçlendirme kavramı karşısında cinsiyet eşitliği ve kalkınma projeleri arasında ortak bir bağ kurarak kadınların güçlendirilmesi konusunu ele alan WB (Dünya Bankası) yayınlacak olduğu tüm rapor ve dokümanlarında tüm gelişim raporlarında konunun

öncelik ve hassasiyetle yer vereceklerini belirtmiştir. Bu gelişmeler neticesinde güçlendirilmesine gerek duyulan birey, grup veya topluluklar öncelikli olarak belirlenmeli ve bu bireyler toplumun gelişiminde önemli bir yer tutacağı kanaatine varılmıştır. Bu kapsamda kırsal bölgede yaşayan kadınların güçlenmesi, yeni proje ve oluşumların önünde başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir. Allahdadi (2011) yapmış olduğu çalışmasında kırsal alanda kadının güçlendirilebilmesi için bazı kavramların öne çıktığını ve bu kavramları dört ana başlıkta toplamıştır.

- Toplumsal güçlendirme: Toplumda var olan kadınların kendi yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olmaları gerektiğini, kendileri için gerekli olan bilgiye kolay ulaşabilmeleri ve toplum içerisinde kendilerini güvende hissetmeleri ile olabileceğini söylemiştir.
- Örgütsel güçlendirme: Turizm faaliyetlerinin gelişmesi aynı zamanda var olan işletmelere olumlu katkı sağlayacağı bunda en büyük etkinin teknoloji ile olabileceği durumu hakkında bilinçlendirmek.
- Politik güçlendirme: Yaşanılan çevreyi ve bu çevrede yaşan kadınları etkileyen sorunların diğer kadınlarla ve mevcut hükümet ile iletişim kurabilme becerisi.
- Psikolojik güçlendirme: Kadınlarda mevcut özgüvenin artması farklı gruplara katılma arzusu olarak tanımlamıştır.

Kırsal alanda uygulanan kadınların güçlendirilmesi projeleri sonucunda toplum içerisinde kadın erkek güç dengesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu durumun toplumun içerisinde güç dengelerini sağlayabileceği akabinde toplumun refah seviyesinin artacağı ekonomik, siyasi ve kültürel yönlerden de birçok faydasının olabileceği fikri oluşmaya başlamıştır. Birçok sivil toplum kuruluşu ve bunun yanında Birleşmiş Millet meclisinin de içerisinde bulundu kurum ve kuruluşlar politikalarında kadın ve kadını ilgilendiren konulara ağırlık vererek gündem maddelerinin sıklıkla bu konuyu almaya başlamışlardır (Connelly vd 2000).

BM'nin 2000 yılında hazırlamış olduğu 15 yıllık hedefler belirleyerek; bunu Binyıl Kalkınma Hedefleri olarak açıklamıştır. Aynı zamanda Dünya Bankası, dünya üzerinde var olan toplumlar ve topluluklardan elde edilecek verilerin doğruluğu ve takibi için birçok kuruluştan yarım istemiştir. UNESCO, ILO, FAO, UNICEF, WHO gibi önemli uluslararası kuruluşların da görev aldığı Dünya Kalkınma Raporu"nu hazırlamış ve bu raporda güçlendirmenin, kavram olarak öneminden açık bir şekilde bahsetmiştir. Ortaya çıkan rapor sonucunda güçlenme terimi; yoksul ve dezavantajlı grupta yer alan insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri ve yaşam alanlarının arttırılması yanı sıra kendi hayatları üzerinde kontrol ve etki sağlayabiliyor olması olarak ifade edilmiştir (Karaçay vd 2014).

Yapılan bu çalışmalar sonucunda BM bu konuların siyasi alanlarda ve toplumlarda araştırılması kadınların seslerini duyurabilmeleri haklarının savunulabilmesi için Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'ni oluşturmuştur. Yapılacak olan kadın, toplumsal cinsiyet eşitliği projelerinde daha aktif şekilde yer almak istemiştir. Aynı dönem içerisinde Kadınların Güçlenmesi Birimi (UNWOMEN) topluluğu ve bu topluluk tarafından hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi tarafından geliştirilen Kadınların Güçlenmesi başlığı altında 7 maddeden oluşan istek ve temenniler yayınlanmıştır (Kadın Komitesi Hak-İş 2017).

Bu prensiplerden bazıları şunlardır;

- İş yerlerinde kadın ve erkek çalışanlara eşit şartlarda haklar tanınması ve destek verilmesi
- Cinsiyet gözetmeksizin tüm bireylerin refahının ve güvenliğinin sağlanması
- Kadınların Eğitim alanında beceriler kazanmaları konusunda teşvik edilmesi
- Toplumsal inisiyatifler ve destekler aracılığıyla eşitliğin teşvik edilmesi,

Birleşmiş Milletlerin 2030 hedefleri ve beklentileri sonucunda hazırlanan kalkınma planında toplumsal cinsiyet ve kadın güçlendirmesi konularına yer verilmiş ve kadınları hakları koruma altına alınmıştır. Bu haklardan bazıları şunlardır;

- Toplum içerisinde ve aile içerisinde ve tüm ortamlarda kadına şiddete son verilmesi
- Kız çocuklarının zorla evlendirilmesi, erkek çocuklarının ise zorla sünnet ettirilmesi konular bitirilmeli.
- Kadınlarımızın karar verme sürecinde tam olarak katılım gösterebilmelerine imkan sağlanmalı
- Kadınların gelişimi ve ilerleme kat edebilmelerine olanak sağlayacak tek
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi ile kadınların ve kız çocuklarının her seviyede güçlendirilmesi için sağlam politikalarla uygulanabilir mevzuatların kabul edilmesidir.

Roudi-Fahimi ve Moghadam'a (2003) göre, eğitimin güçlendirme üzerinde pozitif yönde etkilerinin olduğunu kadınların güçlendirilmesinde önemli bir yere sahip olabileceğini aşağıda belirtilen maddeler halinde belirtmiştir bunlar;

- Kadınlarda eğitim seviyesinin artması bilinçli bir ebeveyn olma sağlıklı aile ortamı kurmada etkili olabilir.

- Kız çocuklarının okula devam etme durumu iş gücüne katılma seviyesini arttırmakla beraber aile gelirinin artmasına refah seviyesinin yükselmesine neden olmaktadır.
- Kız çocuklarının eğitim seviyelerinde artış ulusal refah ve gelir potansiyeline olumlu etkileri olabilmektedir.

2.8. Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi

Güçlendirme farklı alanlarda olduğu gibi kırsal alanda yaşayan kız çocukları ve kadınların güçlendirilmesi kavramı; var olan potansiyelin geliştirilmesi, yardımlaşma, karar verme mekanizmasının geliştirilmesi, yardımlaşma ve kadınların toplum içerisinde yetkilerinin artması süreci olarak ifade edilebilir. Bunun yanı sıra güçlendirme, kadınların hem bireysel aynı zamanda aile üyeleri ile birlikte istenilen hedefler ve amaçlar doğrultusunda yapabilecekleri işlerde kendilerini motive olmuş hissetmeleri kendilerine duydukları güven ile beraber bilgi ve becerilerini birleştirerek harekete geçtikleri işleri yapabilme durumu olarak ifade edilebilir. Kısacası kimseden onay almaksızın kendi bilgi ve becerileri ile karar verebilme yetisine sahip olma durumu olarak özetlenebilir. Kavramın özünde yatan asıl mesele kişinin yaşamında kendi kendine yetebilmesidir. Kadınların ve kız çocuklarının istenilen bir işi veya olguyu kendi başına doğru karar verebileceğine olan inancı ifade eder. Gelişmemiş toplumlarda bu durum biraz zor bir süreç içerisinde ilerlemektedir. Özellikle kırsal alanlarda kalıp yargıların ortadan kaldırılamaması geleneksel cinsiyet anlayışı beraberinde eğitim ve sağlık imkanlarından yeterince yararlanamama gibi durumlar ile birleşince süreç kadın ve kız çocukları için daha da zor olmaktadır (Proctor 2005). Bu tür durumlar ile karşı karşıya kalan kız çocukları ve kadınlara kendilerinde var olan güçlerin ortaya çıkarılması için destek verilmesi gerekmektedir.

Birçok ülkede; özellikle eğitim, sağlık gibi imkanların kısıtlı olduğu toplumlarda yaşan kız çocukları erken evlilik, cinsiyete özgü geleneksel tutumlar ve eğitim hizmetlerinin eksikliği nedeni ile eğitim hayatları yarım kalmaktadırlar. Aynı zamanda çağımızın teknolojik gelişmelerinden haberleri olmadığı gibi bu alanlarda faaliyette bulunmalarına bile izin verilmemektedir. Kısacası kırsal alanda yaşan kız çocukları ve kadınlar eğitim ve sağlık olanaklarından yeterince faydalanamamalarına sebep olmaktadır (Hablemitoğlu 2001).

Bu olumsuz durumların altında yatan birçok sebep sayılabilir. Bunlardan eğitim alanındaki bu fırsat eşitsizliğinin en önemli nedeni; geleneksel yargılar, aile bireylerinin

eğitime harcanacak olan ekonominin öncelik sırasında ilk sıralarda yer almaması, sağlık hizmetlerinden faydalanama durumunda ise düzensiz göçler, toplum içerisindeki istikrarsız oluşum bunlardan birkaçı olarak sayılabilir. Oysa ki kırsal alanda kalkınmanın temel taşı eğitim seviyesi ile kazanılacak bilgi ve becerilerin etkisi ile olacağı unutulmamalıdır. Eğitimli kendine güvenen kadınlarda planlı aile yönetimi, planlı çocuk sahibi olma, sağlık hizmetlerinden istenilen düzeyde yararlanma isteği çevreyi ve doğal kaynakları korumaya bilinci üstlenmiş toplumun refahı ve geleceği için gerekli sorumluluğu alabilecek birer birey rolünde olabilir (Gönen ve Özmete 2002).

2.9. Güçlendirme Alanında Yapılan Çalışmalar

Kavramın temelleri farklı alanlarda yapılan çalışmalar ile oluşmuştur. Özellikle dezavantajlı gruplar üzerinde araştırmalarını yoğunlaştıran araştırmacıların farklı alanlarda olmalarına rağmen özellikle eğitimciler, psikologlar ve sosyal çalışmacılar literatüre yön vermişlerdir. Askheim'e (2010) göre güçlendirme kavramının temelleri oluşturan isimlerin başında Poulo Freire'nin geldiğini ifade etmiştir. Özellikle 1973'de yayınlamış olduğu ezilenlerin pedagojisi kitabı bireylerin eğitim sayesinde toplumda fark edileceklerini bilinçlenme düzeylerinin artacağından bahsetmiştir. Yaklaşım katkıda bulunan bir diğer araştırmacı ise Rappaport'dur. Özellikle 1980'li yılların başında, güçsüzlük yaşayan insanların sosyal problemlerin çözümüne yönelik sosyal politikayı da içerecek şekilde yaklaşımı teorize eden Julian Rappaport'dur.

Letendre (1999) okul yaşantısında olumsuz davranışlar sergileyen ve bunun neticesinde okuldan uzaklaşan erkek öğrencilerin tekrardan okula kazandırılmaları sürecinde uyuma yönelik olarak grupla güçlendirme çalışması gerçekleştirmiştir. Short ve Rinehart (1992) okul atmosferi algıları ile güçlendirme algıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında farklı okullardan güçlendirme çalışmalarına katılmış 257 öğretmene anket uygulamışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin kendilerine olan güvenleri ve güçleri arttıkça okul hakkındaki bakış açılarında daha eleştirel oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Moye vd (2005) öğretmenlerin güçlendirilmesi ile yöneticilere olan kişilerarası güven duygusu başlıklı çalışmalarında bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu anket ABD'de uygulanmış ve anket sonucunda çalışma ortamlarında daha fazla güçlendirildiklerini düşünen öğretmenlerin idarecilere karşı daha fazla kişilerarası güven duygusu hissettiklerini sonucuna ulaşmışlardır. Ökmen (2018), araştırmasında Öğretmen Güçlendirme Ölçeği ile lisede görev yapan öğretmenlerin algıları belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin mesleklerinin

gerekliliğini yapma konusunda açık olduklarını kendi fikirlerini alanda uygulama gücüne sahip olduklarını sonucuna ulaşılmıştır.

Simard vd (2014) bireysel düzeyde ele aldıkları çalışmalarında katılımcıları dezavantajlı kesimde yaşan kız çocukları oluşturmaktadır. Çalışmaya dahil olan kız çocuklarının program sonucunda yaşamış oldukları olumlu deneyimlerin aynı zamanda eğitim hayatlarının devamlılığı üzerinde etkilerinin yanı sıra, doğru karar verebilme, doğru seçimler yapabilme potansiyellerine olumlu katkılar sağladığı sonucuna varmışlardır. Çalışmaya katılan bireylerin sosyal hayatları üzerinde kontrol sahibi olmaları, hassas konularda daha iyi karar verebilme durumu yaşam becerileri üzerinde özellikle stres yönetimi iletişim ve liderlik konularında gelişim kat etmeleri gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Çalışmanın en önemli çıktısı sporun güçlenme sürecinde bir araç olarak kullanılması ve uygulanan program sonucunda öğrenilen becerilerin spor dışında karşılaşılan ortamlarda da kullanılabileceğine işaret etmesidir.

Olakulehin ve Ojo (2012) Nijerya'da yapmış oldukları çalışmalarında uzaktan eğitimin kadınların güçlenmeleri üzerindeki etkilerini araştırmış ve araştırma sonucunda kadınların aldıkları eğitimin kaliteli olması onların yoksullukla mücadele edebilmelerine yardımcı olabileceğini aynı zamanda eğitimin kadınlar güçlendirmesine, okuryazarlık oranlarının artmasına ve bulaşıcı hastalıklara yakalanma oranlarının ciddi şekilde azalabileceği sonucuna varılmıştır. Sonowal (2013) Assam'da (Hindistan) eğitimin kadın güçlendirmesindeki rolleri konusundaki araştırmasında, tüm alanlarda kadınların eşit olmasına, eğitim ve olanaklarından eşit şartlarda yararlanmaları durumunda güçlenme sürecine olumlu etki edeceğini sonucuna varılmıştır.

Malik ve Courtney (2011) yüksek öğretim ve kadının güçlendirilmesi adlı çalışmalarında yükseköğrenim ile kadınların ekonomik özgürlük kazanabileceklerini bunun ile beraber ailelerine ekonomik anlamda fayda sağlayabileceklerini, ayrıca kadınlara uygulanan ayrımcı uygulamalarda önemli ölçüde azalmalar olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Noreen ve Khalid (2012) çalışmalarında yüksek öğrenimi almış kadınların evde ve iş hayatında güçlendirilmesi çalışmasının sonucunda eğitimini tamamlamış ve iş hayatına devam eden kadınların toplumlarında ve aile bireylerine faydalarının önemli ölçüde olduğunu vurgulamışlardır.

Gümüş (2013) araştırmasında, güçlendirici liderlik ile örgütsel bağlılık ilişkisini incelemiştir. Güçlendirici liderliğin psikolojik güçlendirmenin alt boyutları üzerindeki yetki ve sorumluluk alt boyutlarında anlamlı boyutunu önemi düzeyde yor damladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Molsted vd (2012) sağlık alanında yaptıkları çalışmaları sonucunda tip2 diyabet teşhisi konulmuş hastalara bireysel güçlendirme uygulamaları yapmış, sonrasında hastalarda diyabetin olumsuz etkilerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Yakın bir zamanda yapılan başka bir çalışmada Altıntop ve Keskin (2018) intertilite tedavisi gören hastaları incelediği çalışmasında araştırmaya dahil olan hastaların bireysel olarak güçlendirme programlarına dahil olmaları gerektiğini tespit etmiştir.

Spor ve güçlendirmenin birlikte kullanıldığı bir çalışmada Lawson (2005) toplumsal gelişim sürdürülebilir kalkınma ve sosyal hizmet ilişkileri çerçevesinde yapmış olduğu çalışmasında bireyleri güçlendirmenin yanı sıra sporun bireylerin yaşam boyu refah düzeylerinde pozitif yönde artış sağlayabileceğine fakat sporun tek başına yeterli olamayacağını ifade etmiştir.

Kandpal vd. (2012) yapmış oldukları çalışmalarında Hindistan'da kadınların güçlendirilmesi programına katılan kadınların istihdama erişim, fiziksel hareketlilikleri ve siyasi katılımı düzeylerinin incelendiği çalışma sonucunda fiziksel hareketlilik, siyasi katılım ve istihdam durumlarında pozitif yönde olumlu gelişmeler olduğunu ortaya çıkarılmışlardır.

Literatür genel olarak değerlendirildiğinde güçlendirme ve özellikle kadının güçlendirilmesi davranışsal, yapısal, psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal güçlendirme olarak çeşitli boyutlarıyla ele alınan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Ton, 2008; Tayde ve Chole, 2010). Türkçe literatürde daha çok iş yaşamında güçlendirme ve kadının güçlendirilmesini ele alan ve psikoloik güçlendirme boyutuna vurgu yapan çalışmalar yer almaktadır (Hancer, 2005). Spor bireylerin aktif katılımında bulunduğu bir süreç olarak düşünüldüğünde ve spor dışı hedeflerle birleştirildiğinde, güçlendirmeye yönelik uygulamalarda kolaylaştırıcı işlevi görebilir. Güçlenmenin kavramsal ilişkileri bağlamında incelenmesi yönüyle çok boyutlu bir araştırma olması ve elde edilecek sonuçların doğrudan sporcu kız çocukları tarafından deneyimlenen bir alandan alınması bağlamında literatüre yeni bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın, Eziler ky özelinde kırsal alanda gerçekleştirilen spor yoluyla güçlendirilme süreçlerinin durum tespitinin yapılması, bu alanda yapılan ilk çalışma olması nedeniyle başka çalışmalara da rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

2.10. Araştırma Soruları

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için 4 tane araştırma sorusu belirlenmiştir. Araştırmanın soruları şunlardır:

AS1. Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesine yardımcı/kolaylaştırıcı faktörler nelerdir?

AS2. Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocukları spor yoluyla hangi yönlerden güçlenmektedir?

AS3. Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarına göre güçlü kadın özellikleri nelerdir?

AS4. Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesini zorlaştıran/engelleyen faktörler nelerdir?

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, sporun kırsal alanda yaşayan kız çocukları üzerindeki güçlendirici etkisini, sporcu kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmelerini kolaylaştıran etkenleri, spor yoluyla hangi yönlerden güçlendiklerini, sporcu kız çocuklarının güçlü kadın algılarına dair duygu, düşünce ve deneyimleri ile güçlenmelerini engelleyen etkenleri derinlemesine görüşmeler yoluyla araştırmak üzere tasarlanmıştır. Bu bölümde araştırmanın desenine dair bilgiler, çalışma grubu, veri toplama tekniği ve araçları ile veri toplama süreci yer almaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

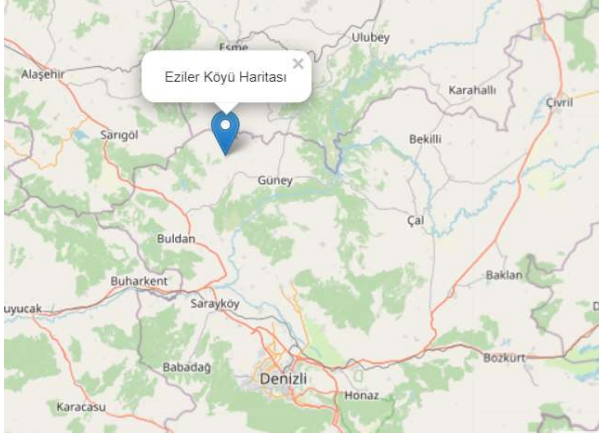
Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi ile yapılan betimsel bir araştırmadır. Nitel araştırma katılımcıların deneyimlerini ve görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla kullanılır. Bu nedenle, spor sayesinde kırsal alanda yaşayan kız çocuklarında meydana gelen güçlenme sürecini sporcu kız çocuklarının kendi deneyimlerinden yola çıkarak anlamak, ifade ettikleri duygu ve düşünceler yoluyla güçlendirmenin spor bağlamında incelenmesinde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmada, katılımcıların deneyimlerini doğru anlamak için nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Fenomoloji, araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcıların bir durum veya olay karşısında yaşamış olduğu deneyimi açıklamaya çalıştığı durumlarda kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Christensen vd 2014). Bu araştırmanın fenomeni “güçlenme”dir.

3.2. Araştırma Grubu

Kırsal alanda yaşayan spor yapan kız çocukları ile ilgili yapılan bu araştırma için araştırma sahası olarak Eziler köyü belirlenmiştir. Kırsal alanlar kentlere göre birçok bakımdan dezavantajlı durumdadır. Köylerde yaşayan bireyler için spor yapma imkanları

daha kısıtlıdır. Bu nedenle kırsal alanda sportif başarılar elde etmiş bir grubunu konu edinen bir araştırma yapılmak istenmiştir.

Resim 1. Denizli ili Güney İlçesi Eziler Köyü haritası

Eziler Köyü Denizli ilinde yer almakta olup, Güney ilçesine bağlıdır. Denizli şehir merkezine mesafesi yaklaşık 48 kilometredir. Bu köye 2 yıl önce atanan bir beden eğitimi öğretmenin bireysel çabalarıyla takımın kurulmasına dek hiçbir sporcusu olmayan, hiçbir resmi spor müsabakasına katılmamış bir köydür. Eziler köyünde 2 yılda golf, beyzbol, hokey, ragbi, kriket gibi az bilinen spor branşlarıyla ilgili kız çocuklarından oluşan takım kurulması, birincilikler kazanılması ve milli takıma bu köyden sporcu gönderilmiş olması, basında da artık Eziler köyünün "spor köyü" olarak görülerek bir model oluşturması nedeniyle araştırma sahası olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında Eziler köyüne gidilerek görüşmeler gerçekleştirilmiş, araştırmacı tarafından katılımcıların yaşadığı köyün mevcut sosyal ve fiziksel yapısı, spor imkanları yerinde gözlemlenmiştir.

Araştırma grubu Eziler köyünde yaşayan kız sporcular içerisinde amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Olasılıklı olmayan örnekleme, nitel araştırma çalışmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Eğer bir örneklemin seçimi, çalışmanın amacına bağlı ise, bu tür örnekleme amaçlı / amaca yönelik) örneklemedir. Bu araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden Ölçüt (Kriter) Örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Baltacı 2018).

Eziler köyünde ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen ölçütlere uygun 40 sporcu kız çocuğu yaşamaktadır. Sporcular için araştırmaya dahil olma ölçütü olarak Eziler kırsalında yaşıyor olma, lisanslı olarak rugby, kriket, hokey gibi sporları aktif olarak yapma ve yarışmalara katılmış olma şartları aranmıştır. Yaşları 14-17 arasında değişen bu 40 sporcu kız çocuğundan gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden ve aileleri

onay verenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Fenomonoloji yani olgu bilim araştırmalarında örneklem veya çalışma grubu seçilirken olguyu yaşamış ve mevcut durumu anlatabilecek bireyler araştırmaya dahil edilir. Burada önemli olan nokta seçilen örneklem grubun evreni temsil etmesinden ziyade araştırılan olguyu en iyi şekilde ifade edebilecek katılımcıların araştırmaya dahil edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek 2016). Bu nedenle, araştırmada görüşmelere başlanmadan önce anahtar kişi olarak sporcuların beden eğitimi öğretmeni ile görüşme gerçekleştirilmiş, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Araştırma grubunun oluşturulması, öncelikli olarak kimlerle görüşülmesi gerektiği, görüşme sırasının belirlenmesi, sporcu ve velilere ön bilgilendirme yapılması gibi konularda beden eğitimi öğretmeni kolaylaştırıcı kişi olmuştur. Araştırmada katılımcı sayısında veri toplama aşamasındaki veri doyumu noktası dikkate alınmış, Çim hokeyi ve kriket branşlarında lisanslı olarak spor yapan 9 katılımcı araştırma grubunu oluşturmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

	Yaş	Sınıf	Diğer Branşlar	Spor yılı	Antrenman gün/saat	Antrenman hafta/gün	Derece	Mesleki Hedef
Gül	16	10	Bocce, Voleybol, Basketbol	4	3	3	Küçüklerde En İyi Vurucu Ve Atıcıda İlk 4	Beden Eğitimi Öğretmeni
Çiçek	16	11	Bocce	5	5	2	Kriket-Türkiye 3 Hokey: Türkiye 4	Beden Eğitimi Öğretmeni
Güneş	16	11	Dart Oryantring, Bocce	7	3	3	Hokey: 2. Lig 1.Lik Kriket: Türkiye 3	Beden Eğitimi Öğretmeni
Bahar	17	11	-	5	5	2	Hokey: Süperlig Kriket: Türkiye 3	Beden Eğitimi Öğretmeni
Funda	17	11	-	5	4	2	Türkiye Okullar 1	Beden Eğitimi Öğretmeni
Özge	15	10	Futbol Uzun Mesafe Kros, Bocce	5	4	3	Hokey: Süperlig	Antrenörlük/ Newyorkta Gastronomi
Ayla	14	10	-	4	4	3	Çim Hokeyi Türkiye 2	Askerlik
Gaye	17	10	-	7	2	3	İl Birinciliği	Beden Eğitimi Öğretmeni
Betül	16	11	Atletizm	4	3	3	Kriket-Türkiye 4	Avukat

Araştırmaya katılan kız sporcu sayısı 9'dur. Araştırmada yer alan kız sporcuların yaş aralığı 14-17'dir. 4-7 yıldır Çim hokeyi ve Kriket branşı yapmaktadırlar. Ortalama haftada 3 gün ve günde 2 saat antrenman yapmaktadırlar. Çim hokeyi ve Krikette ulusal

düzeyde Türkiye 1.ligi dahil başarı elde etmişlerdir. 9 katılımcıdan 6'sı Beden Eğitimi Öğretmeni olmak istemektedir.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme, veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda bulunan görüşme soruları literatürdeki güçlendirme teorilerine dayandırılarak araştırmacı tarafından, alanında uzman, çalışma alanları spor psikolojisi, spor sosyolojisi ve spor yönetimi olan Spor Bilimleri Fakültesi'nde görevli 3 öğretim üyesinden görüş alınarak hazırlanmıştır. Kız çocuklarının spor yoluyla güçlenme deneyimlerinin incelenmesi ve güçlenmenin kavramsal ilişkileri bağlamında devam ettikleri sporun duygusal, psikolojik, sosyal, ekonomik ve fiziksel güçlendirmeye etkisinin katılımcı tarafından değerlendirmesini sağlayacak soruların ve genel bilgilerin yer aldığı bu yarı yapılandırılmış görüşme formunda Ek 1.'de belirtilen sorular sorulmuş ve görüşmenin gidişatına göre sondaj sorular da sorularak veri elde edilmeye çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu; katılımcılar hakkında spor yaşamına yönelik bilgiler, kişisel hedefleri, güçlü kadın algıları ve kendilerini güçlü bir kadın olarak görme hakkındaki görüşlerine yönelik genel soruların yanı sıra araştırmanın amacına yönelik olarak belirlenmiş fiziksel, psikolojik, kültürel, ekonomik, sosyal yönden sporla yaşadıkları deneyimlere ilişkin düşünce ve duygularına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu tamamlandıktan sonra soruların sporcular tarafından anlaşılabilirliğini test etmek için bir kız sporcu ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme sonucunda görüşme formundaki ana sorularda değişiklik yapılmamıştır. Görüşme soruları araştırmanın amacına yönelik olarak açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Görüşmede açık uçlu sorular sorulması daha fazla veriye ulaşmayı sağlamaktadır. Fenomeni (olgu/olayı) daha iyi anlayabilmek, katılımcıların güçlendikleri boyutları belirlemek adına görüşmenin gidişatına göre araştırmacı tarafından sondaj sorular sorulmuştur.

Yapılan pilot çalışma sonucunda araştırmaya yeni alt sorular eklenmiştir (Örnek: "Sana göre güçlü bir kadının özellikleri nelerdir?" ya da "Belirttiğin özelliklere göre sen

güçlü bir kadın mısın?” gibi). Sorulan bu alt sorularla araştırmaya yeni bir boyut eklenmiştir. Formda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin gidişatına göre tetikleyici sorular ile katılımcıya sorular yöneltilmiştir. Örneğin; kız çocuklarının olay ve durumlar karşısındaki düşüncelerini daha iyi anlamak ve daha detaylı veriler elde edebilmek için “Sizce neden, nasıl olmalı?” “Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?” benzeri sorular ile düşüncelerini daha detaylı ifade etmeleri sağlanmıştır. Katılımcılara “Son olarak bu konu hakkında neler söylemek istersiniz” sorusu sorulması sonrasında görüşmeler sonlandırılmıştır.

3.3.2. Etik Konular

Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul İzni (Ek 1) alınmıştır. Daha sonra katılımcıların aileleri ile ön görüşmeler yapılarak onam formları ile izinleri alınmıştır. Katılımcıların 18 yaşından küçük olmaları dolayısıyla görüşmelere başlamadan önce ailelerinden onay formu dahilinde izinleri alınmıştır. Bütün katılımcılara araştırma ile ilgili detaylar görüşmenin başlangıcında sözlü olarak anlatılmıştır. Katılımcılara görüşme öncesinde ses kayıt cihazıyla görüşmenin kayıt altına alınacağı, verilerin sadece bu bilimsel çalışmada kullanılacağı, akıllarına takılan herhangi bir hususu sormaları talep edilmiş, diledikleri zaman araştırmayı sonlandırmak isteyebilecekleri konusunda bilgilendirme yapılarak çalışmaya gönüllü katılımları ile ilgili Bilgilendirilmiş Onam Formu (Ek 4) doldurtulmuştur. Araştırma katılımcılarının gerçek isimleri etik hassasiyetler nedeniyle gizli tutulmuş, katılımcılara Gül, Betül şeklinde takma isimler verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın etik kurallara uygun bir biçimde yürütülmesi için öncelikle Pamukkale Üniversitesi Bilimsel araştırma ve Yayın Etik Kurulu'na başvurulmuş ve araştırma için gerekli olan etik kurul izni alınmıştır. Etik kurul izni alındıktan sonra veri toplama süreci başlamıştır. Katılımcılarla görüşmeye başlamadan önce Eziler Köyünde sporcu kız çocuklarını spora başlatan ve şu anda da antrenörlüklerini yapmakta olan Beden Eğitimi Öğretmeni ile araştırmanın amacı ve kapsamı ile ilgili görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmaya katılacak sporcular maç için Denizli'ye geldiklerinde tez danışmanı tarafından Pamukkale Üniversitesine davet edilerek Spor Bilimleri Fakültesi ve PAÜ Spor

Merkezinde ağırlanmış, ertesi gün sporcuların Denizli'de düzenlenen kriket maçına gidilerek hem yerinde gözlem yapılarak sporcular hakkında ön bilgi edinilmiş, hem araştırma öncesi güven ortamı sağlanmaya çalışılmıştır. Güvene dayalı bir zemin hazırlanmasından sonra araştırmaya katılmayı kabul eden sporcularla görüşmeler gerçekleştirilerek veri toplama sürecine başlanmıştır.

Görüşme öncesinde hem soruların anlaşılabilirliğini test etmek hem de görüşme süresi, çevresel koşulların durumunu, görüşme ortamının uygunluğunu gözlemlemek ve notlar almak için gerçekleştirilen pilot çalışma neticesinde görüşmelerin okul ortamında yapılmasının hem ailelerin tedirginliğini azaltmak hem de katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri açısından uygun olacağına karar verilmiştir. Görüşme süreci erkek araştırmacı ile yardımcı bir kadın araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bazı görüşmeler hem erkek hem kadın araştırmacı tarafından, görüşmelerin bazı kısımları ise katılımcıların durumları gözlemlenerek duruma göre erkek araştırmacının ortamdan ayrılarak kadın araştırmacının görüşmeye devam ettiği ortamda çalışma tamamlanmıştır.

Görüşmeler Eziler köyünde sporcu kız çocuklarının öğrenim gördüğü okulda okul yöneticilerinden izin alınarak motivasyonlarının bozulmayacağı, dikkatlerinin dağılmayacağı, kendilerini güvende ve rahat hissedebilecekleri sakin ve sessiz bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada görüşmelerin tamamı yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma hakkında katılımcı kız çocuklarına ön bilgilendirme yapılarak ısındırma soruları eşliğinde görüşmeler başlamıştır. Araştırma sırasında görüşmeyi sonlandıran veya devam etmek istemeyen katılımcı olmamıştır. Çalışma sahasına beden eğitimi öğretmenin de köyde bulunduğu, aileleri ile iletişim kurulabilecek ve çocukların ders ve/veya antrenman saatlerinden sonra olacak gün ve saatlerde (1 günde 1 öğrenci veya en fazla 2 öğrenci) olacak şekilde önceden iletişim kurularak programlanarak gidilmiş, toplamda 5 defa Eziler köyüne gidilerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yol mesafesi 245 km'dir. Gidiş-Dönüş yaklaşık 6 saat araç yolculuğu ile araştırma sahasına ulaşım sağlanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler 2 adet ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 51 dakika 09 saniye ile 24 dakika arasında sürmüştür. Ortalama görüşme süresi 38 dakika 04 saniyedir.

Amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen kız çocuklarından 9 katılımcı ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtlar benzerlik göstermeye, tekrar etmeye başladığında artık daha fazla bilgi çıkmadığına kanaat getirilince araştırmacı tarafından veri doygunluğuna ulaşıldığı kararı verilmiş, görüşmeler sonlandırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler görüşmenin gerçekleştiği ortam ve çevreye uygun olarak kullanılmış, anlamlı ve tutarlı veriler çalışmada dikkate alınmıştır. Ayrıca elde edilen veriler kavramsal ve kuramsal çerçeve rehberliğinde toplanmıştır. Görüşme esnasında alınan kısa notlar ile elde edilen bulgular verilerin bir bütün halinde değerlendirilmesini sağlamıştır.

Görüşmede ses kaydı ile elde edilen veriler bilgisayar ortamında Word dosyasına düz yazı formatında aktarılmıştır. Elde edilen ses kayıtları daha sonra tekrar incelenmek üzere kayıt altına alınmış ve saklanmaktadır. Yüz yüze toplanan veriler, bilgisayar ortamında yazıya dönüştürülmüş sonucunda ortaya çıkan tema ve alt boyutlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi yöntemleri ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yönteminin seçilmesindeki amaç elde edilen verilerin çalışmanın amacı doğrultusunda görüşmenin içerisinde var olan kavram ve ilişkileri detaylı olarak ortaya koyabilmektir. Araştırma kapsamında kuramsal çerçeveye göre belirlenen sorulara, güçlendirme yaklaşımı boyutları çerçevesinde cevap aradığı için kodlar boyutlara (temalara) göre belirlenmiş, bu nedenle tümdengelim ve içerik odaklı yaklaşım tercih edilmiştir.

İçerik analizini yönteminin kullanılma amacı var olanı değil asıl söylenmek istenen ifadenin ortaya çıkarılmasıdır (Bilgin 2006). Elde edilen metinlerin nitel analizi lisanslı MAXQDA programı aracılığıyla yapılmıştır. Kod-alt kod ilişkisi için hiyerarşik kod-alt kod modeli kullanılmıştır. Elde edilen kodlamalar, temalar ve alt boyutlar iki farklı araştırmacı tarafından ayrı ayrı tekrar analiz edilerek elde edilen kategoriler ve kodlar karşılaştırılmış, temaların uyumu kontrol edilmiş güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Guba ve Lincoln nitel araştırmalarda geçerlik-güvenilirlikten ziyade inandırıcılık (trustworthiness) olması gerektiğini belirtmektedir. Guba ve Lincoln inandırıcılık ölçütlerini inanılabilirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik olmak üzere dört ana başlık altında toplamıştır. Sonuçların inandırıcılığı bilimsel araştırmacının en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Bu nitel araştırmacının inandırıcılığını göstermek için gereken önlemler alınmış, araştırma süreci, veriler açık ve ayrıntılı bir biçimde tanımlanmış, yeterli büyüklükte katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir (Başkale 2016).

İnanılabilirliğin (iç geçerlik) sağlanması için katılımcı teyidi alınmış ve uzman incelemesine başvurulmuştur. Çalışmanın yapıldığı ortamda bulunulmuş, veri toplamak için yeterli zaman ayrılmıştır. Aktarılabilirliğin (Dış geçerlik) sağlanması için amaçlı örnekleme yapılmış, dahil etme kriterleri belirlenmiş, ortamın ve katılımcıların ayrıntılı

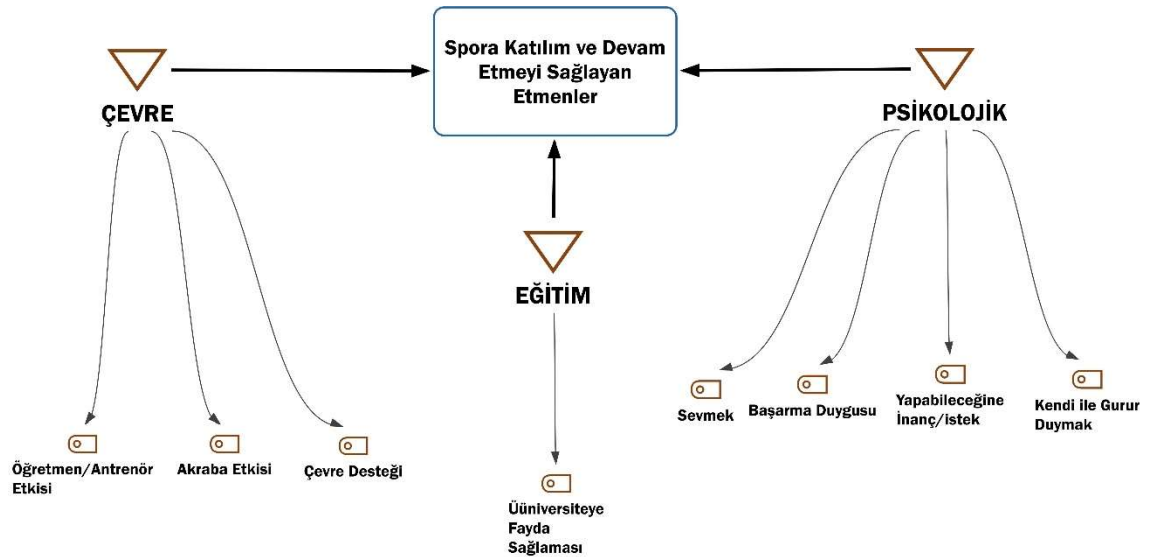
biçimde tanıtımı yapılmıştır. Güvenilebilirliğin (Güvenirlik) sağlanması için temalar literatür araştırması sonucu güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde belirlenmiş, danışman araştırmacı olarak veri toplama ve analiz süreçlerine, 2 uzman soruların belirlenmesi ve kodlama süreçlerine dahil olmuş, süreç ve sonuçları incelemiştir. Araştırmacının önyargısız yaklaşımı ile onaylanabilirlik (Obektiflik) sağlanmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR

Kırsal alanda kız çocuklarının spor yoluyla güçlendirilmesini ele alan bu çalışmada bulgular “kız çocuklarının spor yoluyla güçlendikleri yönler” “kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesini kolaylaştıran etkenler”, “kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesini zorlaştıran/engelleyen etkenler” ve “sporcu kız çocuklarının güçlü kadın algıları” başlıkları altında incelenmiştir.

4.1. Sporcu Kız Çocuklarının Spor Yoluyla Güçlenmesini Olumlu Etkileyen/Kolaylaştıran Etkenler

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; çevre etkisi, eğitim etkisi ve psikolojik etkenler olarak 3 kategoriden oluşmaktadır. Spor yoluyla güçlenmeyi olumlu etkileyen etkenler hiyerarşik kod alt kod modeli Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 2. Spor yoluyla güçlenmeyi olumlu etkileyen etkenler hiyerarşik kod alt kod modeli

Araştırmaya katılan sporcu kız çocuklarının ifadelerine göre spor yoluyla güçlenmelerine olumlu katkı sağlayan faktörler çevre, eğitim ve psikolojik etkenler olarak belirlenmiştir.

4.1.1. Çevre

Çevre etkeni kırsal alanda yaşayan kız çocukları için spora katılım ve devam motivasyonunun sağlanması konusunda belirleyici etkindir. Öğretmen aynı zamanda aileleri ikna etmek görevini de üstlenerek spora katılımı sağlamaktadır. Gül ve Güneş'in ifadeleri burada kırsal alanda yaşayan kız çocuklarının spor yapabilmesinde en önemli destek faktörünün öğretmen/antrenör olduğunu göstermektedir.

"... bir hoca vardı beden eğitimi öğretmeniymi, oda bütün okulun hayatını değiştirmişti. Onu çok örnek almıştım o zaman. Biz turnuvaya gittiğimiz zaman X hocamız tanıştırmıştı. Aynı hocamız bizim hayatımızı nasıl değiştirdiyse o orda ki çocukların hayatını değiştirmişti". "Hokeye başladığımızda ailem izin vermiyordu hiçbir şekilde gidememiştik maçlara. Hocamın gelip bana aileni ben ikna edeceğim dediği andan sonra gerçekten ümidim oldu spora başlayıp devam edebileceğime dair. Ben zaten çok istiyordum ama izin vermedikleri için katılamıyordum. Hocam, sen istiyorsun sporu ben biliyorum bunun farkındayım, kalecimiz yok sende kaleciliğe uygunsun yapmak ister misin dedi bende yaparım dedim". (Güneş)

"Sonra Y hocamızla tanıştık antrenör...başka şehirden geldi bizde devam ettik. Y hocamız bizim köyümüze taşındı burada kaldı hep beraber antrenmanlar yaptık ilerledik sonra maçlara turnuvalara falan gittik dereceler aldık öyle başladık" (Gül)

Katılımcılar akrabalarının ve çevrelerindeki desteklerin önemli olduğunu, çevresinde spor yapan kişilerin olmasının spora katılım ve güçlenme sürecine olumlu katkılarının olduğunu ifade etmişlerdir.

"Teyzem benden önce başlamıştı, bocce konusunda teyzemi örnek aldım...Maçlar burada olduğunda hoşuma gitti, güzel bişey geldi. Oynamıştım bende onlarla birlikte". (Çiçek)

"X amca vardı kendisi de zaten önceden sporcu olduğu için hem kızına hem etrafındaki bizlere destek oluyor. Köyde spor yapan birkaç kişi var onlar destek oluyor elinden geldiğince". (Gül)

4.1.2. Eğitim

Eğitim boyutunda ileride üniversite okuma hedeflerinin olduğunu ifade eden kız çocukları bunun için spor yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu boyut güçlenmede en önemli boyutlardandır.

"Spora başladıktan sonra beden eğitimi öğretmenliğine karar verdim. X hocamız gibi herkesin spor yapabilmesini sağlamak istiyorum. Bunun için çabalayacağım. Spor üniversite için katkı sağlayacak". (Güneş)

4.1.3. Psikolojik etkenler

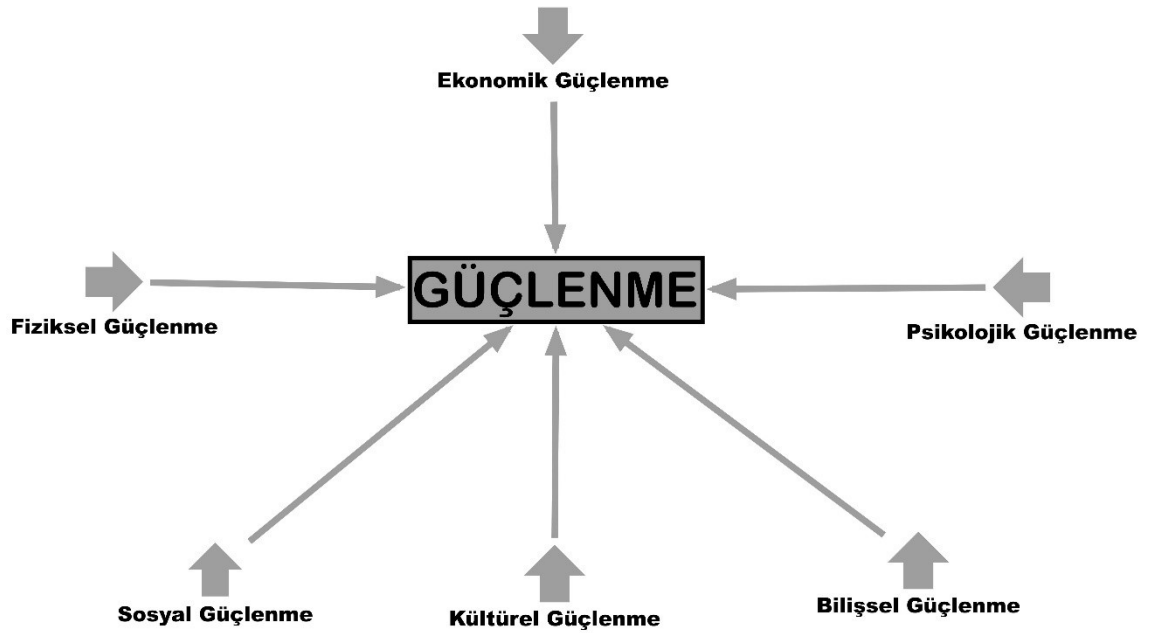
Kırsal alanda yaşayan kız çocukları yapabileceklerine dair inanç ve istekle spora başladıktan sonra sporu sevmiş, başarıma duygusunu yaşamış ve bu da kendisiyle gurur duymasına neden olmuş, bu psikolojik etkenler spora katılımı ve devamlılığı sağlamıştır.

“Çim hokeyini X hoca getirdi, hocada bizimle beraber öğrendi başladık. İlk gittiğimiz turnuvada iyi derece yaptık. İlk defa başlamamıza rağmen salonda hiç çalışmadan salonda derece yaptık. Bu şekilde başladı, bırakmak istemedik çok sevdi eğleneliydi”. “Çim hokeyine bir hevesle başladık çok küçük çok dar gelirlerle. Mesela kızlar olarak 6 kişiydik ama elimizde 2 tane stik vardı. Bir hevesle başladık, bide yani çok büyük hayallerle çıktık yola X hocamız çok teşvik etti zaten, sürekli spor yapıyorduk”. (Bahar)

“Hocamız hokey stikleri falan getirdi verdi çalıştık baktık yapabileceğiz, dedik hocam biz bunda ilerlemek istiyoruz” “Hoca antrenman bitti diyordu biz hocam bitmesin istiyorduk. 10 dk daha 10 dk daha, hoca bitireceğim diyor, akşam oldu karanlık çöktü ışıklar da yanmıyor karanlıkta oynuyoruz biz. O derece kaptırmışız kendimizi sürekli oynamak istiyoruz” “Geçen yıl başka bir takıma transfer olmuşum. 1.lige yükseldik o takımla da. Başka takımda oynamak aşırı gurur veriyor. Daha da iyi bir şey yaptı değişik geldi”. (Gül)

4.2. Sporcu Kız Çocuklarının Spor Yoluyla Güçlendikleri Boyutlar

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; psikolojik güçlenme, sosyal güçlenme, kültürel güçlenme, fiziksel güçlenme, ekonomik güçlenme ve bilişsel güçlenme olarak 6 kategoriden oluşmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda bazı kategorilerin birden fazla güçlenme boyutuyla ilgili olabileceği görülmüştür. Bu kategoriler hangi boyutla daha fazla ilgili olduğu düşünülmüşse o güçlenme boyutunda ele alınmıştır. Spor yoluyla güçlenmenin sağlandığı boyutlar Şekil 2'de gösterilmektedir.

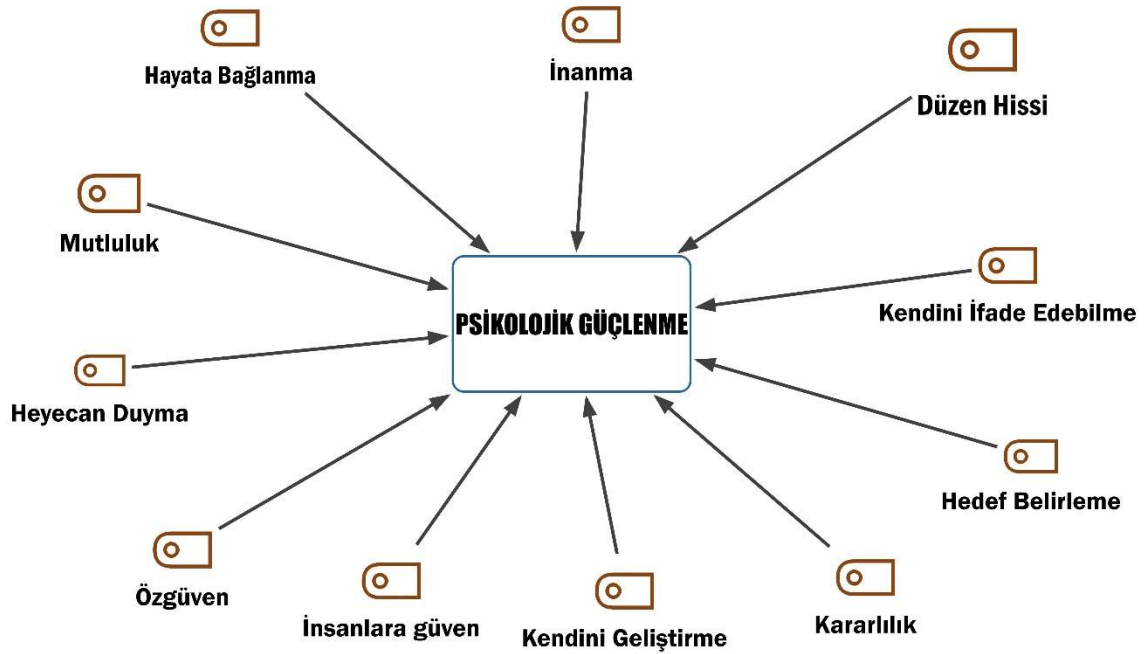

Şekil 3. Spor yoluyla güçlenmenin sağlandığı boyutlar

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda kız sporcuların spor yoluyla fiziksel, sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve bilişsel açıdan güçlendikleri ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan boyutlar ile ilgili ifadeler aşağıda yer almaktadır.

4.2.1. Psikolojik Güçlenme

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; hayata bağlanma, inanma, düzen hissi, kendini ifade edebilme, hedef belirleme, kararlılık, kendini gerçekleştirme, insanlara güven, özgüven, heyecan duyma, mutluluk bağlamında ele alınmıştır. Spor yoluyla psikolojik güçlenme boyutları Şekil 3'te gösterilmektedir.

Şekil 4. Spor yoluyla psikolojik güçlenme

Katılımcılar psikolojik güçlenme sürecinde en yoğun yaşadıkları duygunun “mutluluk, özgüven, kendini geliştirme” olduğunu ifade etmişlerdir.

“Spor yapmak mutlu hissettiriyor aşırı iyi oluyorum. O sahanın içindeki gülümseme, zaten bir kendi yüzümdeki gülümseme değil arkadaşlarım bile mutlu”. (Gül)

“Üzüntünü, stresimi, mutluluğumu hepsini onda yaşıyorsun yani güzel bir duygu”. “Kendimin güçlü olduğumu düşünüyorum. Neden böyle düşünüyorum çok spora gitme diyen oldu, bir sürü olumsuz şeyler aldım ama yani hiçbirini dinlemedim, istediğimi yaptım, kendi dediğimi yaptım. Bence doğru da yaptım”. (Çiçek)

“Çok seviyorum. Mesela modum çok düşük diyelim, çok üzgünüm antrenmana geldiğim zaman çok mutlu oluyorum. Spor sayesinde gerçekten bütün her şeyi aşıyorum. Kafamda her şey bitiyor bir tek o an kalıyor, antrenmanlar maçlar”. (Güneş)

“Maçlara gidiyoruz mutlu oluyorum, anım oluyor. Geliyorum anlatıyorum böyle böyle yaptık oralarda diye. Hem kendim de mutlu oluyorum kendi ayaklarımın üzerinde durduğumu hissedebiliyorum böyle bir şeyi başararak”. (Bahar)

Kırsal alanda yaşam koşulları ve spor alanları düşünüldüğünde spor sayesinde kendilerinde meydana gelen psikolojik güçlenme durumları sporun güçlenme sürecinde etkili rol oynadığını göstermektedir.

“Çok içe kapanıktım ya aşırı içime kapanık bir insandım kimseyle konuşmadan kendi halimdeydim şu an öyle değilim ama”. “Kendi düşüncemin üzerine giderim yani çevremdekiler haklı değilse kendi düşüncemin üzerine giderim onların tarafını tutmam... arkadaşlarımın yaptığı bir şeyi haklı bulmuyorsam onların yaptığı şeye katılmam yani içinde yer almam... Normalde birkaç kişi zorladığı zaman tamam derdim

ama şu an öyle değil". "Başka yerlere maçlara giderken büyüdüğümü artık bir şeyler yapabildiğimi düşünüyorum". (Güneş)

"Özgüvenim gelişti, kendime güvenim gelişti ilerledi...Yapabilirim hissi var, istersem yaparım o özgüven geldi". (Funda)

Katılımcılar spor sayesinde kendilerine hedef belirleyebildiklerini, kendilerine inandıklarını ve daha kararlı olduklarını belirtmişlerdir.

"Ben babamın izin vermemesine rağmen elimden geleni yapacağım, ilerde başarıya ulaşacağım. Beden eğitimi öğretmeni olup babamın karşısına dikileceğim, belgeyi göstereceğim. Baba bak sen destek vermiyordun ben bu bu oldum diyeceğim". (Gül)

"Beden eğitimi öğretmeni olmak ve kendi kulübümü kurmak istiyorum. Yaparsam, başarırısam elde ederim". (Çiçek)

"Mutluyum yani yaptığım için zevk alıyorum geleceğimi de bunun üzerine planladım beden eğitimi öğretmeni olmak istiyorum". (Bahar)

"Kendi ilerlememle bir yandan da hocamın katkısıyla, arkamızda durduğu sürece hedeflerime ulaşacağım". "Akrabalarımın çoğu destekliyor beni, desteklemeseler çoğu şeyde onları dinlerim ama sporu bırakmak istemiyorum. Akrabalarım bırak deseler de bırakmam, zaten dinlemem". (Güneş)

Katılımcılar spor sayesinde hayatlarına düzen geldiğini, hayata daha çok bağlandıklarını, kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini ve insanlara güven duymaya başladıklarını belirtmişlerdir.

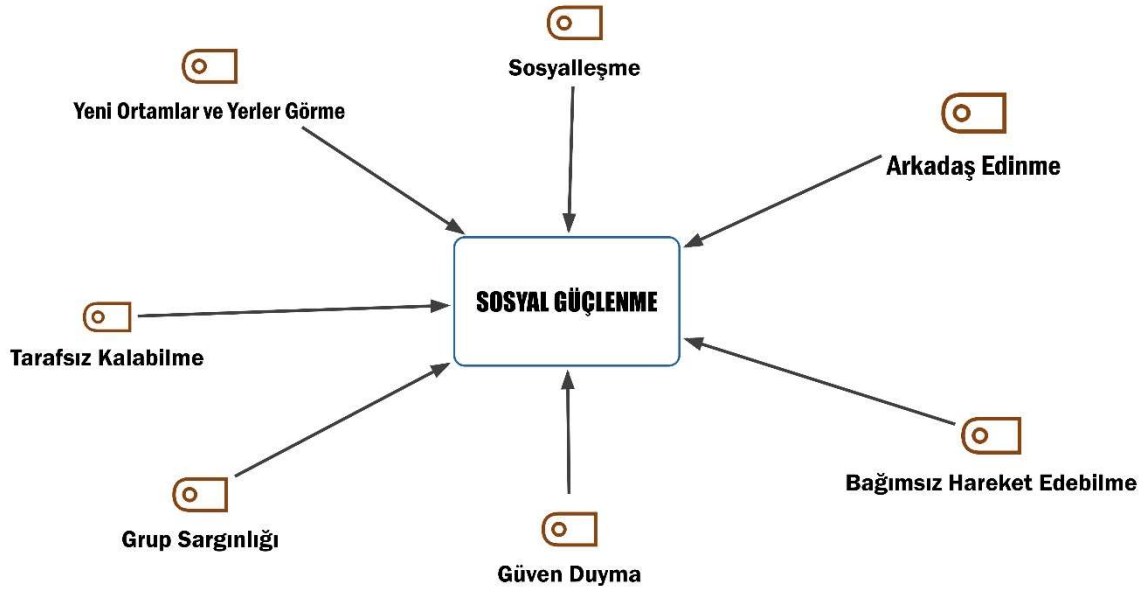
"Hayatımda spor yokken sürekli uyuyormuşum, sürekli ders çalışma ya da yatıyormuşum hiç hayata bağlılığım yokmuş... önceden çok boşmuşum her saatim boş geçiyormuş" "Hani bi şey var, tablo gibi düzen var hayatımda şu an. Eskisine göre değişiklik var". "Arkadaşlarımın söylediği bir fikre katılmıyorsam onlarla konuşurum, ortak bir fikre varırız". (Gül)

"Önceden sürekli uykum oluyordu...yani hiçbir şeye hevesim yoktu. Şimdi biraz daha iyi oldu". (Çiçek)

"Ben çok yalnız hissediyordum mesela arkadaşlarıma asla inanmıyordum. Sporda tanıştığım insanlara böyleleri de varmış diyebildim. Bir sürü arkadaşlarım falan oldu aynı odada kaldık yedik içtik bu yönden de sonradan insanlara olan güvenim biraz daha arttı". (Funda)

4.2.2. Sosyal Güçlenme

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; sosyalleşme, arkadaş edinme, bağımsız hareket edebilme, güven, grup sargınlığı, yeni ortamlar yeni yerler görme bağlamında ele alınmıştır. Spor yoluyla sosyal güçlenmenin sağlandığı boyutlar Şekil 4.'te gösterilmektedir.

Şekil 5. Spor yoluyla sosyal güçlenme

Kırsal alanda yaşan kız çocukları spor sayesinde yeni ortamlara girdiklerini birçoğu ilk kez spor sayesinde Eziler dışına çıktıklarını yeni yerler görebildiklerini, gittikleri birçok şehre kendileri veya aileleri ile birlikte gidemeyeceklerini ifade etmişlerdir.

“O ortamda bulunmak hani 1 haftada olsa başka bir yerde kalmak değişik geliyor insana. Kafa dinlemek yönünden çok iyi oluyor”. (Gül)

“Sporun hayatımda baya bir etkisi oldu yani değişik yerler gördük, yeni insanlar tanıdık”. “Tanımadığımız, bilmediğimiz, görmediğimiz yerleri görüyoruz. Hocamız gezdiriyor, tanıtıyor, gösteriyor”. (Çiçek)

“...gittiğim yerlerin çoğuna gidemezdim” (Güneş)

“Gezip görmek istediğim yerlere gittik gezdik gördük kısacası istediğim şeyler oldu”. (Ayla)

Araştırma katılımcıları spor sayesinde artık daha sosyal olduklarını, insanlara güvenmeye başladıklarını ve bu sayede de gitmiş oldukları müsabakalarda yeni arkadaşlar edinebildiklerini belirtmişlerdir. Bu arkadaşlıklar sosyal medya üzerinden devam etmektedir.

“Milli takım kampına gittim. Hokeyde hala konuştuğum arkadaşlarım var. Kriket turnuvasına gittim, onlarla karşılaştık. Onlarda krikete başlamış bizim yaptığımız gibi...Hani nasıl söyleyeyim insanın hayatına değişiklik veriyor baya”. “Spora başlamadan önce çok sessiz sakindim, kendime kapanıktım...Ne aileyle ne arkadaşlarla konuşma hiçbir şey yok. Spor hayatıma girdi açıldım biraz, kendime geldim. Her şeyin farkına vardım hani öyle”. (Gül)

“Normalde tanımadığım kimseyle konuşmazdım ben. Şimdi maçlarda geliyorlar benimle sohbet ediyorlar arkadaş oluyoruz falan... Tanımadığım yeni tanıştığım bir sürü arkadaşım oldu çeşitli yerlerden yani normalde olsa asla olmazdı spor hayatımda olmasa büyük bir ihtimalle olmazdı böyle bir şey”. (Güneş)

“Çok çekiniyordum çok bir çevrem olmadığı için arkadaş ortamı olmadığı için zorlanıyordum iletişimi geçmekte ama spor beni daha da çok sosyalleştirdi”. “Spor hayatıma çok şey kazandırdı, birçok çevre edindim diğer takımlardan birçok arkadaş edindim. Hem sosyalleşmemi sağladı hem hayatıma bir gelecek koydu. Her kız çocuğu hatta her birey spor yapmalı ve hiçbirine engel olunmamalı özellikle kız çocuklarına”. (Bahar)

“Ben çok yalnız hissediyordum mesela arkadaşlarıma asla inanmıyordum sporda böyle tanıştığım insana aa böyleleri de varmış diyebildim hani çok bu yönden mesela ben bazı insanlara sadece spor yaptığım için tanışmak amaçlı yanıma geliyorlardı sonra arkamdan konuşuyorlardı falan sonra geliyorlardı bi sürü arkadaşlarım falan oldu aynı odada kaldık yedik içtik hiçbiri ayrı gitmedi bu yönden de sonradan insanlara olan güvenim biraz daha arttı”. (Güneş)

Katılımcılar spor yoluyla sosyal güçlenmeye dair düşüncelerini ifade ederken sosyal çevrede hem grupla bir arada hareket etmeyi öğrenirken bunun yanı sıra bağımsız hareket etmeyi gerekli durumlarda tarafsız kalabilmeyi de öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

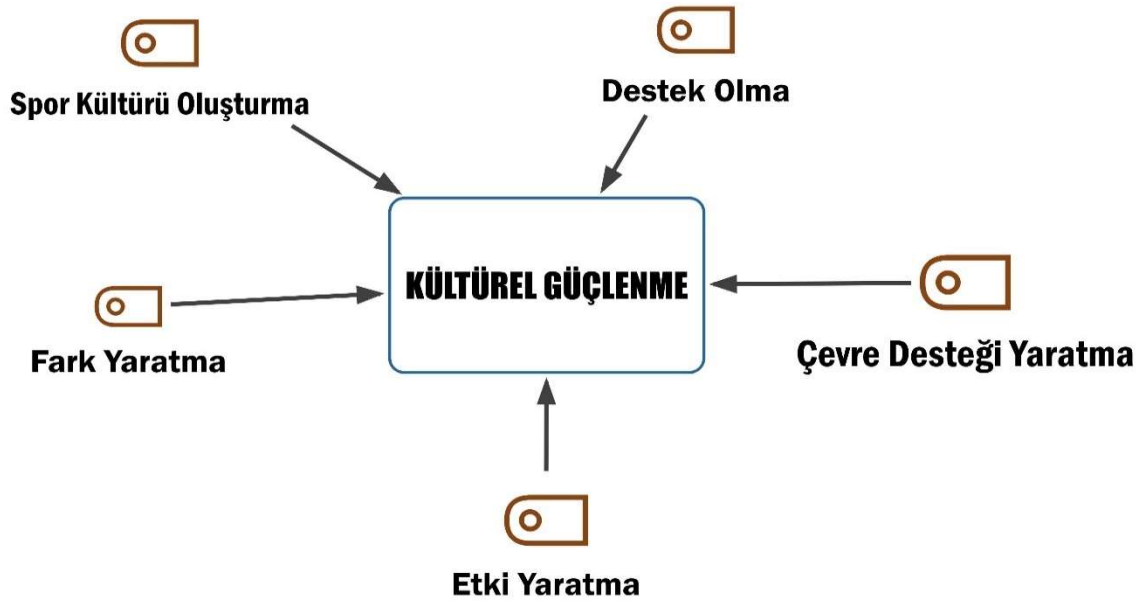
“Takımla maçlara gidiyoruz eğlenceli oluyor, güzel oluyor. Gidiyoruz, eğleniyoruz, vakit geçiriyoruz beraber”. (Çiçek)

“Görmediğim çoğu yere gittim gördüm. Maçlardaki takım ruhunu öğrenmiş oldum. Bir takımımız var, o takımla bir arada çalışmayı bir arada hareket etmeyi öğrendim”. (Güneş)

“Arkadaşlar arasında sıkıntı olabiliyor ya kıskançlık oluyor ya tartışma. Diyelim ki ben sizle küsüm, arkadaşımda sizinle konuşmayacak düşüncesi okulda da arkadaş çevresinde de oluyor”. “Sen küssen bende küsmek zorunda değilim onla diyorum. Kim kimle küsse herkesin sorunu kendi arasında beni ilgilendirmez kimsenin sorunu” (Gül)

4.2.3. Kültürel Güçlenme

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; spor kültürü oluşturma, destek olma, fark yaratma, çevre desteği yaratma, etki yaratma bağlamında ele alınmıştır. Spor yoluyla kültürel güçlenmenin sağlandığı boyutlar Şekil 5'te gösterilmektedir.

Şekil 6. Spor yoluyla kültürel güçlenme

Kültürel güçlenme boyutunda ortaya çıkan sonuçlar çalışma alanının kırsal kesimde yaşan kız çocukları olması nedeni ile özellikle çevre desteğinin arttığını belirtmişlerdir.

“Bir turnuvadan gece geç saatlerde geldik, kutlama yapmışlar, meşaleler var...müzik çaldırdılar oynadılar. İlk zamanlar herkes destek veriyordu, herkeste bir şey olacak düşüncesi vardı”. (Gül)

“Bize ilk başta çok ılımlı bakmadılar yani ne olacak bu spordan dediler ama biz yükseldikçe başarı elde ettikçe arkamızda durdular desteklediler”. (Bahar)

“Ailem önceden kısıtlarlardı gece falan akşam dışarı çıkamama izin vermezlerdi şimdi değişti. Akşam antrenmanlara gönderiyorlar. Ailemi falan değiştirdi baya, annemler gurur duymaya başladı”. (Ayla)

Spor yapan kız çocuklarının yaşadıkları çevrede olumlu etkilerinin olduğunu, artık Ezilerde spor faaliyetlerinin düzenlendiği ve katılımın anne, baba, teyze düzeyine kadar çıktığını ifade etmişlerdir. Ezilerde düzenlenen spor organizasyonları “Eziler Köyü Golf Turnuvası” bunun en önemli göstergelerinden birisi olabilir.

“Annem elinden geldiğince spor yapıyor. Ben yapmasam zaten o bulunmaz o ortamda”. (Gül)

“Burada bir turnuva olduğu zaman babam ve amcam katıldı. Ben spor yapmasaydım gelmezlerdi. Öyle şeylerde ne işimiz var derlerdi önceden, şimdi olduğu zaman geliyorlar”. (Güneş)

“Benim spor yapmam annemin yürüyüş yapmasını etkiledi. Oda bazen keşke küçükken bende spora gitseydim diyor”. “Buradakiler keşke bende yazılmasam, beni de yazdırsana bende krikete gitmek istiyorum, bende hokeye gitmek istiyorum diyorlar”. (Ayla)

Katılımcılar spor yoluyla çevrelerinde spor kültürü oluştuğunu, bireysel olarak kültürel anlamda geliştiklerini, farkındalıklarının arttığını, sportif anlamda çevrelerindeki de destekleyerek spora katılmalarını sağlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

“Önceden X hoca gibi bi hoca yoktu, hiçbir şey yapmıyorduk beden derslerinde, kafamıza göre geziyorduk. X hoca gelince ilk başta bocce oynadık, sonra hokeye başladık hokeyi sevdik baya, bir de krikete başladık yani güzel oldu köyde hiç böyle bişi yoktu hani yeni değişik şeyler geldi köyünde hoşuna gitti yani bi ismini duyurduk köyün”. (Çiçek)

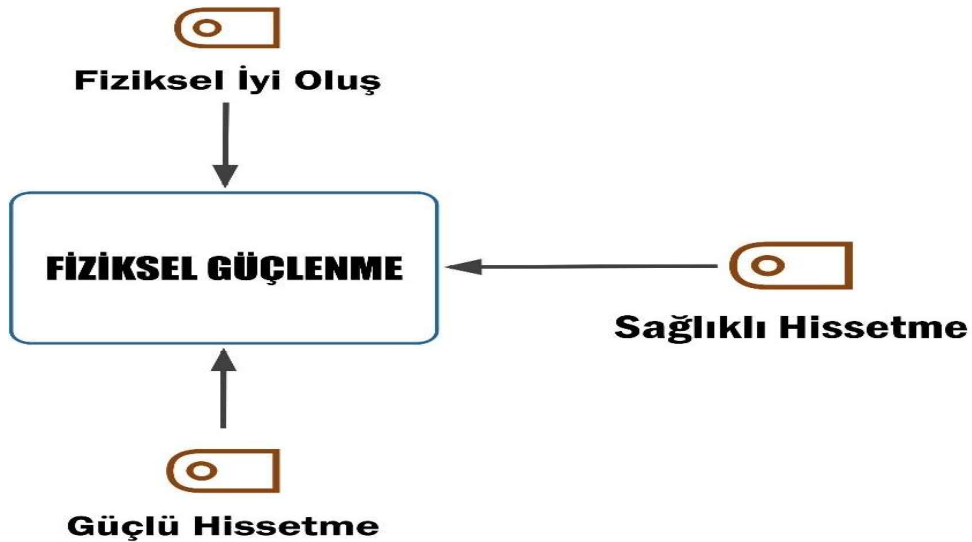
“Köyde zaten genç fazla yok erkekler var, kızlardan birkaç kişi var onlarda spor yapmalılar bence. Köyde artık herkes spor normal bir şey olarak karşılamaya başlanır. Onlar normal olduğunun farkında değiller. Benden başka birkaç kişi daha yapsa normal olarak karşılarlar gibime geliyor”. “Beden eğitimi öğretmeni olursam yani bu yaptığım şeylerin hepsini başkalarına aktarabilirim. Çoğu öğretmenin dışına çıkarım belki onlar voleybol, futbol falan öğretirken ben X hocanın bize öğrettiği gibi hokey, kriket öğretirim belki daha farklı branşlara geçerim”. “Ben kendim daha çocuk sayılırım yani 16 yaşındayım ama ortaokula giden öğrenciler geliyorlar bana soruyorlar abla nasıl bir şey düşünmeliyiz, ne yapmalıyız, spora başlasak yolumuzda nasıl ilerleyebiliriz falan. Onlara da destek oluyorum”. (Güneş)

“Hem yeni yerler, yeni yöreler, yeni kültürler öğreniyorum. Yeni kişiler tanıyorum. Sadece hayat güneyden ibaret değil, tüm Türkiye’den, tüm dünyadan ibaret olduğunu bir kez daha anlıyorum”. (Özge)

“Kuzenime yeri geliyor babası izin vermiyor... Kendim gidiyorum, benim çağırdığımı görünce babası bir şey diyemiyor. Sadece kendim için değil etrafımdakilere de, elimden geldiğince destek olmaya çalışıyorum arkadaşlara falan. Gerekirse ailesiyle konuşuyorum”. (Gül)

4.2.4. Fiziksel Güçlenme

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; fiziksel iyi oluş, sağlıklı hissetme, güçlü hissetme bağlamında ele alınmıştır. Spor yoluyla fiziksel güçlenmenin sağlandığı boyutlar Şekil 6'da gösterilmektedir.

Şekil 7. Spor yoluyla fiziksel güçlenme

Araştırmada yer alan kız sporcular fiziksel güçlenme sürecinde; kendilerini daha sağlıklı hissettiklerini, daha güçlü olduklarını ve spor yapmadan önceki durumları ile karşılaştırdıklarında kendilerini daha iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun spor sayesinde olduğunu, sporun hayatlarına pozitif katkı sağladığını ve bundan sonrada spor yapmaya devam edeceklerini ifade etmişlerdir.

“Spora başlamadan önce sağlığım biraz kötüydü, kansızlık vs vardı. Daha zinde oluyorum bana etkisi oldu”. “Spora başlayınca hem biraz kilo verdim, fiziki açıdan da iyi, yani güzel oluyor spor yaptığım için faydası oluyor”. (Çiçek)

“Şu anki halimden çok farklıydım, biraz daha kiloluydum şu an gayet iyiyim.” “Normalde koşarken nefesim çok çabuk kesiliyordu antrenmanlar sayesinde şu an öyle değil baya bir koşuyorum”. (Güneş)

“Sağlık bakımından kendimi daha iyi hissediyorum. Daha böyle dinç oluyorum sabahları 6 da arkadaşşımla koşuya gidiyoruz 90 dk koşuyoruz. Sağlık açımdan gerçekten iyi geliyor”. (Funda)

“Önceden kiloluydum sonradan zayıfladım ailemde bu duruma çok şaşırırdı dedi madem sağlığın güzel olacak gidebilirsin”, “Spor daha sağlıklı beslenmemi, daha sağlıklı hayat, daha dinç olmamı sağladı”. “Önceden 74 kiloydum, sonradan 45 kiloya düştüm öyle spor yaparak... Önceden dışarıdaki arkadaşlarım bana zorbalık yapıyordu şişko, kilolu seni kim beğenir diye. Ama değiştiğim için şimdi arkadaş olmaya çalışıyorlar. Dış bakışlar, dış etkenlerin görüşleri değişti. Bende kendimi böyle daha çok sevdim.”. “Hokeydeyken kollarım daha güçlendi, kollarım önceden daha zayıftı”. (Özge)

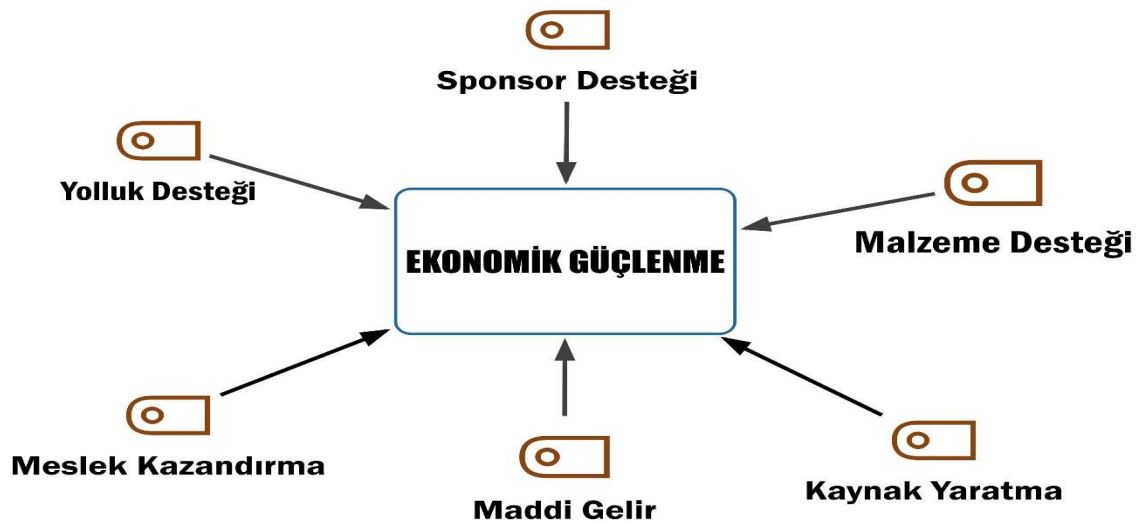
“Bir insan çok koşunca yorulur ya şimdi çok koşsak ta yorulmuyoruz artık kondisyonumuz falan düzeldi”. (Ayla)

“Daha önceden kiloluydum zayıflamama yardımcı oldu yani bana çok faydası oldu”. “Kendi özgüvenimi sağladı daha önceden kendimden çok şey yapmıyordum kilolu olduğum için. Zaman geçtikçe kilo verdikçe spor yaptıkça kendime özgüvenim arttı. Daha iyi geldi”. (Bahar)

“Güçte bir artış oldu. Hokeyin falan etkisiyle antrenmanların kas çalışma, fitnes falan biraz etkisi oldu. Zaten güçlüydüm daha da güçlendim”. (Gül)

4.2.5. Ekonomik Güçlenme

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; sponsor desteği, malzeme desteği, kaynak yaratma, maddi gelir, yolluk desteği, meslek kazandırma yoluyla gelir elde etme imkânı bağlamında ele alınmıştır. Spor yoluyla ekonomik güçlenmenin sağlandığı boyutlar Şekil 7’de gösterilmektedir.

Şekil 8. Spor yoluyla ekonomik güçlenme

Araştırma sahası ve katılımcıların ifadeleri göz önüne alındığında spor yolu ile kendilerine ufakta olsa bir maddi kaynak sağladıklarını, en azından ailelerine maddi yük olmadıklarını sponsor ve yerel yönetimlerin destekleri ile malzemelerini tedarik ettiklerini ifade etmişlerdir. Ekonomik güçlenmeye yönelik beklentiler daha çok geleceğe yöneliktir.

“Süper lige çıktığımız için aylık yatacakmış galiba... Güzel birşey yani bir şeyi başarabildiysek”. “Belediye başkanımız olsun, X okulları, C hoca hepsi elinden geleni yaptılar, yardım ettiler. Kalacak yerimizi, yemeğimizi ya da otobüsümüzü hepsini ayarladılar. Bunları tek kendimiz yapamazdık”. (Çiçek)

“Gelire sahip olmak aşırı mutlu hissettiriyor. Mesela kriket turnuvasında sopalar, malzemeler başkalarının malzemelerini kullandık. Diğer takımlar geliyor herkesin elinde kendine özel malzemesi var, bizde yok. Maçı kazandık, bu hokeyden gelecek gelikle hem hokey sopası hem de kriket sopası alacağım kendime dedim. Bu parayı boşa harcamayacağım, sadece bunlar için kullanacağım dedim kendimce. Ayakkabı olsun vs o tarz şeyler...” (Gül)

“Turnuvalara giderken ben kendim ihtiyaçlarımı kendim karşılayabileceğim. Hem onların bir ihtiyacı olduğunda ben de destek olabileceğim bunun mutluluğu var şu an”. (Güneş)

“Maddi anlamda baktığımız zaman şu anlık değil ama gelecek için bence güzel bir gelirim olacak”. “Aileme yük olmadığım için mutlu oluyorum. Bir maça gidiyoruz bir yeri gezip görmüş oluyorum...5-6 defa Antalya'ya gittik Hatay, Antep'e, Osmaniye'ye Amasya, Ankara sayabilirim 14-15 tane il. Buralara gittik. Kulüp karşılamasa bu kadar gezemezdim. İmkanlarım yok, zaten küçük bir yerde yaşıyoruz geliri çok yok. Ailemizde abimde okuduğu için pek imkân olmazdı” “Kimileri yani ne olacak diyor bu spordan. Siz gidiyorsunuz bir yere varamadınız diyorlar. Ben de anlatıyorum şu an değil zaten üniversiteye geçtiğim zaman artı puan kazandıracak veya bu şekilde antrenör olacağım oradan maaşım gelecek diye”. (Bahar)

“Sponsorlarımıza takvimler, atkılar yaptırmıştık onları köydeki esnaflara satıyorduk. Onların parası malzemeye falan gidiyordu, bizden öyle bir şey çıkmadı”. (Funda)

4.2.6. Bilişsel Güçlenme

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema en az ifade edilen tema olmuştur. Bilinçli karar verme bağlamında ele alınmıştır. Spor yoluyla katılımcılar odaklanma ve dikkat konusunda bilişsel güçlenmeye dair ifadeler belirtmişlerdir.

“Spordan önce birinin beni teşvik etmesi gerekiyordu. Sürekli bir şey diyorlardı mesela bunu ol, bunu yap, bunu et diye ama şu an yani spordan dolayı ne yapacağımı biliyorum birinin teşvik etmesine gerek yok kendi kararlarımı veriyorum”. (Bahar)

“Kriket gözümün daha çok böyle renklere odaklanmasını sağladı dikkatimi açtı”. (Funda)

“Kriket ya da hokey nasıl yapsam, nerden girsem, nasıl çalım atsam bunlara odaklanıyorum farklı şeylere. Önceden bir işi yaparken tek noktaya odaklanıp beceremezdim şimdi bir işin her noktasından bakıyorum, geniş bakış açısı kazandım”. (Ayla)

4.3. Sporcu Kız Çocuklarına Algılarına Göre Güçlü Kadın Özellikleri

Katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 8'de verilmiştir. Daha büyük puntıyla gösterilen kodlar, daha yoğun kullanılan ifadeleri belirtirken, daha küçük puntuyla gösterilen ifadeler, kodların daha az kullanıldığını göstermektedir.

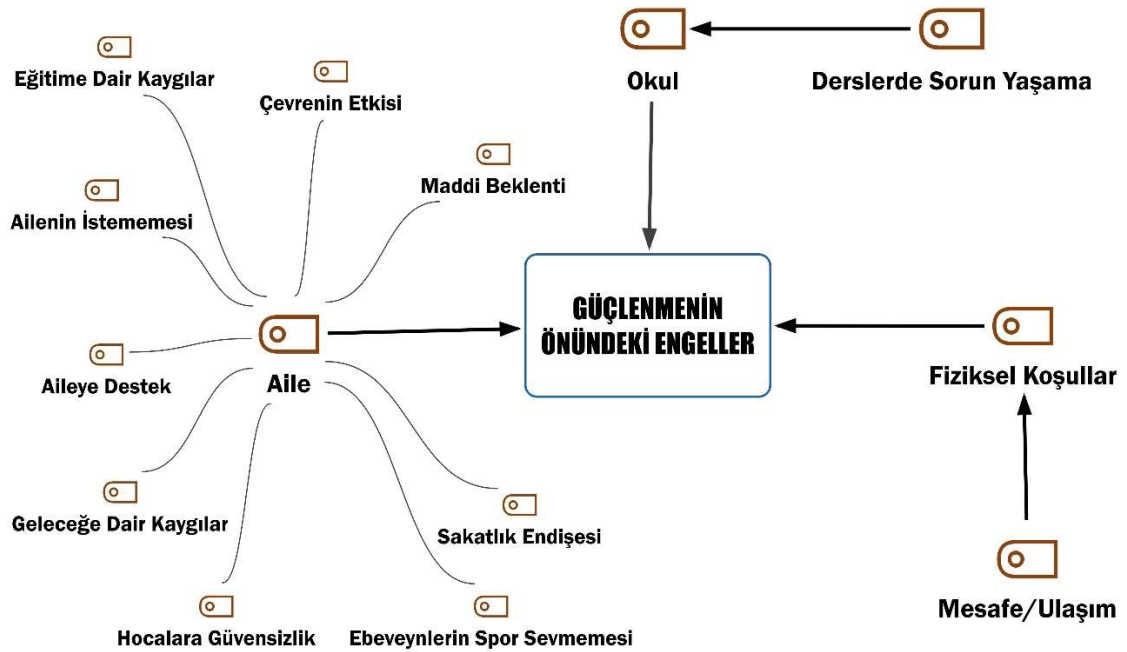

Şekil 9. Güçlü kadın özellikleri kod bulutu

Katılımcıların en yoğun olarak ifade ettikleri koddara göre güçlü kadın; istediğini yapan, kendisine güvenen, kararlı olan, parasını kazanan, ne istediğini bilen, kendisine inanan, kimseye muhtaç olmayan, kendisini ezdirmeyendir. Katılımcılara belirttikleri bu güçlü kadın özelliklerini düşündüklerinde kendilerini güçlü bir kadın olarak görüyorlar mı sorusuna katılımcılardan 7'si evet yanıtını vermiştir. 2 katılımcı “şu an biraz daha değil de olma yolundayım” (Betül) ve “Şu an değilim ama olabileceğimi düşünüyorum. Ailemler yaşıyorum ve onların kararları da benim için önemli kendi kararlarımı şu an kendim veremiyorum ondan” (Gaye) yanıtını vermişlerdir.

4.4. Sporcu Kız Çocuklarının Spor Yoluyla Güçlenmesini Olumsuz Etkileyen/Zorlaştıran Etkenler

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda bu tema; aileden kaynaklı, fiziksel koşullardan kaynaklı ve okulda derslerde başarısız olmaktan kaynaklı etkenler olarak 3 kategoriden oluşmaktadır. Spor yoluyla güçlenmeyi olumsuz etkileyen etkenler Şekil 9'da gösterilmektedir.

Şekil 10. Spor yoluyla güçlenmeyi olumsuz etkileyen etkenler hiyerarşik kod alt kod modeli

Araştırmada önemli bir bulgu olarak ortaya çıkan spor yoluyla güçlenme sürecini olumsuz etkileyen faktörleri katılımcılar öncelikle “Aile, Okul/Eğitim Kaygısı, Fiziksel Koşullar” olarak belirtmişlerdir.

4.4.1. Aile

Aile kategorisinde özellikle baba faktörünün önemli bir engel kaynağı olduğu söylenebilir. Çevrenin ve geleneksel kültürün de baskısı ile özellikle ailedeki erkek figür olan baba kız çocuklarının spora katılımında, devamlılığının sağlanmasında ve dolayısıyla güçlenmesinde engelleyici bir rol oynamaktadır.

“Babam 2 yıl falan konuşmadı benimle doğru düzgün ben devam ettim gitme dedi. Ben maça gideceğim zaman onunla vedalaşmaya geliyordum vedalaşmıyordu. Ben ona formlar izin belgesi getiriyordum imzalamıyordu, annem imzalıyordu hep. Haberi olmuyordu söylemiyordum bende çoğu şeyi zaten. Konuşmuyordu, yüzüme bakmıyordu. Sonra tamam dedim bırakacağım, bıraktım sonra tekrar başladım...10 olmuştur herhalde bırakıp tekrar başladığım”. (Funda)

“İlk başta onay vermediler istemediler hiçbir şey olmaz dediler. Oynayacaksanız normal oynayın, oraya buraya göndermeyiz dediler, dışarı turnuvalara vs.”. “Ailem izin vermedi yollamayacağız dediler, tartışma çok olmuştu. Ben gideceğim diyordum, babam gitmeyeceksin diyordu”. “Hiç izin vermezdi babam, hala daha izin vermiyor, hala desteklemiyor. Hokeye gittim diye resmen küs. Benimle konuşmuyor, aynı evde yaşıyoruz ama konuşmuyoruz doğru düzgün”. “Baba diyorum hani antrenmanlara katılıyorum, hokeye 2 sene öncesinde milli takıma seçildim, sakatlığım olmasa elenmeyecektim belki daha iyi yerlere gelecektim diyorum. Krikette de 4. Seçildim. Hiç bilmememize rağmen

gittik sahada elimize kriket sopasını aldık maçlara çıktık derece yaptık dedim. Senden hiçbir şey olmaz, ilerde hiçbir şey olamayacaksın. Derslerine çalış bir şey olmaya çalış diyor". (Gül)

"2 kişi bıraktı, babası yüzünden" (Ayla)

Ortaya çıkan bu ifadeler ile kız çocuklarının spora katılımı ve güçlenme sürecinde özellikle kırsal alanda yaşamanın vermiş olduğu şartlar sonucunda ailelerini bir türlü ikna edemediklerini bu durum karşısında beden eğitimi öğretmenlerinin üstün gayretleri sonucunda spora devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

Kız çocuklarının spora katılımında aile-baba yanı sıra çevrenin ve akrabalarında olumsuz etkisi bulunmaktadır. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde ortak engellerin başında kız çocuklarının babalarının en büyük problem olduğunu spora karşı ön yargılı olduğunu, çevrenin "kız çocuğu spor yapar mı" "kız çocuğunun sporda ne işi var" gibi kalıp düşüncelerinin spora katılım ve devamlılıklarının önündeki en büyük engeller olduğu ifade edilmiştir.

"Akrabalarımız var, dayım babamı dolduruyor, babam annemi dolduruyor falan...senin kızdan hiçbir şey olmaz, evlendir gitsin vs hepsinin düşüncesi böyle. Herkes bu devirde okuyup ne olacak, görüyoruz okuyanları ne olduğunu ne ettiğini falan diyorlar. Dayım spordan kim olmuş şimdiye kadar diyor. Hangi köyden bir şey çıkmışta sizin köyden çıkacak diyor. Babamın zaten aklında olmayacak düşüncesi var, daha da artıyor". (Gül)

"Çevredekilerden bazıları derslerini işte boşluyorsun, yok sınavlara giremiyorsun, işte gidiyorsun orda burada kalıyorsun yani zararı olur sana diyor". (Çiçek)

"Buralar küçük yer olduğu için çevredekiler kız çocuğunun ne işi var tek başına birer haftalık kalmalı maçlarda, başka şehre gidiyor başka yerlerde oluyor, gözünüzün önünde tutsanıza falan dedikleri için ailem biraz sıkıntı çıkarmıştı. Sonradan benim hayatıma katkısı olduğunu, benim için iyisi olacağını düşünüp ikna oldular. Çoğunlukla amcam, abim, babam hangisi olursa onlarla gelip gidiyorum antrenmanlara". "Çevremdeki bazıları hiç desteklemiyor, ben maça gittiğim gün hemen geliyorlar aileme sen niye yolluyorsun falan diyorlar". (Güneş)

"Bazen şort giydiğimiz oluyor. Annem diyor ki bir yere fotoğraf atma, paylaşma. Instagramda falan paylaşırsan babana birisi gösterir gibisinden. Ya hiç abartmıyorum abartı bir şey giymiyorum o yüzden pek umursamıyorum". (Güneş)

"Biz köy yerinde yetiştiğimiz için kız çocuğu spor yapamaz gibisinden teyzeler, neneler, dayılar falan sürekli laf ediyordu. Biz antrenman yapıyorduk yok eve geç geliyor, yok kız çocuğu o kadar uzak yere gönderilmez şöyle böyle ne yaptığı belli değil gidiyor antrenmana diye ne yaptığı belli değil diyorlar sürekli. Babam sürekli oradan buradan laflar duyduğu için istemiyor da olabilir". (Funda)

"Çevredekiler sporu boş olarak düşünüyorlar boş vakit kaybı. Köy yer olduğu için kız çocuğu spor yapamaz Spordan hiçbir şey olamayacağını düşünüyorlar. Spor yapacağınıza derslerinize çalışsanız başarılı olursunuz diyorlar. Yaptığımız başarıları görmüyorlar. Biraz garip

bir köy o yüzden hiçbir zaman görmediler 1. olsak da görmediler 2. olsak da görmediler bir gün sürüyordu mutlu oluyorlardı, şimdi artık iyice hiçbir şey olmadığını düşünüyorlar maalesef. En başından beri destekleselerdi biz daha fazlasını da yapardık. Onların desteklememesi bizim psikolojimizi daha fazla etkiledi". (Funda)

"Komşularımız hiç istemiyor. Kız çocuğu sağa sola gider mi, kız çocuğu laf çıkar, kötü şeyler olur, soyu soppu belli olmaz filan diyorlar. Ama ailem inandığı sürece kimsenin söylediği umurum da olmuyor". (Özge)

Ailelerin çocukları için sakatlık endişesi, eğitimini aksatacağı düşüncesi, ailenin başarı sonrası maddi beklenti içine girmesi ya da kız sporcuların aileye maddi destek sağlamak için çalışması gerekliliği, ebeveynin sporu sevmemesi gibi nedenlerle kız çocuklarının sporu bırakması beklenmektedir.

"İlk başta katılımcı çok fazlaydı sonradan tek tek düştü çünkü hiç birimizin ailesi onay vermedi. Çünkü baya sakatlayıcıydı her gün. Daha doğru düzgün bilmiyoruz, bilsek yine bu kadar sakatlanmazdık. İlk başta herkes tepki gösterdi bir gün eve gidiyorduk kolumuza bir şey oluyor bir gün gidiyoruz bacağımıza bir şey oluyor kimse istemedi. Bir de uzak bölge maçlarına gidince kimse istemedi" "Ben tek böbrekliyim, babam beni tekvandoya yollayacaktı. Doktor ona darbe aldığında yıkılır kalkamaz falan demişti o yüzden izin vermiyor sakatlayıcı olduğundan". (Funda)

"İlk krosa başladığım zaman ailem çok karşı çıkmıştı, çok zorlandığımı düşündüler nefesim tıkanıyor diye. Hokeydeyken bazı yaralanmalar aldığım için ailem ondan da istemedi ilk başta sonradan benim böyle şeyleri atlabileceğimi anladıkları için devam ettim". (Özge)

"Babam aşçı ve çiftçi bir yandan bunun zorluklarını yaşıyoruz. Mesela yemek oluyor veya bir iş oluyor gitmem gerekiyor ama antrenmana katılmam da gerekiyor karar veremiyorum arasında. Bir tarafta babam var bir tarafta arkadaşlarım, antrenmanım var bekliyorlar. Öyle zorluklar yaşıyorum". (Bahar)

Kız çocuklarının ebeveyn kaynaklı bir diğer spor engeli ise ailelerin hocalara güvensizliğidir. Bu güvensizlik maddi beklentilerden de kaynaklanmaktadır. Bu engel kaynağını katılımcılardan Gül ve Funda aşağıdaki biçimde dile getirmiştir.

"Hocalar kendi yükselecek siz kalacaksınız dediler" (Gül)

"Babam sizi kandırıyorlar diyor. Para yatıracaklarmış bilmem neymiş, sen 5 yıldır oynuyorsun nasıl seçilemedin diyor. Sen kaç tane maça gittin, o kadar geliyorsun diyor. Baba 1. Olduk, 2. olduk, 3. olduk dereceye girdim diyorsun. Madem dereceye girdiniz niye para yatırılmıyor, ben araştırdım diyor. Maddi durumumuz iyi bizim şu an ama babam emeğinin karşılığını alamıyorsun diyor." (Funda)

4.4.2. Okul / Eğitime Yönelik Kaygılar

Ailelerin sporun eğitime yönelik olumsuz etkisi olacağı düşüncesi Türkiye'de genel olarak yaygın bir endişedir. Araştırmada atılımcıların en fazla dile getirmiş olduğu kaygı eğitimidir. Ebeveynlerin eğitime yönelik kaygıları katılımcıların aşağıda belirtilen örnek ifadelerinde yer almaktadır.

“Babamın düşüncesi liseyi bitiremeyeceksin, liseyi bitirsen de bir şey olamayacaksın diyor”. “Baba diyorum hani antrenmanlara katılıyorum, hokeyde 2 sene öncesinde milli takıma seçildim, sakatlığım olmasa elenmeyecektim belki daha iyi yerlere gelecektim diyorum. Krikette de 4. Seçildim. Hiç bilmememize rağmen gittik sahada elimize kriket sopasını aldık maçlara çıktık derece yaptık dedim. Senden hiçbir şey olmaz, ilerde hiçbir şey olamayacaksın. Derslerine çalış bir şey olmaya çalış diyor”. (Gül)

“Bazen evde küçük tartışmalar çıkıyordu derslerle ilgili ama sonrasında yine çözümlenip yolluyorlardı bir şekilde”. (Bahar)

4.4.3. Fiziksel Koşullar

Katılımcıların spor yoluyla güçlenmelerini olumsuz etkileyen ya da zorlaştıran etkenlerden fiziksel koşullardan kaynaklanan zorluklara ilişkin ifadeleri ise aşağıda belirtildiği gibidir.

“Antrenmanlara Güneye gidiyorum şimdi, 25-30 km falan. O yüzden beni birisinin illaki götürmesi gerekiyor... Köyüm uzak olduğu için geliş gidişte biraz sıkıntı yaşıyorum. Bazen kimseyi bulamıyorum, babam abim çalışıyor oluyor. Ona göre birisini ayarlamaya çalışıyorum yani bilmiyorum devamı nasıl gelir inşallah devamında bir şekilde ilerleyeceğiz”. (Güneş)

5. TARTIŞMA

Bu kısımda kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocukları ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme kayıtlarının analizi sonucunda spor yoluyla güçlenmelerine yönelik görüşlerden edinilen sonuçlar psikolojik güçlenme, sosyal güçlenme, kültürel güçlenme, fiziksel güçlenme, ekonomik güçlenme ve bilişsel güçlenme ana temaları çerçevesinde kategoriler halinde ayrı ayrı incelenmiş, alan yazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen veriler aynı zamanda kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarının güçlenmesini kolaylaştıran (destekleyen) ve zorlaştıran (engellenen) faktörler konularında ortak düşüncelere ve ifadelere sahip olduğunu göstermiştir.

Bu kapsamda araştırma konusu güçlendirme yaklaşımları çerçevesinde değerlendirildiğinde katılımcılardan elde edilen veriler kırsal alanda yaşayan kız çocuklarının spor yoluyla birey odaklı güçlendiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra kız çocuklarının spor yapması ve başarılar elde etmesinin köyde bir değişim, dönüşüm meydana getirdiği de görülmektedir. Eziler köyünün sosyal medyada ve ulusal basında bir spor köyü olarak yer alması, köyde tüm yaş gruplarına yönelik spor aktivitelerinin yapılmaya başlanması dolaylı olarak sporun kolektif güçlendirmeye de katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bireysel güçlenme, sosyal güçlenme ve bunun yanında kültürel güçlenme boyutunda çalışmalar yapan araştırmacılar, çevresel faktörlerin ve çalışma alanlarının iyileştirilmesinin spora katılım ve güçlenme sürecinde etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Göral'a (2015) göre bireylerin toplum içerisinde sağlıklı bir hayat sürdürebilmeleri için mevcut spor alanlarının çevresel faktörler dikkate alınarak tekrardan planlanıp organize edilmesi gerektiğini, sorunlu problemlilerde imkanları kısıtlı olan gençleri spora teşvik ederek onların sosyal, kültürel yönden harekete geçmelerini sağlamanın tesislerin varlığı ve teşvik ile olabileceğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kız çocukları yeterli spor alanlarının olmadığını farklı branşlar yapmak istemelerine rağmen imkanlar neticesinde katılım gösteremediklerini, spor alanının köye uzak olması nedeniyle zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarının spor yoluyla güçlendikleri yönler

Çalışmada temel olarak kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocukları spor yoluyla hangi yönlerden güçlenmektedir? şeklindeki araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda katılımcı ifadelerine dayanarak oluşturulan çalışma verilerinden elde edilen sonuç kırsal alanda kız çocuklarının spor yoluyla psikolojik sosyal, kültürel, fiziksel, ekonomik ve bilişsel yönden güçlendiklerini göstermektedir.

Bu araştırmada da kız çocukları fiziksel olarak güçlendiklerini, psikolojik olarak kendilerini daha iyi hissettiklerini, toplum içerisinde artık daha rahat hareket edebildiklerini ifade etmişlerdir. Emir (2020) yapmış olduğu çalışmasında 12 haftalık fiziksel aktivite ve egzersiz programına dahil ettiği kadın katılımcıları güçlendirme kavramı çerçevesinde incelemiş, bu araştırma ile benzer olarak özellikle fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel boyutlarda egzersizlerin katılımcılara pozitif yönde etkilerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca katılımcılar egzersiz faaliyetlerine katılımlarının ve ilgilerinin arttığını kendilerini daha özgür ve güçlenmiş hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Paul (2015) Amerika'da savunma sporları yapan 17 kadın sporcu ile yapmış olduğu görüşmeler sonucunda Güçlenmenin 3 tip süreçte ortaya çıkabileceğinden bahsetmiştir. Bunlar fiziksel güçlenme, sağlık açısından güçlenme ve yaşamın diğer alanlarında güçlenmenin gerçekleşebileceğini ifade etmiştir. Fiziksel boyutta kadınların bedensel olarak kendilerini güçlü hissettiklerini, sağlık boyutunda ise bireylerin kendilerini daha sağlıklı hissettiklerini ayrıca performansa odaklandıklarını, üçüncüsü ise kadınların günlük hayatlarında kendilerini özgür ve kendi kendilerine yetebilme duygusunu güçlenmenin göstergeleri olduğunu ifade etmiştir. Yapmış olduğumuz çalışmaya katılan kız çocukları da spor sayesinde kendilerini saha sağlıklı hissettiklerini kendilerini daha güçlü olarak gördüklerini artık daha az yorulduklarını, uyku hali gibi sağlıksız durumların değiştiğini beslenme alışkanlıklarına dikkat ettiklerini, bunun yanında artık kendilerini daha rahat ve özgür hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Markula (1995) 1990-1992 yılları arasında haftada 1 gün katılımcı olarak katıldığı aerobik derslerinde grup içerisinde yer alan 35 katılımcı ile görüşmeler, video analizler ve medya analizi yöntemleri kullanarak görüşmeler gerçekleştirmiştir. Çalışmasının sonucunda kadınların bedenlerini tanıma ve deneyimleri ile bedensel güçlenmenin sağlanabileceğini ortaya koymuştur. Bizim çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlar ile paralellik göstermekte olup çalışmamızda yer alan kız çocuklarının kendi bedenlerini tanımaya başladıklarını fiziksel olarak geliş gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Raisborough ve Bhatti (2007) İngiltere Sussex Üniversitesinde kadınların serbest zaman deneyimlerine odaklandıkları çalışmalarında kadınların kendilerinin seçtikleri fiziksel aktivitelerin kimlik gelişi ve kadınların güçlendirilmesinde ayrıca toplumsal kimlik yargılarının yeniden tanımlanmasında aktivitelerin seçiminin önemine vurgu yapmıştır. Çalışmamıza katılan kız sporcular yapmış oldukları spor faaliyetlerini severek ve isteyerek yaptıklarını, hızlı düşünme, karar verme gibi becerilerini geliştirdiğini, yaptıkları spor sayesinde bir kimlik kazandıklarını, toplum içerisinde kendi kimliklerini kazandıkları sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

Green (2009) çalışmasında 26 Brezilyalı kadının Capoeira deneyimlerine odaklanılmıştır. Capoeira yapan kadınların özerklik hislerinin arttığını ve hayatlarının her alanında daha öz güvenli olduklarını ortaya koymuştur. Bu sonuç bizim çalışmamızdaki sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Kız çocuklarının yapmış oldukları spor branşları rugby, kriket ve hokey gibi branşların kendirine olan öz güvenin arttığını başarabilecekleri duygusunu geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Aşçı vd (2008) tarafından kadınların fiziksel aktiviteye katılımlarının, fiziksel aktivite ile ve fiziksel aktivite alanı ile kurdukları ilişkinin bir toplumsal sınıf bağlamında ele alındığı araştırmalarında, kadınların fiziksel aktivite sayesinde kendilerine zaman ayırabildiklerini, fiziksel aktiviteler sayesinde kendilerine olan güvenlerinin arttığını bireysel ve fiziksel olarak güçlendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamıza katılan kız çocukları antrenman saatinde evden çıkarak kendilerini rahat hissettikleri bir ortama girdiklerini, yaptıkları spor branşları sayesinde kendilerinde fiziksel olarak belirgin güçlenme belirtilerinin olduğunu daha az yorulduklarını, antrenman sürelerinin daha uzun olduğunu ifade etmişlerdir.

Yapılan bazı çalışmalarda fiziksel aktivite ve uygulamalarına katılan bireylerde özerklik ve öz saygı gelişimlerine önemli katkılar sağladığı sonucunda ulaşılmıştır (Dimlioğlu 2018, Teixeira vd 2012). Yapılan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlara paralellik göstermekte. Eziler kırsalında spor aktivitelerine katılan kız çocuklarında özerklik, öz saygı, kendilerine olan inançlarında benzer şekilde katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal güçlenme boyutunda yapılan çalışmalarda bazı araştırmalarda sosyal aktivite ve sportif faaliyetlerin yalnızca bireysel ve fiziksel güçlenmenin yanı sıra bireylerin sosyal yönden güçlenebileceklerine bireylerin sosyalleşme, ortamlarda fikir ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilme, birlik ve beraber hareket ederek ortak amaçlara ulaşmada bireylerin gelişimine ve güçlenmesine katkı sağlayacağı sonuçlarına ulaşılmıştır (Aykara 2016, Şahan 2007). Benzer sonuçlar yapmış olduğumuz

çalışmamızda da elde edilmiş. Sportif etkinliklere katılan kız çocuklarının sosyal ilişkilerinde, aile ve okul hayatlarında fikir ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiklerini takım içerisinde iletişimlerinin iyi olduğunu ifade etmişlerdir.

Bölükbaş'ın (2016) Kadınların güçlenme deneyimlerini ortaya koymak için, 15 kadın katılımcı ile yaptığı çalışmasında katılımcıların çalışma hayatında yer almak istediklerini artık geleceklere dair planlar yapabildiklerinin duygusal ihtiyaçları kadar önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Yapmış olduğumuz çalışmada yer alan kız çocukları önceden geleceğe dair planlarının çok olmadığını beli bir yaşa gelince ailelerinin onu evlendireceğini tarla işleri ile uğraşacaklarını bildiklerini, fakat spor sayesinde artık beden eğitimi öğretmeni, antrenör olmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Uysallı (2017) çalışmasında formal olmayan yöntemler ile kadınların güçlendirilmesi çalışmasında elde ettiği sonuçlarda iletişim becerileri ve kendine güven duygularının yanı sıra eleştirel düşünme toplumsal cinsiyet kavramı hakkında bilgi sahibi olan bireylerin güçlenme süreçlerini bu şekilde ifade etmiştir. Katılımcılarımız artık evlenme çocuk sahibi olma gibi düşüncelerinin ikinci planda olduğunu önce eğitim ve mesleki gelişimlerini tamamlamayı hedeflediklerini ifade etmişlerdir.

Aykara vd (2016) Dezavantajlı koşullarda yaşayan 12 genç kız ile yaptığı görüşmelerinde katılımcıların çevreleri ile olan ilişkilerinde güçlü olduklarını bu durumun aile ilişkileri devam ettiğini ifade etmişlerdir. Çalışmamızda yer alan katılımcılardan bazıları arkadaş ve okul çevresi ile iletişimlerinin iyi olduğunu, bu durumun aile ilişkilerine yansıtıldığını ifade etmişlerdir.

Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesine yardımcı/kolaylaştırıcı ve zorlaştıran/engelleyen faktörler

Her ne kadar etkinlik tercihleri toplumsal cinsiyet kalıp yargılara göre belirleniyorsa da kadınların spora katılımlarında son yıllarda artış olduğunu söylemek mümkündür. Dünya genelinde, kadınlar için yeni olanakların oluşması, kadınlar için yeni yasal düzenlemelerin yapılması, kadın hareketinin etkisi, sağlık ve fiziksel uygunluk hareketlerinin artmasıyla birlikte her toplumda aynı düzeyde olmasa da kadınların spora katılımında bir artış meydana gelmiştir (Koca ve Bulgu 2005).

Araştırma sonucunda çevre, eğitim ve psikolojik faktörlerin kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesine olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Sporu sevme, başarıya isteği, yapabileceğine inanma ve başarılarından dolayı kendileriyle gurur duymak sporcuların zorluklarla başa çıkabilme ve spora devam etme motivasyonunu

sağlamaktadır. Bu sonuçlarla benzer olarak Bilgir'in (2023) çalışmasına göre kadın sporcuların söylemleri sporun hem onlar için keyif alınan uğraş, hem de başarı umudu taşıdığı için birçoğunun tutunduğu baş etme yöntemidir. Kadın sporcuların güçsüz hissettikleri durumlarla spora tutunarak baş etmektedir. Elde ettiğimiz verilerin sonucuna benzer olarak bu araştırma da sporcular sporu çok sevdiğini, hiçbir şeyin onları yolundan çeviremediğini belirtmiştir.

Bu araştırmada kırsal alanda yaşayan kız çocuklarının spor yapmaya başlamalarıyla hayatlarında birçok değişimin meydana geldiği, güçlendikleri görülmüştür. Ancak araştırmadan elde edilen sonuçlar bu sporcu kız çocuklarının engellemelere maruz kaldığını, bu nedenle devam etme konusunda sıkıntılar yaşandığını göstermektedir. Bu kapsamda araştırma sonucuna göre güçlenmeyi olumsuz etkileyen faktörler aile, derslerde yaşanan sorunlar ve mesafe gibi fiziksel koşullardır. Bu engelleyici faktörler arasında en etkili olanı aile faktörüdür. Burada baba kız çocuklarının spor yapmasında ya da bırakmasında kilit rol oynayan kişi konumundadır. Fasting ve Pfister (1997) Türkiye'de kadınların spora katılımlarının önündeki engelleri araştırmak amacıyla kadın sporcularla yapmış oldukları görüşmelerin sonucunda, evlenme yaşının çok küçük olduğunu, genç annelik yaşadıklarını, kadınların ev içi sorumluluklarının fazla olduğunu ve kadınların sporda aktifleşmesiyle birlikte bu çalışma sonuçlarıyla da paralel olarak baba ve kocanın hayatlarındaki kontrollerinin artması nedeniyle Türkiye'de kadınların sporu bırakma oranlarının diğer ülkelere göre yüksek olduğunu belirtmişlerdir (Koca ve Bulgu 2005). Bu sonuçlar güçlenme kavramının toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesini gerektirmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri sporda kadın için sınırlamalara neden olmaktadır. Birçok toplumda olduğu gibi, Türk toplumunda da kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde, toplumsallaşma sürecinde büyük rollere sahip olan aile ve okul önemlidir (Kağıtçıbaşı 1982). Bu sonuçlar göstermektedir ki kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmesinde baba destekleyici ya da engelleyici konumda olabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet düzeni içinde futbol örneğinde olduğu gibi belirli spor branşlarının kadınlara kapalı olduğu, kadınların dışlandığı görülmektedir. Bu araştırmada katılımcı olarak yer alan kız çocukları çim hokeyi, ragby gibi erkek egemen görünen spor branşlarını yapmaktadır. Aile ya da çevrenin engelleme davranışları altında yatan sebeplerden birinin bu olabileceğini düşündürmektedir. Butler'a göre bireyler kendi toplumsal cinsiyetleriyle tutarlı davranışlar gösterirler. Aile ve çevre toplumsal cinsiyet davranışlarını kültürel algıları çerçevesinde şekillendirmektedirler. Kırsal alanlarda bu kültürel toplumsal cinsiyet değerleri normları daha katı biçimde kendisini

gösterebilmektedir. Bu çerçevede kız çocuklarının spora katılımındaki müdahalelerin daha fazla olmasına yol açabilmektedir. Katılımcıların çevre ile ilgili ifadeleri bu kültürel kodların, kalıp yargıların ne kadar baskın ve güçlendirme yönünden sınırlayıcı olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları sporcu kız çocuklarının bu kalıp yargıları deneyimlediklerini desteklemiştir.

Okulda akademik sorumlulukları yerine getirmek ve spor yapmak özellikle ergen sporcular için zorluklar içermektedir. 14-17 yaş grubu öğrenci-sporculardan oluşan çalışma grubunun ifadelerinde de bu zorluklar görülmektedir. Hem ailelerin eğitime yönelik beklentileri hem kendilerinin derslerde yaşadıkları zorluklar ikili kariyerde onları spor-eğitim arasında bir seçim yapmaya zorlamaktadır. Bilgir'in (2023) araştırmasında da benzer olarak sporcular sporu kariyer olarak benimsemeleri noktasında ailelerinden destek görememişlerdir. Bu durum sporda toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile ilişkilendirilebilir. Kız çocuklarının spora erkeklerle eşit şartlarda katılmada engellerle karşılaşmalarına ilişkin aktardıkları deneyimler bu saptamayı destekler niteliktedir.

Çalışma grubunda yer alan kız sporcuların kırsal yaşam alanları ve olanakları göz önüne alındığında fiziksel koşulların güçlenmelerinin etkileyen etmenlerden birisinin olabileceği söylenebilir. Katılımcıların antrenman yerlerinin yaptıkları spor branşına özgü olmaması, kısıtlı imkân ve malzemelere sahip olmaları bu engeli aşmalarını zorlaştırmaktadır. Kazanılan başarılarından sonra tesisleşme anlamında atılan adımlar hem farklı branşların yapılabilirliğini hem de diğer çocuklarında spora katılım oranını artırabilir.

Kırsal alanda yaşayan sporcu kız çocuklarına göre güçlü kadın özellikleri

Araştırma sonucuna göre kırsal alanda yaşayan kız çocuklarına göre kendi kararlarını vererek istediğini yapan, kendisine güvenen, özgüven sahibi ve ekonomik özgürlüğü olan kadın güçlü kadındır. Belirtmiş oldukları bu özelliklere göre de kendilerini güçlü kadın olarak görmektedirler. Kadın sporcular bireysel güçlenmeleri sayesinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılar tarafından üretilen sosyal gerçekliğin kendilerini güçsüzleştirmesine fırsat vermeden sporda başarılı ve cesur kadınlar olduklarının farkındadırlar. Kadın sporcular karşılaştıkları güçlükleri göğüsleyip bu engellerin toplumdaki cinsiyet eşitsizliği ve güç algısıyla ilgili olduğunun farkındalığıyla bu algıları kırmaya çalışmaktadır (Bilgir 2023).

6. SONUÇ

Bu araştırmada kız çocuklarının spor yoluyla güçlenme deneyimleri, güçlenmelerine katkı sağlayan ve güçlenmelerini engelleyen etmenlerin belirlenmesi ve güçlü kadın algıları güçlendirme yaklaşımlarından bireysel güçlenme bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda fiziksel, sosyal, psikolojik, kültürel, ekonomik ve bilişsel yönden güçlendiklerini, güçlenmelerindeki en önemli faktörlerin psikolojik, çevresel ve eğitim faktörünün olduğunu, güçlenmelerinin önündeki engellerin ise aile, fiziksel koşullar ve eğitim hayatında başarısız olma düşüncesinin olduğunu, güçlü kadına yönelik algılarının istediğini yapan, kendine güvenen, kararlı, parasını kazanan, ne istediğini bilen, kendisine inanan, kimseye muhtaç olmayan, kendisini ezdirmeyen kadın olduğu tespit edilmiştir.

Güç ve güçlendirme odaklı yaklaşımda bireylerin karşılaştıkları durum ve olaylar karşısında kendi kararlarını verebilme bilgi ve becerisine sahip olma durumuna varsayımıyla, bu becerilerin kazanılmasında sporu bir araç olarak kullanılması önemli bir çalışma alanı oluşturabilir. Bu araştırmada kız sporcuların spor yolu ile güçlendirilmesi, güçlenmelerini engelleyen ve güçlenmelerine etki eden faktörler bağlamında bütüncül bir anlayış ortaya koyulmuştur.

Araştırmaya katılan kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmelerinin önündeki en büyük engel aileleridir. Bu durum sporu bırakma, depresyon, gelecek kaygısı, erken evlilik gibi durumları beraberinde getireceği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ailelerin karşı çıkmalarının en büyük nedeni kız çocuklarının spor yapmaması gerektiği ev işleri, tarla işleri ile uğraşmaları gerektiği gibi toplumsal kalıp düşünce ve ön yargılarıdır. Ayrıca aile bireylerinin sporu sevmemesi veya daha önce spor yapmamış olması katılımcıların spora katılımını etkilemektedir. Bu anlamda antrenör veya eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Çalışmaya katılan kız çocuklarının tamamı spora başlamasında ve devam etmesinde en büyük etken beden eğitimi öğretmenleridir. Eğitimcilerin aileler ile kuracağı olumlu iletişim spora katılımında önemli bir faktör olacaktır.

Katılımcıların spor yolu ile güçlenmelerini etkileyen bir diğer faktör okul derslerinde başarısız olma düşüncesidir. Bazı katılımcılar, öğretmenlerinin sporun okul başarısını olumsuz etkilediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durumda okul idarecilerinin, antrenörlerin ve ailelerin sürekli iletişim halinde olmaları hem spor

hayatlarının hem de eğitim hayatlarını beraber götürebilecekleri düşüncesini paylaşımları ve bu duruma inanmaları katılım ve devamlılık açısından önemli olabilir. Katılımcılar bu düşünceye sahiptirler ancak durumu ailelerine anlatamadıkları için bu sorunun üstesinden gelememekteyler.

Araştırmada kız çocuklarının güçlenmelerini kolaylaştıran etmenler çevre, eğitim ve psikolojik etmenlerdir. Onları spora teşvik eden beden eğitimi öğretmenlerinin azimli ve kararlı olması, ailelerle kurduğu iletişim önemlidir. Katılımcıların aynı köyde yaşıyor olmaları aynı sosyokültürel çevrede olmaları benzer deneyimleri yaşamalarını sağlamaktadır. Bu anlamda spora katılım konusunda sorun çıktığında birbirlerine destek olmaktadır.

Kız sporcuları yaptıkları spor branşlarını sevmektedir, yaşadıkları deneyimler kendilerini mutlu hissetmelerine sebep olmaktadır. Kısıtlı imkanlar doğrultusunda hokey ve kriket gibi branşları ilk kez yapmalarına rağmen başarıya duygusu kendileri ile gurur duymalarına, yeni hedeflere yönelmelerini sağlamaktadır. Bu durum güçlenmelerini, spora katılımı ve devam sürecini olumlu etkilemektedir. Mevcut Eziler kırsalında ailelerin maddi durumu, eğitim seviyesi ve imkanlar düşünüldüğünde bu kadar kısıtlı ve zor şartlar altında spor sayesinde kendilerinde olumlu değişimlerin olması sporun güçlendirici etkisini göstermektedir.

Sporcu kız çocuklarının daha önceden hiç gitmedikleri yerleri spor sayesinde görmeleri, müsabakalarda yeni çevrelere girmeleri, yeni arkadaşlıklar kurmaları sosyal yönden onları güçlendirmektedir. Kız çocuklarının bu yöndeki deneyim paylaşımları, spora katılım konusunda çevrelerini de etkilemekte, köyde spor farkındalığı oluşmasına, köylülere yönelik spor aktivitelerinde katılımın artmasına ve köyde spor kültürünün oluşmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu kültürel değişim toplumsal cinsiyet bakış açısı ve kültürel kalıp yargılarında dönüşümünü sağlayacaktır. Bu yönüyle spor yoluyla kolektif güçlenme de sağlanabilecektir.

Kız çocuklarında spor yoluyla gerçekleşen fiziksel değişimler, sağlık ve psikolojik bakımlardan da iyi oluş halini beraberinde getirmiştir. Burada spor yoluyla güçlenmenin çok yönlü etkisi görülmektedir.

Katılımcıların “sizce güçlü bir kadının özellikleri nelerdir?” soruna verdikleri yanıtlar güç kavramının anlamını kavradıklarının göstergesidir. Kendi kararlarını kendisi verebilen, buna göre hareket edebilen birey güçlü bireydir. Bu durum spor yoluyla güçlenmenin kız çocuklarında meydana getirdiği etkinin göstergesidir. Güçlendirme kavramı özünde bireylerin yaşantısında kimseden onay almadan kendi kararlarını

verebile becerisine sahip olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Kız çocukları aslında güçlendiklerinde veya güçlü bir kadın olduklarında kendilerini ne tür değişimlerin olabileceğinin farkındadır.

Bu araştırmanın sonuçları dezavantajlı grupta yer alan kırsal alanda yaşayan kız çocuklarının spor ile güçlenmelerinin önündeki engellerin kaldırılması adına yapılacak olan çalışmaların, spora katılım ve güçlenme sürecini hızlandırarak kız çocuklarının mevcut imkanlarının düzeltilmesi ile hayatlarında ne kadar önemli değişimlerin olabileceğini göstermektedir. Kız çocuklarının bu şartlar altında karşılaştıkları olumsuz durumlar karşısında göstermiş oldukları kararlılık ve beden eğitimi öğretmenlerinin üstün gayretleri ile güçlenme perspektifinde olumlu gelişmeler gösterdikleri bu çalışmanın en önemli çıkarımıdır. İdarecilerin, öğretmenlerin aileler ile kuracakları pozitif iletişimin spora katılımında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Kentsel alanlarda sahip olunan imkanlardan kırsal alanlarda yaşayan kız çocuklarının ve ailelerinin de yararlanması önemli bir gereksinimdir. Çalışma alanları ve malzeme desteği ilçenin ileri gelenleri ve gençlik ve spor il müdürlükleri tarafından malzeme vb. destek sağlanması kız çocuklarının gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Ülkemizde kırsal alanda kız çocuklarının spor yoluyla güçlendirilmesi ile ilgili çalışmaların artması ihtiyacı bulunmaktadır. Kırsal alanda yaşayan kız çocuklarının yaşadıkları zorlukların ortaya konulması ve bunları önlemek adına adımların atılması, ailelere yönelik bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması, sorunların tespit edilerek gerekli müdahale yöntemlerinin belirlenmesi, ilgili alan yazına katkı sağlayacak araştırmaların ve projelerin sayıca arttırılması, iyi uygulama örneklerinin duyurulması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Allahdadi F. Towards rural women's empowerment and poverty reduction in Iran. **Life Sci** 2011; 8 (2): 213-216. MAKALE
- Altıntop İ. Keskin, B. İnfertilite Tedavisi Gören Çiftlerin Kaygı, Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejileri. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi** 2018; 11: (55). (755-768).
- Aracı H. Okullarda Beden Eğitimi, 6. Baskı. Ankara, **Nobel Yayın Dağıtım**, 2004. KİTAP
- Askheim OP. Empowerment as guidance for professional social work: An act of balancing on a slack rope. **Eur. J. Soc. Work** 2003; 6 (3): 229-240.
- Aşçı F. H, Bulgu N, Arıtan C. K. Gündelik yaşam, kadın ve fiziksel aktivite. **Spor Bilimleri Dergisi** 2007; 18 (4)167-181.
- Aykara A, Albayrak H. Olumlu Gençlik Gelişimi Yaklaşımı Açısından Spor Etkinliklerine Katılımın Gençlere Yansımaları. **Toplum ve Sosyal Hizmet** 2016; 27: 77-100.
- Balkız Ö. I, Öztürk E. Neo-Liberal gelişme anlayışı ve kadın: mikro finans uygulamaları kadınları güçlendiriyor mu. **Mediterranean Journal of Humanities** 2013; 3: 1-21.
- Baltacı A. Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. **Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 2018; 7(1) (231-274).
- Barker LR. The Social Work Dictionary. **NASW 1995** Press.
- Basım N. Metin A. Spor Yönetimi, 2. Baskı. **Ankara, Detay Yayıncılık**, 2009: 3- 29.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi**, 9(1), 23-28.
- Bilgin N. Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar,2.Baskı. **Ankara, Siyasal Kitabevi**, 2006: 15-86.
- Bilgiri, P. Kadın sporcuların sosyal hizmet gereksinimlerinin gülendirme yaklaşımı temelinde belirlenmesi: Spor sosyal hizmeti odağında nitel bir araştırma, Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 2023, s.204.
- Boehm A, and Staples L. Empowerment: The point of view of consumers. **Fam. Soc.**2004; 85: (2), 270-280.
- Breton M. Relating Competence-Promotion and Empowerment. **J. Progress. Hum. Serv** 1994; 5: 27-44
- Cankurtaran Ö, Akoğlu G. ve Sakarya H. Güçlenmeyi Güç, Güçsüzlük, Baskı ve Güç İlişkileri Temelinde Anlamak. **Toplum ve Sosyal Hizmet** 2020; 31 (4) 1913-1939.
- Chrisler JC, and Lamont JM. Can exercise contribute to the goals of feminist therapy?. **Women Ther.** 2002; 25: 9-22.
- Coalter F. The Social Benefits of Sport (Vol. 17). **Edinburgh: Sport Scotland.** 2005

Connelly JL. and Barriteau P. (2000). Theoretical Perspectives on Gender and Development Feminism and Development: In . M. P., T. M. Li, M. McDonald, J. L. (Eds), **Theoretical perspectives (pp. 51-59). Ottova 2000 IDRC Books.**

Cristensen LB, Johnson RB, and Turner LA. Araştırma Yöntemleri Desen Ve Analiz. (A. Aypay Çev. Ed.). **Ankara: Ani. 2014**

Çoban A. İ. (2011). Göçmen Ailelerin Uyum Süreci: Kaynaklar ve Engeller. Y. Özkan içinde, Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı **Maya Akademi**, Ankara, 2011, s.107- 122

Dimlioğlu, B. Fiziksel aktivitenin orta yaş sedanter kadınlarda temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, **Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Karaman, 2018, s.115.

Dumankaya E. M. Uluslararası İlişkiler ve Güç Kavramı. **Trend Analizi** 2019; 1-10.

Duyan V. Aileye Yönelik Planlı Müdahale Sürecinin Aşamaları. **Toplum ve Sosyal Hizmet** 2003; 14: 41-61.

Emir E. (2020). Serbest Zaman Doyumu, İlgilenimi ve Algılanan Özgürlük İlişkisi: Fiziksel Aktivite Yoluyla Kadınların Güçlenmesi.

Erbay E. Güç ve Güçlendirme Kavramları Bağlamında Sosyal Hizmet Uygulaması. **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, 2019; 19(42), 41-64.

Fasting, K. ve Pfister, G. (1997). **Opportunities and Barriers for Sport for Women in Turkey: A Pilot Study**, Unpublished manuscript, Berlin/Oslo.

Flintan F. *Women's empowerment in pastoral societies.* **UNDP.** 2008

Fraser-Thomas JL, Côté J. ve Deakin J. Youth sport programs: an avenue to foster positive youth development. **Phys. Educ. Sport Pedagogy**, 2005; 10(1) 19-40.

Gönen E. ve Özmete E. Bir hakkın yaşama geçirilmesi: kırsal alanda kadın eğitimi. **Çiftçi ve Köy Dünyası.** 2002; 17(216): 28-31.

Göral M. Türkiye'de Kitle Sporunun Teşviki Açısından Tesis Politikaları. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2015; (2).

Green A. B. Empowerment Through Cultural Practices: Women in Capoeira (**Doctoral dissertation, University of Florida**) 2009.

Gümüş A. İlkokul yöneticilerinde güçlendirici liderlik davranışları ile öğretmenlerde örgütsel bağlılık ilişkisi: Psikolojik güçlendirmenin aracılık rolü (Ankara ili örneği). **Gazi Üniversitesi, Ankara** 2013

Günsoy G, Günsoy B, Kılınç, B.K, ve Yazıcı B. Açık ve Uzaktan Eğitimin Kadın Güçlendirmesinde Önemi: Anadolu Üniversitesi Örneği. **International Review of Economics and Management** 2019; 7(2), 1-32.

Hablemitoğlu Ş. Kırsal alanda kadın işgücü değeri ile kadınlar: bir toplumsal cinsiyet analizi örneği, **TZOB Yayınları 2001**

Hancer M. Dimensions of the Turkish version of the Psychological Empowerment Scale. **Psychol. Rep.**, 2005; 97(2), 645-650.

Harrison, D. ve Dinitto, D. Hiyerarşik örgütlerde kadınlar için ilerleme: Sorunların ve beklentilerin çok düzeyli bir analizi. *Uygulamalı Davranış Bilimleri Dergisi*, 1983; 19 (1), 19-33.

Hegar R. and Hunzeker J. "Moving toward Empowerment-Based Practice in Public Child Welfare" *Social Work* 1988 November-December, 499-502.

Hur M, H. Empowerment in terms of theoretical perspectives: Exploring a typology of process and components across disciplines. *JCOP* 2006; 34(5), 523-540.

Kabeer N. Reversed realities: Gender hierarchies in development thought. Verso. 1994

Kadın Komitesi Hak- İş. Eğitim Modülü Cinsiyet Eşitliği: Fıtratta Farklılık Haklarda Eşitlik, Ankara; *Uçan Matbaa*, 2017.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1982) Sex Roles, Family and Community in Turkey, *Indiana University Turkish Studies* 3, Indiana, 151-180. <https://ehrafworldcultures.yale.edu/cultures/mb01/documents/020>, (alındığı tarih: 02.10.2023)

Kandpal E. Baylis K. and Arends-Kuenning M. Empowering women through education and influence: An evaluation of the Indian Mahila Samakhya program. *Available at SSRN 2010942*. 2012.

Kandpal E. Baylis K. and Arends-Kuenning M. Empowering Women Through Education and Influence: An Evaluation of the Indian Mahila Samakhya Program, *IZA, Discussion Series, IZA DP No. 6347, Germany*. 2012

Kara E. COVID-19 Pandemisindeki Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet İşgücünün İşlevi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 2020; 4:(1) 28-34

Karaçay H.Zülfikar B. ve Aydın D. G. Pos- neoliberal kalkınma paradigmasında kalkınmada kadın ve güçlenme algısı: Dünya Bankası örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 2014; 16(2), 15-31.

Kirst-Ashman K. ve Zastrow C. İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre, Bebeklik Çocukluk-Ergenlik. *Ankara: Nika Yay*. 2014

Knoppers A. and McDonald M. Scholarship on gender and sport in sex roles and beyond. *Sex roles* 2010; 63: 311-323.

Koca C. Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 2006; 17(2), 81-99.

Koca, C., ve Bulgu, N. (2005). Spor Ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış. Erişim adresi: https://yunus.hacettepe.edu.tr/~canankoca/SBT688/Ders01/Koca_Bulgu_2005.pdf (alındığı tarih: 01.10.2023).

Lale O. Sporda cinsiyet eşitliği. *(JoA)* 2018; 3(Special), 101-108.

Lawson H. A. Empowering People, Facilitating Community Development, and Contributing to Sustainable Development: the social work of sport, exercise, and physical education programs. *Sport Educ. Soc* 2005; 10(1), 135-160

Lee J. A. The empowerment approach to social work practice: Building the beloved community. *New York: Columbia University Press*, 2001; 34-73.

Lee J. A. ve Hudson E. R. Empowerment Approach to Social Work Treatment. (Ed.: F. J. Turner). *Social Work Treatment: Interlocking Theoretical Approaches* (142-166). **New York: Oxford Press 2017**

Lee M. and Koh J. Is Empowerment Really a New Concept? *Int. J. Hum. Resour. Manag. INT J HUM RESOUR MAN*, 2001;12(4), 684-695.

Letendre J. A. A group empowerment model with alienated, middle class eighth grade boys. *J. Child Adolesc. Group Ther.* 1999; 9:113-127.

Long J. Robinson P. Spracklen K. Promoting racial equality within sport organizations. *J. Sport Soc. Issues*, 2005; 29(1), p,41-59

Lutter J. M. History of women in sports: societal issues. *Clin. Sports Med.* 1994; 13(2), 263-279.

Malik S.and Courtney K. Higher education and women's empowerment in Pakistan. *Gend Educ* 2011; 23(1), 29-45.

Markula P. Firm but shapely, fit but sexy, strong but thin: The postmodern aerobicizing female bodies. *Sociol. Sport J.* 1995; 12(4), 424-453.

Markula, P.Feminist sport studies: Sharing experiences of joy and pain. SUNY Press. 2005

Miley K. K. O'Melia M. and DuBois B. Generalist Social Work Practice: An Empowering Approach. **Boston: Allyn & Bacon.** 1998

Miley K. K. O'Melia M. and DuBois B. Generalist Social Work Practice An Empowering Approach. **Boston: Pearson Publishers** 2013

Molsted S. Tribler J. Poulsen PB and Snorgaard O. Tip 2 diyabetli hastaların kendi kendine yönetimi için grup temelli bir eğitim programının etkileri ve maliyetleri. Toplum temelli bir çalışma. *Sağlık eğitimi araştırması* 2012; 27 (5), 804-813.

Moye M. J. Henkin A. B. and Egley R. J. Teacher-principal relationships: Exploring linkages between empowerment and interpersonal trust. *J. Educ. Adm.* 2005; 43(3), 260-277.

Noreen G. ve Khalid H. Kadınların yüksek öğrenimi yoluyla toplumsal cinsiyetin güçlendirilmesi: Fırsatlar ve olasılıklar. *Eğitimde Araştırma ve Yansımalar Dergisi* 2012; 6 (1), 50-60.

Olakulein F.K. and Ojo O.D. Distance Education As A Women Empowerment Strategy In Africa, *intWOJDE* April, 2012 Volume: 1 Issue: 1 Article: 04 ISSN: 2147-

Ökmen A. Öğretmen güçlendirmeye ilişkin lisede görev yapan öğretmenlerin algıları (*Doctoral dissertation*). 2018

Özmete E. Yoksul Ailelerde Sosyal Dışlanmaya Karşı Güçlendirme Yaklaşımı. Y. Özkan içinde, Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı (s. 71- 88). **Ankara: Maya Akademi.** 2011

Paul J. Sport and Bodily Empowerment: Female Athletes' Experiences with Roller Derby, Mixed Martial Arts, and Rugby. *JAPSS*, 2015; 6(4).

Paylor I. A discussion paper on promoting sport and physical activity as part of the role of the social work sector. *Int. J. Health Promot. Educ*, 2010; 48(3), 85-93.

- Pigg K. E. Three Faces of Empowerment: Expanding the Theory of Empowerment in Community Development. **Community Dev. J** 2002; 33(1). (107- 123).
- Pinderhughes E. B. "Empowerment for Our Clients and for Ourselves" Social Casework, 64: 331-338 1983.
- Proctor C.M. The women's book of empowerment. Goddess Network **Press, Michigan** 2005
- Raisborough J, Bhatti M. Women's leisure and auto/biography: Empowerment and resistance in the garden. **J. Leis. Res.** 2007; 39(3): 459- 476
- Rappaport J. Terms of Empowerment/Exemplars of Prevention: Toward a Theory for Community Psychology. **Am. J. Community Psychol.** 1987; 15(2). (121-148).
- Right to Play. Play: Protect, Educate, Empower. 2017
- Rinehart J. S. Short P. M. Short R. J. and Eckley M. Teacher empowerment and principal leadership: Understanding the influence process. **EAQ.** 1992 34(1_suppl), 630-649.
- Roudi-Fahimi F. and Moghadam V. M. Empowering women, developing society: Female education in the Middle East and North Africa (pp. 1-7). **Washington, DC: Population Reference Bureau.** 2003
- Rowlands J. Empowerment examined. *Development in Practice*, 1995; 5(2), 101-107.
- Sachs, W. (Eds.). *The development dictionary* (2. Edition). London & New York: Zed Books. 2010.
- Simard S. Laberge S. Dusseault M. Empowerment revisited: how social work integrated into a sports programme can make a difference. **J. Sport Dev.** 2014; 1(3), 1-13
- Sonowal M.K. Impact of Education in Women Empowerment: A Case Study of SC and ST women of Sonitpur District, Assam, **IJCAES Special Issue On Basic, Applied & Social Sciences** 2013 Volume III, January 2013, ISSN: 2231-4946,
- Staples L. Powerful ideas about empowerment. *Administration in Social Work*, 1990; 14(2), 29-42.
- Stromquist N. P. The theoretical and practical bases for empowerment. *Women, education, and empowerment: Pathways towards autonomy*, 1992; 13-22.
- Şahan H. Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü **Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi** 2007; (2) 248-266
- Şahin D. S. Yaşlılarda Sık Görülen Sağlık Problemleri ile Tedavi ve Bakım Esnasında Ortaya Çıkan Tıp Etiği Sorunları. U. Yanardağ, & M. Z. Yanardağ içinde, Yaşlılık ve Sosyal Hizmet. **Ankara: Nika Yayınevi.** 2019
- Tayde V. and Chole R. Empowerment appraisal of rural women in Marathwada Region of Maharashtra State. **IJEE 2010;** 10(1), 33-36.
- Teixeira P. J. Carraça E. V. Markland D. Silva M. N. and Ryan R. M. Exercise, physical activity, and self-determination theory: a systematic review. **IJBNPA**, 2012; 9(1), 1-30.
- Thompson N. Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak (1. b.). Ankara: **Dipnot Yayınları.** 2013

- Ton İ. A. The Effect of Individualism-Collectivism (IC) and Trust on Workplace Empowerment (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)). 2008
- Tuncay T. ve Erbay E. "Sosyal Hizmetin Temel Hedefi: Sosyal Adalet, Güçlendirmeyle Retorikten Pratiğe" **Toplum ve Sosyal Hizmet** 2006; 17 (1): 53-69.
- Uysallı Z.D.O "Kadınların Türkiye'de Formal Olmayan Eğitim Yoluyla Güçlendirilmesi" Yüksek Lisans Tezi, **Orta Doğu Teknik Üniversitesi**, Ankara, 2017, s.277.
- Üner S. ve Turan S. The Construct Validity and Reliability of the Turkish Version of Spreitzer's Psychological Empowerment Scale. **BMC Public Health**, 2010; 117,1-8.
- Weick A. Rapp C. Sullivan W. P. ns Kisthardt W. A Strengths Perspective for Social Work Practice. **Social Work**, 1989; 34(4). (350-354).
- Yalçinkaya M. Saracaloğlu A. Varol R. Üniversite öğrencilerinin spora ilişkin görüşleri ve beklentileri. **Spor Bilimleri Dergisi** 1993, 4: 2-13.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız A. T. D. ve Tuncil Bölükbaşı A. Y. Kadınların güçlendirilmesine yönelik girişimcilik eğitim programlarında eğilimler, sorunlar ve olanaklar: KAGİDER örneği (Doctoral dissertation, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı**) 2016.
- Zihnioğlu Ö. Kadının güçlendirilmesi ve eğitim. T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Küresel Eğilimler Serisi Çalışma Kâğıdı, 1(1). Erişim adresi: https://www.files.ethz.ch/isn/159593/KE-1_2013_Zihnioglu.pdf (Son güncelleme tarihi 25.05.2013, alındığı tarih: 12:06:2023).
- Zimmerman M. Psychological empowerment: Issues and illustrations. **Am. J. Community Psychol**, 1995; 23(5), 581-599.
- Zimmerman M. Taking aim on empowerment research: On the distinction between psychological and individual conceptions. **Am. J. Community Psychol**, 1990; 18(1), 169-177.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul İzni

Ek-2: Görüşme Soruları

Ek-3: Veli Onay Formu

Ek-4: Bilgilendirilmiş Onam Formu

EK 1. ETİK KURUL İZİNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.01.2022-E.161770

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : E-60116787-020-161770
Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yeliz İLGAR DOĞAN

İlgi : 20/01/2022 tarihli dilekçeniz. *10.150.1.120*
106832
31.01.2022

İlgi dilekçe ile başvurmuş olduğunuz "Kırsal Alanda Kız Çocuklarının Sporla Güçlendirilmesi: Eziler Köyü Örneği" konulu çalışmanız 25.01.2022 tarih ve 02 sayılı kurul toplantımızda görüşülmüş olup,

Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu çalışmanın yapılmasında **ETİK AÇIDAN SAKINCA OLMADIĞINA**, altı ayda bir çalışma hakkında Kurulumuza bilgi verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Tahir TURAN
Başkan

Bilgi Değerlendirme Kodu: TISLN298RDJ | Pın Kodu: 24662
Adres: Tıp Fakültesi Dekanlığı Katında Düzcezi
Telefon: 0 (025) 8 Faks: 0 (258) 296 17 65
e-Posta: tibbietik@pau.edu.tr | Elektronik Ağ: <http://www.pau.edu.tr>
Kep Adresi: pauetikorluk@ts01.kep.tr

Bilgi Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/pau-obyk>

Bilgi için: Selda BAKIR
Cevap: BilgiSizye İletimci

EK 2. GÖRÜŞME SORULARI

GENEL ISINDIRMA-TANIMA SORULARI

- 1- Hangi Spor Branşını yapıyorsun? Ne kadar süredir bu spor branşını yapıyorsun?
  - 2- Antrenman sıklığının nedir? Haftada kaç gün, günde kaç saat?
  - 3- Yapmış olduğun branşta elde etmiş olduğun derecen var mı? Varsa en iyi derecen nedir?
  - 4- Yapmış olduğun branşa başlama hikâyenden kısaca bahsedebilir misin?
  - 5- Spora başlarken herhangi bir engel ile karşılaştın mı? Cevap EVET ise nasıl bir engel ile karşılaştın?
- Karşılaşılan engeller var ise bunların üstesinden nasıl geldin?

FİZİKSEL GÜÇLENMEYE YÖNELİK SORULAR

- 1- Yaptığın spor branşının senin hayatına etkileri oldu mu? Hayatında neler değişti anlatabilir misin?
- 2- Spora başlamadan önce sağlığın ve fiziksel yapın hakkında neler söyleyebilirsin?
- 3- Spor yapmaya başlamadan önceki senle şimdi ki seni karşılaştırdığında aralarındaki farkı karşılaştırabilir misin?
- 4- Kendinde fiziksel olarak bir değişim olduğunu düşünüyor musun? Bu konuda neler söylemek istersin?

PSİKOLOJİK GÜÇLENMEYE YÖNELİK SORULAR

- 1- Spor yapmak kendini nasıl hissettiriyor? En yoğun yaşadığın duygu nedir? Biraz bahsedebilir misin?
- 2- Spor yapma sürecinde zorluklar yaşıyor musun? EVET ise ne tür zorluklarla karşılaşıyorsun? Bunların üstesinden nasıl geliyorsun?
- 3- Yaptığın sporla birlikte kendinde nasıl bir psikolojik değişim görüyorsun?

KÜLTÜREL GÜÇLENMEYE YÖNELİK SORULAR

- 1- Ailendeki diğer kadınlar spor yapıyor mu? Evet, ise senin spor yapmanda etkisi olduğunu düşünüyor musun? Hayır, ise sence neden yapmıyorlar?
- 2- Ailen, arkadaşların, akrabaların veya yaşadığın çevrendekiler yapmış olduğun spor veya sporlarla ilgili neler düşünüyorlardır? Peki, şimdi ne düşünüyorlardır?
- 3- Kız çocuklarının veya kadınların spor yapması hakkında ne düşünüyorsun? Ezilerde durum nasıl?
- 4- Sosyal çevrenin spora devam etmekte herhangi bir etkisi var mı?
- 5- Ezilerde spora bakış açısı nasıl? Sence nasıl olmalı? Ailelere veya arkadaşlarına bu konuda bir şeyler söylemek ister misin?

EKONOMİK GÜÇLENMEYE YÖNELİK SORULAR

- 1- Yapmış olduğun sporun maddi bir getirisi oluyor mu? Evet ise; yaptığın spor sayesinde gelir elde etmek sana ne hissettiriyor?
- 2- Ailen tarafından isteklerin karşılanıyor mu? Bu konuda zorlukla karşılaştın mı? Evet, ise nasıl üstesinden geldin?
- 3- Spor malzemesi elde etmek, kamplarda, otellerde kendinden harcama yapmadan konaklamak, seyahat etmek, maddi ödül almak nasıl hissettiriyor?
- 4- Kendinin sahip olmak isteyip, spor sayesinde elde ettiğin neler var? (Sondaj)

SOSYAL GÜÇLENMEYE YÖNELİK SORULAR

- 1- Yeni bir ortama girdiğinde neler hissedersin? Mesela yeni bir takıma transfer oldun örneğin; Eziler dışına çıktın neler hissedersin?
- 2- Yalnız başına seyahat etmek, tek başına bir yerlere gitmek nasıl bir duygu?
- 3- Arkadaş çevren daha çok nereden? Kolay arkadaş edinir misin? Hayırsa nedeni nedir?
- 4- Arkadaşlarıyla ilişkilerin nasıldır biraz bahseder misin?
- 5- Ailen, takım arkadaşların ya da antrenörlerin düşüncene/davranışlarına katılmadığı bir durumda ne yaparsın? Spor yapmadan önceki dönemleri düşündüğünde yine aynı şekilde hareket eder miydin?

KİŞİSEL HEDEFLERE YÖNELİK SORULAR

- 1- Spor yapmamış olsaydın şu anda nasıl bir hayatın olurdu?
- 2- Spor yapmamış olsaydın gelecekte seni nasıl bir hayat bekliyor olurdu?
- 3- Nasıl bir hayat yaşamayı hayal ediyorsun? Geleceğe yönelik hedeflerin var mı? Varsa biraz bahsedebilir misin?
- 4- Bu hayallerine/hedeflerine ulaşabileceğini düşünüyor musun? Evet ise nasıl ulaşabilirsin? Bu hedeflere ulaşmada sporun katkısı olduğunu düşünüyor musun? Evet ise katkıları neler olur?
- 5- Hayır ise nedenleri nelerdir?

KAPANIŞ SORULARI

- 1- Sence güçlü bir kadının özellikleri nelerdir? Nasıl bir kadın sana göre güçlü bir kadındır? Güçlü bir kadın olarak rol model olarak gördüğün birisi veya birileri var mı? Kim?
- 2- Söylediğin bu özellikler düşünüldüğünde kendini güçlü bir kadın olarak görüyor musun? Neden böyle düşündüğünü anlatabilir misin?
- 3- Köyde imkânın olsa hangi spor ya da sporları yapmayı isterdin? Seni bu sporu yapmaktan alıkoyan şeyler neler?
- 4- Köylerde yaşayan kız çocuklarına sesini duyurma imkânın olsaydı onlara sporla ilgili neler söylemek isterdin?
- 5- Ailene veya kız çocuklarının ailelerine neler söylemek istersin?

EK 3. VELİ ONAY FORMU

VELİ ONAY FORMU

Sayın Veliler, Sevgili Anne-Babalar.

Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sporda Psikososyal Alanlar Anabilim Dalı olarak öğrencimiz .....'ın Yüksek Lisans tezi kapsamında "Kırsal alanda Kız Çocuklarının Sporla Güçlendirilmesi: Eziler Köyü Örneği" başlıklı araştırma projesini yürütmekteyiz. Araştırmamızın amacı Eziler köyünde yaşayan lisanslı sporcular olarak kız çocuklarınızın spora katılımları sürecinde yaşadıkları deneyimleri, sporun onların yaşantısına olan etkilerini incelemektir. Bu amaçla çocuklarınızdan alınacak bilgilere ve deneyimlerini bizlerle paylaşmalarına ihtiyaç duymaktayız.

Katılmasına izin verdiğiniz takdirde çocuğunuzla antrenman sırasında görüşülecektir. Görüşme süresi 1-2 saat olacaktır. Çocuğunuzun cevaplayacağı soruların onun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz. Çocuğunuzun vereceği cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu formu imzaladıktan sonra da çocuğunuz katılımıktan ayrılma hakkına sahiptir.

Görüşmelerden elde edilecek bilgiler sporun çocuklarınıza olan güçlendirici katkısının belirlenmesine ve sizler gibi kırsal alanda yaşayan, çocuklarınız gibi spor yapmak isteyen kız çocukları için geliştirilecek projelere de örnek olmasına önemli bir katkıda bulunacaktır. Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki telefon numarasını ve e-posta adresini kullanarak bize yöneltebilirsiniz.

Saygılarımızla,

Danışman Öğretim Üyesi :

Tel:

e-posta:

Tez Öğrencisi:

Tel:

Lütfen bu araştırmaya çocuğunuzun katılması konusundaki tercihinizi aşağıdaki seçeneklerden size en uygun gelenin altına imzanızı atarak belirtiniz.

EK 4. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izini almaktır.

Bu kapsamda "Kırsal Alanda Kız Çocuklarının Sporla Güçlendirilmesi; Eziler Köyü Örneği" başlıklı araştırma "....." tarafından gönüllü katılımcılarla yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmama hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman çalışmadan çıkabilirsiniz. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Kırsal Alanda Kız Çocuklarının Sporla Güçlendirilmesi, spor sayesinde kırsal alanda yaşayan kız çocuklarında meydana gelen güçlenme sürecini, değişimleri antrenör ve sporcuların gözünden mevcut durumu ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır.

Araştırmanın Nedeni: Yüksek Lisans Tezi

Süresi: 10 ay

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Denizli Güney Kasabası Eziler Köyü

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili istediğim zaman çalışmadan ayrılabilirim konusunda bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı ve vermiş olduğum bilgilerin akademik çalışma için kullanılmasını kabul ediyorum. ..../...../2022